

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc

revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Acest roman a fost digitizat în cadrul proiectului Muzeul Digital al Romanului Românesc 1901-1932, inițiat de Revista Transilvania, organizat de Complexul Național Muzeal ASTRA și co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național.

Sugestie de citare a arhivei:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *Muzeul Digital al Romanului Românesc: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

This novel was digitized for the project The Digital Museum of the Romanian Novel 1901-1932, initiated by Revista Transilvania, organized by ASTRA National Museum Complex and co-financed by The National Cultural Fund Administration.

Citation suggestion:

Baghiu, Ștefan, Vlad Pojoga, Cosmin Borza, Andreea Coroian Goldiș, Denisa Frătean, Daiana Gârdan, Alex Goldiș, Emanuel Modoc, Iunis Minculete, David Morariu, Ovio Olaru, Teodora Susarenco, Andrei Terian, Radu Vancu, Dragoș Varga. *The Digital Museum of the Romanian Novel: 1901-1932*. Sibiu: Complexul Național Muzeal ASTRA, 2020. https://revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

805

TH. D. SPERANTIA

MĂ 'NȘALĂ

ROMAN

Editura «CARTEA ROMÂNEASCĂ» S. A.
BUCUREȘTI

Prețul 10 Lei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

805638

TH. D. SPERANTIA

MĂ 'NȘALĂ

BCU Cluj-Napoca
RBCFG202000602

EDITURA: „CARTEA ROMANEASCA" S. A. BUCUREȘTI
INST. DE ARTE GRAFICE GÖBL-RASIDESCU
16, STR. PARIS, 16
1921

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

174064

Toate exemplarele vor fi numerotate.

626

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

I.

Mă 'nșală!...

Ma 'nșală... Ce vorbă grea! Grea pentrucă nu-i vorba de înșălat cu câțiva gologani ori câțiva lei la socoteală, sau cu o litră ori jumătate de ocă la cântar; e vorba de cineva care-și bate joc de tine, de buna-credința ta; e vorba de o decepție care te face să cazi ca din naltul cerului, din culmea fericirii în cel mai de jos adânc al disprețului, al înjosirii, al necinstei; e vorba de iluzii pe care după ce le-ai crescut la căldura inimei, strecurându-ți în ele ca sevă hrănitoare pentru dânsele întreaga ta viață, le vezi deodată căzute, sfărâmate, nimicite ca de neașteptată lovitură de trăsnet; e vorba de un ideal care se nimicește tocmai când tu te credeai mai aproapa de el.

Ce s'a 'ntâmplat?

Mai întâi omul care ne interesează e Dinu Plevan, om bogat, mare industriaș, om cu treburi, cu întreprinderi; om foarte bine văzut de toți,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu bună reputaţie de şi n'a ajuns încă să joace vr'un rol însemnat în treburile publice, în guvern, în afacerile ţării. De vârstă cam pe la patruzeci de ani. Căsătorit cu d-ra Angela Nicoloveanu de bună familie şi cu zestre frumoasă. Au un copilaş, băiat de vr'o cinci şase ani, Virgil, tatăsău în picioare.

Dinu şi el din oameni cu stare şi de bună familie. Părinţii lui trăesc, moşieri.

In căsnicie, în faţa lumii o duc bine, casă deschisă, vizite, musafiri, serate, teatru. În casă dânsa îi cam impută însă că prea zăboveşte noaptea în oraş. De altfel dânsa cam fără drept îi impută, pentrucă el cu educaţia lui de financiar corect, i-a spus din capul locului, înnainte de nuntă, că el până la această vârstă s'a obicinuit cu un anumit fel de viaţă de libertate pe care să n'o poată schimbà. I-a fost spus chiar negustoreşte: Sunt om cinstit, lucrez pe faţă, fără ascunsuri; nu mint, nu voiu să mint, nu voiu să mă 'njosesc să mint nici nu pot minţì. Prin urmare dacă vei auzì ceva să nu crezi că am făcut-o în dispreţul tău. Eu te iubesc, te respect şi te voiu respectà întotdeauna şi socot că te voiu şi iubì întotdeauna. Ea s'a gândit, s'a răsgândit, şi pentrucă ţineà la el, această mărturisire, sau mai bine zis această condiţie a lui, în loc să o îngrijoreze i-a făcut o bună impresie, i l-a prezentat ca om cu demnitate, serios, sincer şi a primit, s'a căsătorit cu el.

Adevărul mai e că văzându-l cu ce drag îi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vorbià, cu ce foc se uità în ochii ei, la mărturisirea lui, nu-i veneà a crede că va fi el tocmai așà, ci în gândul ei credeà că el își va uità apucăturile de becher și-i va fi credincios.

Lucrul însă n'a eșit cum își închipuià dânsa, el și-a păstrat toată libertatea. Indată ce n'avea pe cineva rude sau musafiri care să-l reție seara acasă, eșià în oraș și odată eșit venià târziu, de obiceiu pe la trei. Nu se certau ei din pricina asta, dar dânsa nu putea răbdà să nu arunce câte o vorbă, câte-o aluzie. El de obiceiu zâmbià dar nu-i venea bine, de și în mintea lui găseà că dânsa are dreptate.

Fuseseră în câteva rânduri între dânșii, din această pricină, câte o explicație mai lungă în care el i-a fost adus aminte de cele ce i-a spus înainte de nuntă și în care și dânsa odată i-a zis: închipuește-ți însă că ești în locul meu, adică închipuește-ți că dreptul la libertate mi l-aș fi păstrat și eu, închipuește-ți și-ți fă socoteală cum ți-ar venì când ai știì, nu că mă folosesc de acest drept, ci numai că mi l-am rezervat, că îl am... El s'a *u*itat atunci la dânsa lung apoi zâmbind s'a apropiat, i-a luat mâna și i-a acoperit-o cu sărutări. Se vedeà că o iubià și că în inima lui îi dădeà dreptate.

De atunci n'au mai fost discuții de-acestea. între dânșii, nici vr'o aluzie din partea ei. Pacea, liniștea, fericirea cea mai deplină împărățește în casa lor. Dânsul mai ales parcă nu mai are ce să mai dorească: e încântat și de el și de ea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ca şi de căsnicie. Şi nu numai încântat, ci se simte tare, se simte ca stăpân în totul. Calcă apăsat, calcă cu toată libertatea, cu tot dreptul. Cine are casă ca a lui? cai şi trăsură ca ai lui? nevastă ca a lui? automobil ca al lui? Cine are avere ca a lui? Sunt ei mulţi bogaţi, mulţi care au bani, dar bani ca ai lui? Banii lui sunt altceva, sunt bani cum nu mai au alţii, bani de calitatea cea mai bună!.. Prin toate asociaţiunile, prin toate comitetele tot locuri de onoare avea, loc de preşedinte. Numai la „Vulturul" nu sperà să ajungă vr'odată preşedinte. Şi tocmai acolo ar fi vrut mai mult ca ori unde. A apucat însă a se ocupà locul cu un om tânăr şi de-acum s'a isprăvit!...

Se simte sus de tot. Duminica trecută, de pildă, la primblare în trăsură cu Angela. Caii merg la pas, cel mult trap larg, majestos. E contra demnităţii, înjositor, ca o persoană distinsă să alerge ca un copil!.. Cum ţi-ar părea un rege, un împărat, un mitropolit îmbrăcat în mantie, cu coroană ori mitră pe cap şi alergând în fugă? Caii păşesc rar şi el, Dinu Plevan răzămat de spatele trăsurii, se uită numai drept înainte şi mai mult în sus, răspunzând graţios şi demn la saluturi, însă nu pentru că se simte dator faţă de cineva ci pentru că—cum zice singur—aşa e el de firea lui, nobil, bine crescut, generos! Sunt persoane cari ocupă poziţiuni mai înnalte decât el, dar aceasta e numai provizoriu, trecător, căci în curând el le va ajunge şi întrece!..

Mai alaltăeri când era cu Angela în automobil,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

fugià automobilul de sburà, iar el se simțià ca plutind prin văzduh pe deasupra celorlalți muritori care n'au nici poziție ca a lui, nici nevastă ca a lui, nici automobil nici... nimic.

In sfârșit mulțumit, fericit, liniștit cum nu poate să dorească cineva mai mult.

Intr'o zi însă, prin Noembrie, când să iasă el de-acasă, dimineața pe la zece ceasuri, să se ducă la biurou, când își iea pălăria din cuer și când să-și iea bastonul vede alături un baston străin. Il ridică în sus, îl privește: băț negru de abanos, greu, cu mâner de argint masiv, un cap de cal...

— L-o fi uitat cineva eri când a fost atâta lume, se gândește el și pleacă.

La biurou mai multe persoane îl așteptau pentru afaceri urgente.

Incepe vorbă, discuție lungă, discuția îl interesează mult; totuș în mijlocul discuției îi vine de mai multe ori în minte bastonul străin de-acasă.

Intr'un moment când iea cuvântull să răspundă la niște obiecțiuni, în loc de răspuns lui îi vine în minte întrebări ca acestea:

— Dacă bastonul a fost uitat de unul din cei care au fost acollo la dânsul eri dimineață, atunci de ce nu l-a văzut el eri când a eșit în oraș după plecarea lor? De ce nu l-a văzut eri când s'a întors după prânz? Cât a stat eri după prânz acasă n'a venit nimeni la el, atunci dar bățul a fost adus acolo eri sară după ce a eșit dânsul,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

în lipsa lui? să fi rămas de eri dimineață și să nu-l fi văzut?..

Nevoea de a da răspuns persoanelor de față care-l așteptau, îl făcù să curme șirul gândurilor cu încheerea: în sfârșit cine a uitat bățul trebue să vină să-l caute: trebue să fie tot cineva din cei de dimineață: cine știe cum s'a făcut de nu l-am văzut.

Gândurile însă nu se uită la încheerea lui: se duc pentru un moment, dar în curând se întorc iar, și încă nu singure ci cu mulțime de tovarășe, mulțime de prietene, de rude: pare că s'au dus înadins să le cheme.

Și gândurile noi care vin îl înspăimântă. Să-și bănuească nevasta? Pe nevasta lui? pe Angela?.. Chipul ei într'o clipă îi răsare în minte, o vede parcă privindu-l cu aerul ei inteligent și cu un zîmbet de dispreț, parcă i-ar zice: ce prost, ori ce păcătos, ce imbecil!! Se rușinează deci singur de gândurile lui și se întreabă: Cum poate să se zăpăcească, să se prostească un om în toată firea?.. Se uită împrejur parcă să se încredințeze dacă nu e cineva care să-l fi văzut ce gândește. Ce bine că nu-ți pot vedeà alții gândurile!!

Gândurile acum pleacă, parcă se rușinează și ele.

Dinu își vede de treburi; isprăvește ce aveà de vorbit și de isprăvit cu persoanele de față, lucrează cu diferite biurouri, face o cursă în oraș cu automobilul și s'apucă de verificat niște cifre.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In mijlocul cifrelor însă se pomenește că ochii și condeiul trec dela o cifră la alta adunând mecanicește: douăzeci și două și cu șapte douăzeci și nouă și cu două treizeci și una... iar gândurile roesc din nou împrejurul chestiunii cu bastonul și se desfac în întrebări: Dacă era în adevăr ceva de ascuns, atunce ea—Angela —ar fi lăsat ea bățul acolo ca să-l găsești tu? N'a umblat ea pe-acolo? Nu l-ar fi dat de-o parte? Nu l-ar fi mistuit undeva? Dar dacă o fi bănuit că l-am văzut eu? Atunce putea ea să-l mai înlăture? Nu se gândia că o să 'ntreb eu ce s'a făcut cu bățul? Nu era firesc dar ca să-l lase acolo? Dar dacă l-a uitat cineva din cei care au fost eri la mine atunce ea de ce n'a vorbit nimica de el? Nu i-a dat nici o importanță? Dar nu se poate oare să nu-l fi văzut? să nu-l fi băgat în seamă?...

— Mț! face el necăjit, izbind cu condeiul de se frânge penița și începe din nou adunatul, având în grijă mereu ca gândurile să nu-l fure din nou. Nu poate să lupte însă cu ele, nu le poate birui, adică nu le poate îndepărtà, dar nici nu le mai poate înțelege, nu mai poate gândì nimic, își simte nu știu cum mintea greoae, înfundată. De aceea lasă de lucru și părăsește biuroul înnainte de vreme. Pleacă să se primble să schimbe aerul.

Strada însă de-o-camdată nu-i aduce nici o ușurare: merge parcă nu știe nici pe unde merge, nici pe cine vede; merge în neștire.

*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Casă mare cu etaj. In față spre stradă curte pavată cu bazalt artificial. La stradă grilaj de fier cu două porți pentru trăsuri. Cătră grilaj flori. La fiecare poartă ca strajă câte doi plopi. La intrarea casei scară de marmură albă. Ușile mari dela scară se deschid într'un vestibul frumos în dreapta și stânga căruia sunt instalate cuere cu oglinzi. Vestibulul despărțit de antreul principal printr'un geamlâc de sticlă mată. Casa lui Dinu Plevan.

De astădată Dinu vine acasă mai târziu ca de obiceiu.

La intrare când să-și lase pălăria, dând cu ochii de bastonul străin, se uită la el parcă cu frică, parcă s'ar fi simțit vinovat, parcă din pricina lui s'ar fi făcut de-a ajuns acolo acel baston. Rădicase mâna să-și pună la loc bastonul lui și rămâne așà cu mâna ridicată vr'o câteva clipe parcă ar fi uitat ce are de făcut.

— A venit taticu, mamă, s'aude din fundul antreului glasul lui Virgil băețelul lui. Aceasta îl cheamă la realitate.

— Dar ce, nu te simți bine? îl întreabă nevastă-sa când se văd la masă.

— Ba nu, adică da—ciupind a lene cu mâna stângă o fărâmă de pâne,— nu știu, o durere de cap, un fel de migrenă...

Se gândește să nu se tradeze că bănuește ceva. Vrea să se arate vesell, bine dispus și-i e necaz că nu găsește ce să spună, simte în minte un fel de lipsă, un fel de pustiu, nu găsește ca-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

păt de vorbă. Tot ce-i vine în gând să spună, i se pare prostie, şi când scapă de spune ceva, îi pare rău că a spus, îi pare că n'a fost la locul ei. N'are nici ce spune, n'are nici poftă de mâncare, se simte aşà de stângaciu, în situaţie aşà de neplăcută că i se pare că n'o să se mai isprăvească masa.

Intr'un moment, băeţelul Virgil rupe atmosfera greoae a mesei.

— Tată, o femee se face mamă când face un copil, dar un bărbat când se face tată?

Amândoi părinţii lui Virgil zâmbesc şi se uită unul la altul.

— Spune, tata, repetă copilul.

— Ce să-ţi spun, e greu de spus.

— De ce greu?

— Pentru că n'o să'nţelegi.

— Ei, spune să văd cum n'o să 'nţeleg.

— Ascultă, zice tatăl, aducându-şi aminte de pe când făceà dreptul la Paris: *Pater is est quem nuptiae demonstrant.* Inţelegi?

— Nu. Dar ce e asta, ce limbă?

— Latineşte.

— Eu nu ştiu, n'o pricep.

— Apoi vezi, trebue să 'nveţi latineşte...

După asta mama începe să povestească din isprăvile copilului. Spune cum Virgil e îngrijorat de însurătoarea lui. Nu ştie cu cine o să se 'nsoare. Ar vrea să iea pe-o domnişoară, profesoară de piano, dar nu-i place să fie profesoară

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să alerge prin oraş pe la lecţii, el vrea ca nevasta lui să stea acasă.

Povestirea e interesantă şi amuzantă. Râd amândoi soţii şi într'un moment toţi norii de pe fruntea lui Dinu se ridică... Istoria cu bătul i-se pare acum o prostie şi-i e oarecum ruşine de slăbiciunea lui de a se lăsă târât la astfel de gânduri şi bănueli. In timp ce dânsa povesteşte, el uitându-se la ea îşi zice în gând, ca un fel de mustrare: Cu aerul acesta al ei de sinceritate, de curăţenie de suflet, de demnitate, poate fi ea în stare să se înjosească? Cu cât o priveşte şi o ascultă mai mult liniştea lui sufletească îi revine din ce în ce mai mult, gonindu-i din minte ultimele rămăşiţe din amintirile unui necaz trecut, pe care le mai simte ca pe nişte urme de slăbiciune rămasă dela o boală grea. Se simte uşurat cu totul şi se întreabă cum se poate ca un om serios ca el să alunece a crede lucruri imposibile?

— Vrei să cânţi ceva, Angelo?

— Cum nu, răspunde ea şi numai decât trece în salon la piano. Cântă cu vocea şi se acompaniază la piano şi o acompaniază şi el cu vocea. Dânsul e mare amator şi chiar meşter de muzică, tenor de oarecare valoare.

Cântă el, o acompaniază, petrece un după prânz plăcut şi se gândeşte ce prostie a făcut de s'a frământat şi îngrijorat de pomană toată dimineaţa. După prânz însă la biurou în mijlocul ocupaţiei, în mijlocul cifrelor, gândurile încep din nou să i-se înghesue în minte. Şi ceea ce-l face mai

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

bănuitor acum e faptul că de-o bucată de vreme ea nu-i mai face imputări că se duce de petrece singur nopţille, că vine târziu, ba din contra se arată mult mai amabilă şi mai bine bine dispusă ca înnainte.

Nu cumva şi-o fi găsit ea vr'un mijloc de răzbunare, se 'ntreabă el? Dar cine ar putea să-i fie rivalul? Cine ar putea să-i ispitească inima Angelei? Doi oameni i-se arată în minte: un ofiţer, Petre Brazdaru, bun călăreţ. Făcuseră cunoştinţă cu el la alergare de cai. Alergase şi eşise întâiul. De atunci vine din când în când pe la ei. Se vede din partea lui o deosebită asiduitate pe lângă Angela. Dânsa îl priveşte cu oarecare interes. Are ea o deosebită înclinare pentru artă, pentru artişti, pentru oamenii cu iniţiativă, care se expun, care îndrăznesc; îi plac oamenii de acţiune, eroii...

Bastonul însă nu poate fi al lui Brăzdaru, el poartă sabie nu baston.

Bastonul s'ar potrivi mai degrabă cu Cezar Petrescu-Răpoşeni, avocatul.

Petrescu vine deseori pe la ei. Se întâlnesc mai ales pe la concerte. Cântă şi el binişor. Într'o seară, la ultimul concert, vorbind cu Angela despre muzică, intonă diferite pasage şi ea îi dădea o deosebită atenţiune, iar pasagele erau de-un lirism caracteristic. Venind apoi cu gândul iar la baston se gândeşte ce să facă? S'o întrebe pe dânsa, să deschiză vorba despre băţ, să întrebe cine l-a adus ori cum de se află acolo?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dac'o întreabă şi nu-i nimic, adică dacă nu-i nimic de bănuit, nu poate să iasă nimica rău. Ea o să răspunză ştiu sau nu ştiu, o să spună ce-o fi ştiind şi pace. Dar nu s'ar putea cumva să se supere că o bănueşte? De ce să-i vină în minte aşa lucru? La un lucru ca acesta s'ar putea gândi numai în cazul când ar fi ceva de vină, când s'ar simţi cu ceva. Dar dacă e aşă atunci tocmai trebue s'o întrebe, căci, dacă e vinovată cât de puţin, trebue să se trădeze cu ceva, cu o vorbă, cu un gest, cu-o mişcare de fizionomie. Nu e vorbă că în cazul când e ceva, ea poate negă, poate zice că nu ştie; dar un gest, o mină tot poate să-i scape.

Dar dacă nu întrebi cum rămâne?

In cazul când nu-i nimic, dacă nu întrebi tu, poate să întrebe ea. Se 'nţelege că ea poate să întrebe şi în cazul când ar fi ceva. Poate să întrebe înadins ca să te desorienteze.

Cu toate acestea se poate să nu fie nimic şi nici ea să nu întrebe. Cel mai bun lucru ar fi deci să întrebi tu. Să întrebi dar nu chiar acum, să mai laşi să treacă ceva timp. Chiar aşà.

Cu acest „chiar aşà" închee dânsul şi-i pare bine c'a ajuns la această încheere; de aceea parcă de teamă să n'o uite, o repetă încă odată: „Chiar aşà".

O noutate neaşteptată îi întăreşte şi mai mult această hotărîre.

Are el un prieten, Nicu Drăguşoreanu, prieten bun şi un fel de model de viaţă, un fel de ideal al

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lui de căsnicie. Adeseori, încă de pe la nuntă îi spuneà Angelii: căsnicia noastră aş vrea să fie ca a lui Drăguşoreanu.

Ei bine, ce află el acum? Că Nicu Drăguşoreanu e în divors cu nevasta, cu Octavia.

— Cum? Drăguşoreanu în divors? Drăguşoreanu? Nicu Drăguşoreanu?!.. întreabă el ca aiurit, pe cunoscutul dela care aflase vestea. Întreabă şi rămâne cu ochii ţintă la el par'că l-ar păzì nu cumva să-i falşifice răspunsul, acel răspuns pe care îl aşteptă cu aceeaşi groază cu care un acuzat îşi aşteaptă sentinţa. Se uită ţintă la el şi totuşi nu-l aude când îi răspunde: *da*, ori parcă nu-l aude, parcă nu i-l spune destul de lămurit.

— Şi din ce pricină? întreabă el într'un târziu.

— De, nu ştiu, se zice că nevastă-sa ar fi având afecţiune pentru un verişor...

— Verişor? întreabă Dinu parcă respirând cu un fel de mulţumire, cu un fel de uşurare, gândindu-se că Angela lui n'are nici un verişor, ori cel puţin, cum să zic, n'are nici unul în circulaţie. Consolare slabă, se 'nţelege, ca firul de iarbă de care s'apucă cine e în primejdie să se înece, căci afecţiunile nu alcătuesc un privilegiu, un monopol pe care să-l aibă numai verişorii. Totuş ori cât de slabă ar fi fost această consolare, ea tot îi prindeà bine lui Dinu, pentrucă sufletul lui avea nevoe de dânsa, şi pentrucă tocmai nevoea aceea îl făcuse s'o găsească, şi să se prinză de ea. Se gândeşte el însă ce fără temeiu, ce

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

subrede sunt convingerile omului și mai ales ce subredă e încrederea în oameni. Cum îl crezi tu și cum e el? Tu îl crezi înger și el e diavol. Poate că vinovat ești tu dacă crezi așà, fiindcă tu crezi cum îți convine ție: în mintea ta îți aranjezi lucrurile așà cum ți-ar trebuì ție; și după ce le aranjezi așà în mintea ta aștepți ca și afară în lume să fie tot așà. In lume însă ele sunt cum sunt ele: sunt altfel, nu ca în mintea ta. Și când le vezi că sunt altfel, te superi; te superi ca și cum ți s'ar fi răpit un drept al tău. Dar cine te-a pus să le crezi?.. Dar puteai să nu le crezi?.. Că nu trebue să le crezi toate, că nu trebue să crezi prea multe, să crezi puține de tot!!.. Dar dacă tocmai acele puține n'ar trebuì să le crezi? Atunci să nu crezi nimic? Dară se poate? Poți trăi fără credință? Se poate fericire fără credință?

Ce este o desiluzie, ce este o decepție? Este dărâmarea unei fericiri: credința este baza fericirii. Suntem fericiți numai cât credem, fericirea e în noi ca și credința. Fericiți cei crezători! Și de ce nu credem mereu? Pentrucă împrejurările, lumea ne desmint, ne arată că credințele noastre sunt greșite. Dacă lumea însă sguduindu-ne credința ne sgudue și fericirea bazată pe credință, atunce lumea e vrăjmașa fericirii noastre? Zici că lumea ne arată adevărul? Bine, dar dacă acest adevăr mă lipsește de fericire, ce bine îmi face el? Ce nevoe am eu de dânsul? Am eu nevoe să fiu nefericit? Dacă adevărunl mă supără, dacă adevărul mă doare, n'am nevoe de el. Că știind

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

adevărul 'pot să mă păzesc de moarte? Dar dacă paza de moarte e mai dureroasă decât moartea însaşi, nu e de 'preferat mai bine moartea? De ce s'o încunjur acuma pentru ca mâne să mă găsesc din nou la strâmtoare? Dacă e să mă mănânce o fiară, hienă, tigru, am eu nevoe s'o văd cum vine la mine? s'o aştept să mă sfâşie? Nu e mai bine să fiu sfâşiat 'pe neştiute?

Gânduri de acestea îi frământă mintea când rămâne singură în biurou. Ele îi aduc un fel de oboseală, dar şi un fel de calm, de nepăsare, sau mai bine un fel de resemnare. Aşà e lumea, ce să faci? Ceea ce vei face o să fie mai bine? Credinţă şi supunere oarbă sunt tot ce poate fi mai bun. Nu în zădar Ziditorul lumii a 'pedepsit dând afară din Raiu pe strămoşii care nu s'au supus poruncii lui!!. Hotărăşte deci să nu întrebe nimic de baston, să lase ulcrurile în voea lor.

*

Când se 'ntoarce acasă, sub sară, la intrare nu mai vede bastonul. Ce să fie? Se uită bine, 'poate i-a schimbat cineva locul. O fi venit să-l ia? Cine a venit? Al cui a fost? A fost al?.. al cuiva?.. al unui oarecare? ori al unui anumit, care faţă de tine se dă drept oarecare? Iată ceva la care nu se aşteptă. Lucru foarte simplu: în lipsa ta, când nu erai tu acasă a venit şi l-a luat frumos, fără nici o grijă! sau 'poate l-a trimis chiar dânsa?..

Când trece în antreu s'aude vorbă în salon.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Să fie cel cu bastonul? Voci femeești?! Poate rude de-ale lui? Poate chiar el... a venit cu familia?.. Poate a fost din cunoștințele noastre?..

In salon două doamne și o domnișoară, cunoștințe vechi.

— Ai auzit, Dinule, ce-mi spune Madam Pădu-ricescu?

— Ce? de Drăgușoreanu?

— Da, de Octavia! Ai auzit și tu?

— Acuma la biurou.

— Ce zici?

— Dar tu ce zici?

— De, D-zău să mă erte...

— Adică cum?

— De, cum!.. Aș fi jurat de-o sută și de-o mie de ori pentru Octavia, zice Angela și în acelaș timp își aruncă ochii la Dinu pentrucă tonul cu care îi adresaze întrebarea: „adică cum"? îi păruse cam curios. In adevăr privirile lui Dinu erau îndreptate așà fix că parcă umblau să se înfigă, să pătrundă cât mai adânc în sufletul ei. Aceasta o făcù pe Angela să rămână și ea un moment cu privirile întoarse la el; dar numai decât fu atrasă de șirul conversației. Urmă deci pe chestiunea asta vorbă mai lungă, vorbă însă în care toți spun câte ceva, dar nici unul nu precizase nimic: fiecare mai mult nu spune decât spune, fiecare se ferește cum s'ar ferì de-a pune mâna pe un fier înroșit de care s'ar arde: discuție greoae, moartă, neplăcută pe care fiecare ar dorì ca cei-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

lalți s'o urmeze singuri iar el să scape ușor să nu contribue cu nimic: să nu se prindă cu vorba.

Drăguşorenii sunt oameni cu simpatii multe şi cu mult ascendent în societate. Faptul de care e vorba interesează aşà de mult pe toți că nu-i vine nimănui în gând să schimbe vorba.

Acì se potrivește însă vorba veche: nu aduce anul ce aduce ceasul. Pe când vorba lângezește astfel, în salon, deodată vine înnăuntru băețelul Virgil călare pe bastonul cu pricina. Vine şi se opreşte în fața lui Dinu:

— Tată, ştii ce bun e bățul ăsta la călărit? Are cap de cal şi merge chiar ca un cal: mi-l dai mie?

— Ți l-aş da, dragă, zice Dinu aruncând privirile spre Angela; ți l-aş da, dar nu e al meu.

— Tocmai, zice Angela, l-am văzut acolo eri după prânz şi mă gândeam, să te întreb dacă l-ai cumpărat tu, că parcă nu-i nou, samănă purtat. L-o fi uitat cineva din domnii cei de eri?..

— Se poate, zice Dinu mulțumit de felul natural şi sincer cum a vorbit Angela, se poate, negreşit; apoi îşi urmează vorba în gând: ce prostie pe mine pentru un fleac să mă frământ... în aşà hal.

De aci 'nnainte vorba în salon ajunge mai animată, interesantă, plăcută şi Dinu se simte parcă uşurat, înnoit, altul.

Masa de sară de asemenea veselă, sunt numai singuri ai casei.

In această bună dispoziție Dinu acuma însă ar vrea ceva mai mult: simte nevoe de distracție

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai mare, de lume, de gălăgie, vrea să se mai distindă, să-şi mai descarce nervii. Pe astă sară era hotărât un supeu afară din oraş, supeu la care trebuiau să iea parte şi nişte artiste din turneul Henri Hautefeuille între care şi renumita mam'-selle Laure Joufroy. In necazul lui cu istoria cu bastonul uitase şi de supeu şi de Hautefeuille şi de Laure Joufroy. Acuma însă când norii cei negri s'au spulberat, au trecut; când Angela lui e tot ea, tot aşà cum o ştie, tot serioasă şi fidelă, tot a lui; acuma poate el să se ducă să petreacă vr'o câteva ceasuri în toată libertatea, chiar în cinstea Angelei. A mai cunoscut el artiste, dar asta Laure Joufroy pe lângă frumoasă e şi fină, e spirituală, e distinsă şi are o voce mai mult ca îngerească. O s'o acompanieze şi el. Ii plac lui toate artele, dar muzica e chiar o slăbiciune a lui. Intr'un moment, la sfârşitul mesei, la desert curăţind un măr, cum era cu gândul la dânsa, părându-i c'o aude cântând începe şi el să fredoneze acompaniamentul, bate tactul legănându-se şi mişcând în măsură mânile cu cuţitul şi cu mărul.

Nu se duce însă la supeu. Angela vrea să iesă la primblare şi el o întovărăşeşte. „Biata Angela, se gândeşte el cu milă, cu un fel de mustrare de cuget, biata fată, am învinovăţit-o degeaba! Când ar şti ea! Acum are chiar drept la o primblare! la o satisfacţie.

*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

E în Februarie pe la două din noapte. Sfârşitul unui supeu.

M-lle Laure Joufroy pe-un colţ de masă cu un pahar de şampanie în dreapta şi cu stânga sprijinită pe umărul lui Dinu Plevan cântă o romanţă. Dinu şi cu ceilalţi o acompaniază. Din lăutari vioristul şi cel cu ghitara s'au apropiat şi ei şi o acompaniază încetişor.

In Noembrie când se plănuise supeul cu artistele dela turneul Hautefeuille, D-lle Laure Joufroy a fost indispusă şi n'a venit. Celelalte n'au venit nici ele şi aşa n'a mai fost nici un supeu.

După aceea M-lle Joufroy cu turneul a trecut în provincie şi nu ştiu mai pe unde şi s'a întors numai după vr'o două luni şi mai bine.

Dinu Plevan ştim că în Noembrie, în ziua supeului, de bucurie că a scăpat de grija care i-o dăduse bastonul străin, a lăsat la o parte supeul şi s'a dus să-şi primble nevasta.

Supeul de acum este în locul celui de atunci.

M-lle Laure Joufroy cântă, Dinu o acompaniază cu drag, cântă şi el, dar nu cântă el cum ar vrea să cânte. Cântă, nu ştiu cum, fără curaj, fără putere, fără chef, cum s'ar zice.

Şi lipsa de chef, starea asta a lui nu e de-acum ci tocmai de prin Noembre, de pe la întâmplarea cu bastonul şi încă mai nainte. Pe-atunci a început să simţă aşà niste indispoziţii de n'avea gust nici de lucru, nici de vorbă nici de nimic. Şi omul ăsta care până aci era cunoscut ca om cu multă judecată, foarte cumpănit şi strict în aprecieri; omul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care îndată ce i-se păreà ceva puțin serios ori fără interes, numai decât îl auziai zicând: fleacuri omul ăsta acum nici de gândit nu putea să gândească ceva serios, ceva trebuitor, real. Ii sburau gândurile în neregulă, amestecând lucruri serioase tocmai cu fleacuri, cu lucruri imposibile, fantastice, curioase și mai ales triste.

Intr'un rând citind într'un jurnal ceva despre muntele Athos începe a se gândì că ce-ar fi a-dică dacă s'ar face și el călugăr de pildă la muntele Athos sau la altă mânăstire undeva și stă de-și închipue cu deamăruntul viața care ar duce-o acolo, necunoscut, ne știut de nimeni, îmbrăcat simplu, mâncând simplu, trăind mai mult afară în mijlocul naturei și ocupându-se bună-oară cu cititul, cu muzica... Pentru muzică, flautul pe care îl învățase odată și pe care îl părăsise; iar de citit să iea legiuirile vechi să facă un studiu comparativ, studiu pe care îl începuse el puțin pe când era student și pe care nu-l putuse continuà. Cu aceste îndeletniciri își închipue dânsul că ar putea să trăească foarte mulțumit și fericit, neavând a împărți cu nimene nimic, nedeșteptând, nici concurență, nici rivalitate. In lume e greu de trăit, luptă grea, îndatoriri, sarcini, obligațiuni care te ocupă tot timpul, te obosesc, te robesc. Când trăești numai pentru tine trăești mai lesne. Și ce ar fi nevoe să mai trăești pentru alții când viața e așà de scurtă? Pentru alții... faci chiar și fără să vrai. Dacă te ocupi de ceva, dacă lu-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

crezi ceva, ceeace produci e cu siguranţă folositor şi pentru ei. Un studiu al legiuirilor vechi pe care îl faci pentru plăcerea ta va folosì şi altora. Faci muzică pentru plăcerea ta, dar dacă lucrezi serios, cine ştie la ce perfecţiune poţi să ajungi orice descoperire poţi să faci. Ori cel puţin cu muzica te susţii, te ajuţi ca de un fel de întăritor, ca de un fel de recreaţiune plăcută ca să lucrezi mai cu folos la studiul legiuirilor. Cei care fac călătorii la poli, învăţaţii care fac experienţe periculoase, adeseori n'ajung la rezultate văzute, cu toate acestea nu se poate zice că n'au lucrat pentru ştiinţă, pentru omenire, pentru alţii.

Altă dată se amuzează să stea să-şi închipue în gând cum ar fi când ar murì sau mai bine cum ar fi, sau cum i s'ar părea când ar fi el mort. Işi închipue cum s'ar simţì el când l-ar duce pe dric încet, încet, în mijlocul unui convoiu lung, în sunetele prelungite şi plângătoare de marş funebru; cum s'ar simţì el în biserică, cu mânele pe piept pe catafalc, în mijlocul cântărilor bisericeşti, al discursurilor funebre şi al celui întreit vecinica pomenire întovărăşit de plângătorul glas de clopot, şi altele de acestea.

In sfârşit pe lângă gândurile care se sbuciumă în neştire i-se pare mereu că aşteaptă ceva nou; îi pare că trăeşte într'o stare provizorie care trebue să se schimbe, şi schimbarea asta era parcă îngrijorătoare, trebuia să fie o schimbare în rău. El care mai 'nainte erà îndrăzneţ şi hotărât, acuma o duceà mai mult în îndoeală şi în amânări.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

N'are încredere în nimene, i-se pare că toți îl mint, că toți îi ascund ceva, toți complotează asupra lui, toți vorbesc numai de dânsul. Chiar în astă sară, de când e acì la supeu, trecând într'un moment printr'o sală de-alăturea a băgat de seamă că niște domni dela o masă l-au fixat de cum a intrat el în sală și până a eșit; iar când a eșit el, dânșii au râs în urma lui: i-a văzut într'o oglindă. I-a văzut bine cum râdeau, căci înadins a stat nițel la ușă să se uite în oglindă și când s'a întors îndărăt, ei iar s'au uitat la dânsul zâmbind pe sub mustață, ironic, parcă ar fi zis: vai de capul tău, păcătosule și unul a zis chiar tare: ce știe satul nu știe bărbatul.

Și vorbele astea îi stărue în minte mereu: le aude într'una și-i vede pe cei dela masă cum se vedeau râzând în oglindă și din când în când vede și pe Angela care la plecarea lui de-acasă îi zice bună sara cu figura veselă și nu numai nepăsătoare ci parcă încântată, că-l vede plecând și nerăbdătoare chiar să-l vadă plecat.

Multă vreme s'a fost gândit el să-și explice cum se face că ea nu-i mai impută că se duce noaptea de-acasă. S'a fost gândit și-a fost ajuns la încheerea că ea nu voea să-i mai impute pentru că-l vedeà așà necăjit și indispus, și voea să-l menajeze. Acum însă vede că explicația asta nu se mai potrivește. Înțeleg, își zice dânsul, să te cruțe să nu-ți zică nimic, dar să fie veselă și să-i pară bine că te duci unde nu-i place, asta n'o mai înțeleg.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cântă deci şi o acompaniază pe M-lle Laure Joufroy, dar cântă din ce în ce mai fără chef şi şi mai slab, până ce într'un moment face cu mâna o mişcare bruscă, un gest de respingere sau de ruptură şi zice: Mă 'nşală.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

II.

— Revolverul!.. îl uitasem, se gândeşte Dinu înainte de a eşi de-acasă şi trece în odaia lui de lucru.

E dimineaţă, a doua zi după supeu.

Dela supeu s'a întors curând, i-a lăsat pe toţi acolo. De când şi-a zis: „mă 'nşală" puţin a mai stat. S'a grăbit să plece să vază ce este acasă... Te pomeneşti că-l găseşti pe cel cu băţul!..

Acasă însă întuneric, linişte.

Intră, deschide lumina, se uită... Toate la locul lor, pace, nimic.

Se culcă, dar de somn nici vorbă.

Ca 'ntr'un furnicar turbat îi foesc gândurile în minte. Îi vede pe cei din oglindă care râdeau de dânsul, îi aude pe cei ce vorbiau de el. Se gândeşte cum de-a'ajuns el în gura lumii?

Se poate ca lumea să se 'nşale, să inventeze, dar se poate să fie şi adevărat. Dovada cea mai bună e Drăguşoreanu.

Îi e necaz de nesuferit, necaz de nu ştie ce să

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

facă şi nu vede nici un drum pe unde să iasă din acest hal, să afle adevărul cel puţin.

*

Dinu de felul lui, era făcut şi crescut să fie om de ordine sau mai bine om cu ordine sau poate şi mai bine: om cu program.

De obiceiu se zic bigoţi oamenii fanatici într'ale religiunii. Tot un fel de fanatici sunt însă şi acei robiţi sau orbiţi de unele maxime practice, precepte, ori principii împrumutate dela alţii, ori iscodite de ei prin propriile lor păţanii.

Grigore Plevan, tatăl lui Dinu, cu trei clase primare, din neam de moşier scăpătat, întâiu contabil de moşie, pe urmă vichil, şi apoi mare proprietar, în lipsă de cunoştinţi înalte cărturăreşti s'a hotărât să aibă ca norme de viaţă cinstea şi bunătatea.

Prin cinste înţelegeà să fie drept, să fie onest, să fie şi prudent aşà ca vorba lui să fie vorbă. Să nu zică vorba până ce nu s'a gândit dacă o poate ţineà; iar dacă a zis-o atunci s'o ţină cu orice preţ. Pe unde ese cuvântul ese şi sufletul, şi cine-şi pierde cuvântul îşi pierde şi sufletul: aşà ziceà Grigore Plevan.

Din grija asta de a puteà să-şi ţină cuvântul urmà cumpănirea la vorbe, rezerva în aprecieri, cumpătarea la cheltueli.

Prin bunătate înţelegeà cu deosebire mila şi ajutorarea celor lipsiţi şi mai ales a celor cinstiţi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și nevinovați, iar pe de altă parte asprimea cea mai mare contra celor vinovați sau răi adică contra celor necinstiți.

Aceste norme de purtare în viață le ținea cu toată bigoția Grigore Plevan, căci cu dânsele, ziceà el, se achită de orice datorii și față de oameni și de Dumnezeu, fără să vină în conflict cu religia și fără să ajungă robul ei. Imi place să fiu liber și stăpân pe voea și faptele mele.

Aceste norme de viață le-a insuflat și lui Dinu care și le-a însușit cu toată încrederea, care le practică și se simțià mândru de ele.

Dinu a făcut școală, a fost și în străinătate. In școală a fost întâiu în toate clasele, premiant întâiu cu cunună, dar din marginile acestor norme nu eșià în nici o direcție. Cumpătarea de pildă o aplică și într'ale învățăturii. Lecțiile date de profesor le învață cât se poate de bine, după carte sau după caet, dar mai încolo, să mai citească și alte cărți, la ce bun? Cartea care a dat-o profesorul trebue să fie cea mai bună. Invață lecțiile, făceà muzică, făceà gimnastică. A citit și ceva romane, ceva scrieri literare de cele recomandate de profesori ori pomenite în cărți și atât.

Disențiuni înalte, speculațiuni nu erau lucruri pe placul lúi. La ce bun? la ce folos? Ca s'ajungi la ceartă, să te înjosești, să te faci de râs.

Pe lângă normele de purtare împrumutate dela tatăl, Dinu poate fără să-și dea seama adăugase încă ceva: mândria omului, cum o numià el, adică demnitatea personală.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

După dânsul mândria omului trebuia să ocupe locul întâiu, căci de dânsa trebuià să ţină şi cinstea şi bunătatea. Omul trebue să fie cinstit şi drept şi corect şi bun şi de toate pentru ca să-şi respecte mândria lui. Toate aceste lucruri trebue să i le dicteze, să i le impună numai mândria lui, nu frica pedepselor, nici puterea legilor, fie acele legi omeneşti ori dumnezeeşti.

Puterea legilor însă o recunoşteà în totul, o recunoşteà şi o respectà până într'atât că cinstea şi chiar mândria omului mergeà numai până la lege; legea ţineà loc şi de cinste şi de bunătate şi de mândrie, oricât de boacănă ar fi fost legea. Cinstea după dânsul trebuià să aibă rolul de-a ţineà locul legei, acolo unde nu era lege şi numai acolo.

Unde e lege, legea e mai mare. Dacă legea îţi dă voe, sau nu te opreşte, de pildă, ca cu bună învoire un lucru de un milion să-l cumperi cu cinci lei, e bun cumpărat, cinstit cumpărat. Legalitatea e cinste. Când s'a căsătorit el a spus viitoarei lui soţii că el înţelege să fie liber să-şi ducă viaţa aşà cum se obicinuise. Şi cu această declaraţie el se crede în dreptul lui de a fi liber. Are dreptul şi pentru că a declarat şi pentru că dânsa a primit. Ea însă n'are acest drept şi pentrucă nu l-a cerut înnainte de contractul căsătoriei şi pentru că nu poate să-l aibă. După dânsul femeea faţă de bărbat e ca un proprietar faţă de un arendaş. Prin contractul de căsătorie dânsul capătă dreptul de usufruct al unor proprietăţi ori

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

calități ale ei. Se'nțelege deci că dacă i le-a trecut lui ca n'are dreptul să le mai treacă și altuia. Cazurile de infidelitate sunt deci încălcări de proprietate și pentru încălcare nu e răspunzătoare dânsa, ci încălcătorul și el—bărbatul. Încălcătorul e vinovat ca de furt iar el e vinovat că a fost incapabil de a-și păzi proprietatea; căci proprietatea, arendașul, chiriașul sau usufructierul trebue s'o păzească, să-i apere integritatea nu proprietarul. Proprietarul poate fi și absent, nu e datoria lui să facă paza. Apoi femeea nu poate să aibă libertate deoarece pe deoparte libertatea femeei e periculoasă, fiindcă introduce indivizi străini în sânul familiei; iar pe de altă parte, fiindcă atinge sau înjosește în bărbat mândria omului.

In mândria omului intră și priceperea. Un bărbat care n'a știut să-și aleagă nevasta ori s'a arătat nepriceput în conducerea căsătoriei e un om fără mândrie, fără valoare, un nimic, un fleac, un păcătos care n'are drept să mai figureze în numărul oamenilor, n'are drept să mai trăească.

El de când s'a pomenit a fost întotdeauna numai lăudat, n'a fost niciodată nu pedepsit, dar nici măcar certat ori admonestat, nici acasă nici la școală; cât a fost școala de lungă: școală primară, liceu, universitate... n'a fost certat, n'a suferit afronturi și nici nu poate să le sufere.

De accea acum când zice el vorba „mă 'nșală" îi vine așà de rău. Ii tremură glasul, îi tremură mânele, îi tremură picioarele, tremură tot, nu știe ce să facă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

S'o întrebe pe ea, să cerceteze, să facă gălăgie, la ce?!.. faci scandal degeaba, te faci de râs mai rău, și dacă nu-i adevărat ce bănuești te faci și mai de râs. I-i așà de necaz, e așà de înfuriat că se gândește ce bine ar fi de s'ar întâmplà să dea o moarte peste el.

Dac'ar murì ar scăpà numai cu ce-a suferit, nimene n'ar puteà bănuì ce-a fost. La urma urmei adică ce e viața asta? Dac'o trăì mai mult ce-o să fie? O să mai mănânce? o să mai bea? o să mai facă chefuri? o să... ce?.. și cu ce-o să se aleagă din toate? Cu ce s'a ales pân' acuma?... Dac'ar murì acumà ar fi regretat, toată lumea ar zice că erà om cu viitor, că erà s'ajungă... că era să facă... Dacă trăești ce te-așteaptă? să fii personaj important într'un scandal ordinar?.. să fii victima unui scandal?.. să fii terfelit ca o cârpă?.. și după aceea să mai sperezi?.. să-ți mai croești idealuri?

Aceleași și aceleași lucruri i-se desfășoară în minte întovărășite de scene urâte și macabre. A-țipește o clipă și pe loc se vede înconjurat de hoți, de asasini care îl privesc cu căutături încruntate pe furiș, cu gândul să-l lovească. Și în timp ce asasinii parcă nu îndrăznesc să se apropie, deodată îi răsare ca din pământ și-i vine în față o bătrână uscată, scofâlcită, tip de beți vă, cu căutătură grozavă, cu doi ochi ale cărora lumini strălucitoare se întind ca niște țepuși ca să-i pătrundă până 'n fundul sufletului. Și baba mârâe și banda de asasini mârâe mai tare și el

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vrea să fugă și nu poate și... se deșteaptă cu bătăi de inimă. Sau vede un mort care întinde mâni cu degete lungi și descărnate; sau un bivol turbat care cu corpul lui negru și greoiu vine galopând asupra lui ca să-l calce în picioare.

Aceleași și iar aceleași lucruri i-se macină prin gând până ce parcă scuturat de visuri începe să-și zică în minte: Ce secătură e omul!

Omul își închipue lumea făcută ca să fie pe gustul lui! Își închipue așă prostie și dacă vede că nu-i ese cum își închipue se frămîntă și se mănâncă de se prăpădește. Dar cum ar putea să existe o lume care să fie pe placul tuturora?.. afară numai de cazul când toți ar fi la fel, când adică toți ar vrea acelaș lucru, când n'ar există putința ca fiecare să dorească ce i-o plăceă. Se vede că Creatorului i-a plăcut să ne lase plăcerea alegerii! Și dacă avem libertatea, avem atunci și dreptul să ne folosim de dânsa. Sunt liber prin urmare să fac cu viața ce-mi place, s'o păstrez ori s'o curm. Eu voiu s'o curm. La ce bun s'o mai țiu? Dacă n'am noroc s'o am așă cum îmi place sau cum mi-ar fi plăcut, atunce la ce folos să trăesc cum nu voiu? La ce să mă frământ și să mă chinuesc degeaba? Dacă nu sunt în stare să mi-o fac eu așă cum îmi place, tot prost, tot acolo ese. Ceeace e rău e că în căutarea unui bine trebue să lupți chiar contra ta. Înțeleg să lupți în contra altora, să-i învingi, să-i umilești, dar în contra ta însemnează să te torturezi însuți, să te dai cu capul de pereți de pomană! Lucru bun e soco-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

teală negustorească: limpede, achitat pân' la liț-cac: »Nu merge viața, sănătate!.. revolverul, pac, și gata.

De-acì 'nainte se hotărăște să vină mai deseori și mai pe neașteptate pe-acasă și să poarte și revolverul la dânsul; și dacă se 'ntâmplă odată că dă peste careva îl împușcă, îl împușcă pe dânsul, împușcă și pe dânsa, se împușcă și el.

Așà îi trece noaptea.

Când se scoală dimineață, se simte mai obosit, mai agitat de cum s'a culcat. Se scoală mai de vreme ca de obiceiu, vrea să iasă de-acasă înnainte ca Angela să se scoale.

Când trece în camera lui de lucru, trage un săltar de jos dela biurou, se uită la ușă dacă nu e cineva să-l vază, scoate revolverul și-l privește:

— Încărcat. Teribilă unealtă! Infernală!.. Câte vieți n'a suflat! Fără să pui la socoteală pe cei asasinați, împușcați de alții, câți și-au scurtat viața singuri, cu mâna lor!.. Teribilă unealtă, și totuș câteodată binefăcătoare desleagă încurcăturile cele mai chinuitoare!

Pune revolverul în buzunar și ese în sală.

Aci Angela.

— Eși? întreabă ea, apropiindu-se de dânsul, ca de obiceiu să-i zică: la revedere.

— Da, răspunde el, înaintând spre dânsa stângaciu și înfricat ca un copil surprins tocmai în momentul când s'a apucat de vr'o poznă. Inima-i bate cu putere. O sărută, dar o sărută mai lung, mai cu căldură ca de obiceiu, când ese pentru

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

puțin timp de-acasă. O sărută și o strânge, o apropie la pieptul lui cu atâta putere că parcă ar vrea s'o facă să rămână așà nedesbipită de el; iar din ochi picături fierbinți îi izvorăsc cu grabă și cad pe albul pieptului ei. Se ține cuprins cu amândouă brațele de ea ca un călător care în vreme de pericol pe mare se prinde de catartul corăbiei să nu fie smuls de furtună. El se ține parcă să nu-l smulgă gândurile rele.

Rămân așà câteva clipe până ce dânsa afectată și în acelaș timp surprinsă și îngrijorată de o astfel de explozie neașteptată de sentimente întreabă:

— Dar ce e? Ce ai tu?

— Nu știu... cu sănătatea... răspunde el încurcat.

— Nu te simți bine?

— Nu știu... visuri urâte... n'am putut să dorm...

— Atunci stai acasă, ce te mai duci la biurou? Să nu-ți facă mai rău...

— Nu, nu face... zice el strângându-i mâna cu oarecare grăbă parcă i-ar fi părut rău de cele câteva clipe de duioșie prin care a fost trecut, și îndreptându-se spre scară.

Când urcă în automobil zice șofeurului:

La Șosea.

Automobilul pleacă, iară el parcă simte încă în brațe căldura și urmele corpului Angelei; simte fiorul transportului, simte lacrimile și simte bătăile pripite ale inimii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Începe a-i părea că e nedrept față de dânsa. Își aduce foarte bine aminte că atunci când îi zicea ca: stai acasă, ce te mai duci la biurou? să nu-ți facă mai rău"... ochii ei s'au umplut de lacrămi. Își aduce aminte de lacrimile ei și-i e milă, îi pare rău că poate o învinovățește pe nedrept.

Până' să se gândească mai mult, automobilul se oprește însă la biurou lui dela bancă. Șofeurul nu auzise când i-a zis să meargă la Șosea.

Venise la biurou mai dimineață ca altădată, totuși era așteptat de mulțime de lume: Cinci ori șase persoane cu afaceri particulare; un comitet din care făcea parte și el, cu afaceri nouă; niște expertize și nu știu mai ce. Cu una cu alta, până să isprăvească se fac ceasurile douăsprezece.

D'abia însă rămâne singur și până' să mai gândească ceva iacă telefonul:

— Allo, cine? — Angela?... — A venit mama dela țară,... să vii cât mai curând acasă.

Mă cheamă acasă!!... A venit mama! Mama mea, își zice el și gândul îi fuge repede la țară, la conacul lor, la căminul, la cuibul părintesc unde și-a petrecut în mare parte copilăria, la Răchițeni.

Sat mare Răchițenii plin de grădini cu pometuri, care de pe dealul din față, se arată în întregime ca un mare petic de pădure în care stau ascunse mulțime de căsuțe văruite alb, cu ușile și ferestrele muruite de jur împrejur cu albastru, de samănă de departe cu niște neveste tinere spălate și ghilosite și sprâncenate, gata de dus la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

horă. Sat mare așezat pe marginea unui lac care vine spre amează și care în zilele pline de soare strălucește ca o lată și lungă tavă de argint al cărei capete se pierd între dealuri, unul spre apus, altul spre răsărit; iar satul se lungește spre meazănoapte pe-un podiș, a cărui partea cea mai de sus unde sunt ogoarele sătenilor, în vreme de vară pare toată acoperită cu niște velințe ori covoare mari țesute în fel de fel de izvoade și alesături, în culori de toate felurile de la negrul brazdei de sub plug, pân la verdele de cânip, la albastru de sineală, la roșul de mac și de știr, la galbenul de rapiță și de soarea-Soarelui și la albul de romăniță ori mușețel.

Gândul îi fuge la Răchițeni unde se vede copil prin curte pe covorul gros de nalbă verde jucându-se și întrecându-se la fugă cu prietenul lui cânele Leu, care după ce aleargă încoace și încolo, dela el până în fundul curții făcând la opturi, deodată se așază jos cu botul pe labe și se uită țintă la dânsul parcă l-ar aștepta ca acuma să mai alerge și el că e rândul lui. Se vede pe la începutul verei acățându-se prin pomi, prin șuri și șoproane după pui de vrabie. Se vede iarna pe zăpadă îmbrăcat gros, stând afară pitit la un dos și pîndind prinzătoarea unde trebuiau să se prinză stecleți, pîndind scoarța cu lațuri de prins păserele cu pieptul galben care se chemau presuri și de cele cu pieptul roșu care se numiau florini. Se vedeà cum se scăldà vara cu copiii sătenilor în lac, cum înnotà, se scufundà și înergeà

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe sub apă. Se vede cum veneà cu trăsura cu tatăl lui dela câmp și de îndată ce ajungeà în casă, mama numai de cât, îl puneà la o margine de masă dinaintea unei farfurioare cu ceva plăcinte calde, ori chifteluțe de piept de pasere, sau păpănași, prăjiți ori fierți, scăldați în unt și smântână; ori vr'un piciorus de pui ori alt mărunțiș gustos care să-i mai țină de foame pînă la masă. Se vede apoi mare, când erà student și mergeà în trăsură cu mama, ce mîndră se simțeà dânsa cu fecior mare, și ce mîndru se simțeà și tata colo în balcon c'o mână în buzunar, cu cealaltă cu țigara lângă piept, și cu capul gol, cu păr cărunt uitându-se după trăsura în care se găseà tot ce aveà el mai scump, nevasta și băiatul; băiat mare, student, om. Își aduce aminte de părinți pentru care are toată dragostea și de-a căror părere țineà totdeauna samă în planurile și hotărârile lui. Își aduce aminte de ei, îi vede pe fiecare din ei la locul lor cum i-a văzut ultima dată când a fost la țară: tata pe-un fotoliu în odaia de zi și mama pe-un capăt de canapea uitându-se fiecare la el cu tot dragul și ascultând cu cel mai mare interes la cele ce ziceà dânsul. Își aduce aminte că le vorbià despre profitul ce aduce agricultura și despre ce dă industria. Se gândește la ei cum ședeau și se uitau la el cu drag, dar parcă nu se simte mulțumit că mama a nimerit să vină tocmai acuma. Gândul lui de dimineață fusese ca mai întâi să se ducă la Șosea, să stea vr'o oră două să respire un aer li-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ber, să se reculeagă și apoi să se întoarcă acasă. Era parcă sigur că acasă o să pună mâna pe individul care-și uitase bățul și care acuma nu știa cum să și-l ieà îndărăt.

Cu venirea mamei, se'nțelege că lucrurile se schimbă: cum o să vină individul când e mama acasă? Cum să vină? Cum să fie primit?!...

Cu șoseaua ce să facă acum? să se ducă?...

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

III.

— Scrisul ei?!... Un plic... D-lui A. Teodorescu?!.. Da, scrisul ei, scrisul Angelei!! Şi cu creionul: Primit: Teodorescu!... A. Teodorescu?.. Andrei Teodorescu casierul dela mine!! Acl e numai A. A., însă poate fi nu numai Andrei, poate fi şi Arthur şi Anibal şi Aurel, şi Avram, Anton, Alexandru; câţi A. Teodorescu pot fi, se gândeşte Dinu strecurând în buzunar la sacou plicul pe care venind acasă, l-a găsit lângă un scaun din antreu.

E Duminică după prânz.

In salon lume: prieteni, cunoştinţi de-ale familiei, mai ales de-ale bătrânilor Plevan.

Bătrânii şed de obiceiu la ţară, dar au case şi în oraş unde petrec timpul ernei din Noembrie. până'n Martie. In cealaltă vreme când vin stau la tineri.

In anul ăsta s'au dus la ţară mult mai devreme, de pe la începutul lui Februar: lipsiseră deci vr'o trei săptămâni din Bucureşti.

Lume începuse să vină aci la Dinu de Joi, dela

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sosirea bătrânei. Au mulțime de cunoștinți în oraș și au și rude.

Joi când se 'ntoarce Dinu dela biurou găsește salonul plin.

Atunci însă când vine acasă, în graba lui de a zice bun sosit mamei, Dinu intră cu paltonul și-l lasă apoi pe-un scaun la ușa salonului.

Angela văzând paltonul pe scaun îl ia să-l dea feciorului să-l ducă la locul lui. Simțind însă ceva greu într'însul, pune mâna în buzunar și dă peste revolver.

Când dă ea de revolver se cutremură, rămâne înmărmurită, nu știe ce să facă. Să-l lase acolo?.. să-l ia?... Se 'ntreabă: De ce și-a luat el revolverul? De obiceiu îl ia când se duce la drum; dar acuma n'a fost vorbă de dus nicăeri. N'a fost asta oare în legătură cu indispoziția lui Dinu? cu sărutatul cald de dimineață? Să se fi întâmplat vr'o încurcătură în afaceri?... să-l întrebe? să nu-l întrebe?.... Să lase ca și cum n'ar fi văzut, ca și cum n'ar ști nimica?

In sfârșit lasă revolverul la locul lui în buzunar și tot gândul ei de-acî 'nainte e: cum să afle dacă nu cumva e la mijloc vr'o încurcătură în afaceri...

Ziua de Joi în aparență s'a petrecut bine. Masa a fost veselă. Copilașul Virgil a făcut o mulțime de nebunii. Se simțeà iubit de mama mare, de aceea își permite mai multe ca de obiceiu. Lumea cealaltă veselă.

La 'nceput bătrâna când a văzut pe Dinu s'a cam încrețit:

— Ce ai, mamă? Ce ești așà de posomorât?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In urmă însă când i-a spus Dinu că n'are nimic, că e numai așà nițel cam recit ea s'a liniștit; dar revolverul din buzunarul lui Dinu a început s'o îngrijoreze pe Angela.

Umblă ea Angela să se arate veselă, caută să vorbească, să râdă cu toate astea se simte mereu furată de gânduri, se vede că nu bagă de seamă la ce se vorbește și chiar la ce se face, și toate astea le simte și le vede ea, dar le cam observă și Dinu.

Dinu le leagă însă cu afacerea bastonului și cu vorbele și râsul celor de astă noapte de pe la supeu.

Lucrurile ajung așà între Dinu și Angela că fiecare bănuește pe celalt și fiecare caută să-și ascundă gândul și bănueala. Un fel de răceală se strecoară între amândoi. Parcă evită să se uite unul la altul și le mai stă în gând și sărutatul aprins de dimineață. Pe Angela sărutatul o face să i-se mărească îngrijorarea. Pe Dinu îl necăjește amintirea lui: îi pare rău că prin acel sărutat și-a cam trădat față de dânsa necazul care-i stăpânește sufletul. Mai vârtos dacă dânsa e vinovată, trebue să ghicească bănueala lui și în acelaș timp și nesiguranța în care se află el.

Un somn de vr'un ceas și jumătate după masă, în urma stăruinței mamei și Angelei schimbă însă mult dispoziția lui Dinu. Se simte mai bine, mai liniștit; nu-l mai bântue atâtea gânduri. Sara se duc cu mama la teatru de unde se întorc chiar veseli.

A doua și a treia zi Vineri și Sâmbătă se trec

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tot cu vizite, cu invitați la masă, cu teatru, concert.

Ziua de Duminică aduce chestia plicului, scrisoarea către A. Teodorescu.

De când a dat de revolver în paltonul lui Dinu, Angela nu mai are liniște.

Se așteaptă la o nenorocire.

Începe să-și facă socoteală să vază de când a început Dinu să pară îngrijorat și neliniștit. Îi vin în minte fel de fel de amănunte, pe care mai de mult le surprinsese, dar cărora nu le dăduse importanță. Își aduce aminte, de pildă, de atunci când era vorba de divorsul lui Drăgușoreanu: ea întreabă pe Dinu: ce zici? iar el o întreabă pe dânsa: Dar tu ce zici?.. Ea răspunde: De, D-zău să mă erte; iar el de-odată nervos o întreabă: adică cum? și se uită fix la dânsa. Își aduce foarte bine aminte de scena asta, de privirile lui, de nervozitatea lui, dar nu-și poate închipuì că toate astea ar puteà venì din vr'o bănueală de gelozie, dânsa le iea numai drept semne de nervozitate; iar nervozitatea asta ea crede că nu putuse venì decât din vr'o încurcătură mare în afaceri.

Cum să facă dar să afle adevărul? Să-l întrebe pe dânsul, el n'o să-i spună; ba încă o să fie mai rău pentrucă el văzând că dânsa bănuește ceva, o să caute să mascheze, să ascundă mai bine totul. Ba cine știe dacă nu cumva poate să grăbească și catastrofa. Dacă umblă el cu revolverul se vede că afacerea e grabnică, se vede că pericolul e iminent. Și dacă e vorba de grabă atunci cu grabă trebue să lucreze și ea.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dar cum să afle? Dela cine?

Dacă l-ar luà dânsa cu binişorul? Nu e bine. Când o vedeà că ea umblă să cerceteze, să se informeze, o să-şi închipuie că e şi altă lume care cunoaşte afacerea şi, cine ştie, aceasta poate duce la o deslegare fatală.

Îi pare rău că n'a avut ea prevederea să se fi introdus şi ea în afacerile lui, în biuroul lui, în condicile lui: acuma i-ar fi fost lesne, ăr fi deschis o condică douà şi ar fi aflat totul.

Să întrebe pe cineva din biurou? Pe cine? Ş'apoi nu merge:... Cum să întrebi?! Ai avea aerul că umbli să-l controlezi pe bărbatul tău, să-l spionezi... Nu mai e vorba ce-ar zice el, e vorba şi ce-ar zice alţii, ce-ar zice lumea. N'ai încredere în el? Ce? E un copil? e un nepriceput?

Intrebări de astea îi frămîntă mintea Angelei şi-i stăpânesc gândul tot timpul, ori unde e, ori ce face, ori cu cine e.

Duminică dimineaţă îi vine o croitoreasă, are ceva de încercat.

Croitoreasa îi face o rugăminte. Are o soră care a învăţat maşina de scris, şi lucrează într'un biurou, dar ar voì să caute un alt loc. Cineva i-a spus că este un loc la biuroul d-lui Dinu Plevan şi numirea la locul ăsta o face d-l Andrei Teodorescu casierul.

Croitoreasa roagă pe Angela să pună o vorbă la d-l Teodorescu.

Angela atunci scrie d-lui Teodorescu pentru sora croitoresei şi se gândeşte că poate n'ar fi rău

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

să încerce dacă n'ar putea scoate dela Teodorescu vr'o lămurire despre afacerile lui Dinu, de aceia adauge în scrisoare că ar voi să-l vază să-i vorbească chiar dânsa.

Scrisoarea o trimite chiar atunci dimineața, acasă la Teodorescu pe-un servitor care aduce plicul iscălit.

Plicul e cel găsit de Dinu.

* * *

Duminică după dejun Dinu s'a culcat ca de obiceiu. După ce s'a deșteptat a stat o bucată de a citit jurnale, reviste, apoi auzind că sunt vizite a plecat să se ducă și el în salon. Trecând spre salon găsește plicul. Îl ia și trece cu el în salon.

Din momentul când dă de plic, însă, Dinu aproape nu mai aude ce se vorbește în salon, nu mai știe ce se petrece împrejurul lui. Toate gândurile îi roesc împrejurul plicului.

Cât stă în salon parcă-ar stă pe foc: îl arde plicul: Vrea să se mai uite la el. De aceea nu mai stă în salon, se cam furișează și trece în odaia lui de lucru. S'așează la biurou, trage un saltar, scoate plicul din buzunar, îl ține în saltar de se uită la el, îl întaorce pe-amândouă părțile, îl caută înnăuntru.

In plic, nimic; totuș poate n'a fost încă un plic pe lume care să fi avut în ochii cuiva atâta valoare cât are acesta înnaintea lui. Mă rog, do-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vadă scrisă, dovadă văzută: scrisul ei! Scrisul ei și scrisul lui!!...

Vorba veche: Nu știi de unde sare cpurele! Poftim, Andrei Teodorescu! Alergi cine știe pe unde să cauți hoțul și hoțul lângă tine! Andrei Teodorescu, cine și-ar fi închipuit!

Andrei Teodorescu, om de vr'o treizeci și cinci de ani; mustață blondă, cochet, bine, ne însurat: totuș pân acum de chestiuni amoroase, de încurcături, aventuri cu femei nu s'a auzit de dânsul nimic. Dracu însă nu face biserici. Pe plic e scrisul lui, parafa lui!! Vezi, vorba celui de atunci noapte dela supeu: Ce știe satul nu știe bărbatul!..

Și dânsa pare cam îngrijorată?.. O fi băgat de sămă că lipsește plicul?.. N'ar trebuî oare pus la loc?.. Dar cum să-l lași?.. Plicul e dovadă, scrisul ei... și scrisul lui.... iscălitura lui. Mai rău e că dacă a dat de lipsa plicului asta poate s'o facă mai prudentă, să se păzească mai bine. Dar dânsa e îngrijorată mai de mult cam de când a venit mama. Atunce?.. Atunci poate prezența mamei i-a stricat rostul de întâlnit cu dânsul? Poate asta e și pricina care a făcut-o să-i scrie? Asta se potrivește mai bine, asta trebue să fie...

Ce e de făcut acuma?

Pune plicul într'un portofoliu, închide biuroul, se rădică de pe scaun face câțiva pași prin cameră cu mânele în șolduri, cu privirile 'n pământ și se oprește în dreptul unei ferestre.

Cel întâiu lucru ce e de făcut e să-l dea afară pe Teodorescu. Mâine dimineață, când vine la

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

el cu hârtiile de rezolvit, îl congediază pur și simplu, fără explicație. Parcă-l vede pe Teodorescu, frezat, mustața 'n sus, cum deschide ușa largă la biurou,i ntră aplecând capul și zicându-i bună dimineața c'un aer de osebită politeță ori curtenire.

El însă n'o să cate de loc la aerul lui, o să-i spună curat: De astăzi d-ta ești liber. Dânsul o să ceară explicație, se 'nțelege, dar el n'o să-i răspunză mai mult nici o vorbă. Poate să-i adauge numai: Sunt mulțumit de serviciile d-tale. Firește, dânsul o să se supere, dar atâta pagubă: dupâ faptă și plată.

Cu dânsa însă ce faci? Cum s'o duci așà cu o persoană pe care ai necaz? să te prefaci?... Cum să te prefaci? Vrei să râzi și te pomenești că te strâmbi!.. Las că pe dânsa nu poți să ai necaz, adică nu poți să ții necazul: Când te uiți la ea îți piere necazul, te faci miel!.. Și tocmai asta e rău că în fața ei te prosteștI... S'o întrebi?.. Să-i spui? Cum să-i spui? Cum să'ncepi? Pân acuma ea n'a dat nimic de bănuit, n'a fost cu dânsa nici o vorbă, nimic, despre astfel de lucruri!... Dar, se gândește el, Nae Rămureanu cum s'a divorsat? Rămureanu a plecat de-acasă frumușel, a părăsit casa și a cerut divors, fără să-i zică nevestei nici negri ți-s ochii. Asta e calea cea mai bună!

In această clipă Angela deschide ușa:

— Dinule, doamna și domnul Grăureanu vor să plece. Vino 'n salon.

— Ce să fac? Trebue să mă duc, își zice Dinu în gând și trece în salon.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In salon Dinu intră cu oarecare băgare de seamă fără să atragă privirile musafirilor și se așază pe un scaun.

Virgil s'apropie de tatăl său care îl ia în brațe.

Un moment Dinu începe să asculte la ce se vorbește în casă, dar cum în fața lui este o oglindă în care se vede el și copilul, lasă vorba din casă și privind în oglindă la trăsăturile copilului le compară cu ale sale, lumea zice că-i samănă...

Nasul la fel, fruntea ceva... la față?.. Ochii mamei, gura?..

Apoi începe a se gândì că de-atunci sunt ani, că oamenii se schimbă...

In acelaș timp într'un grup în care se găsește Angela și mama lui Dinu, o doamnă în vârstă povestește ceva cu mult foc. Angela însă în loc să asculte povestirea trage cu ochii la Dinu, se gândește cum l-a fost văzut în odaia de lucru dus pe gânduri în fața ferestrei și își zice în gând:

— Tot îngrijorat, și din ce în ce mai îngrijorat!.. Uite-l cum stă de încrețit!!... Vezi și nu știi ce să faci!.. Dac'aș puteà să aflu ceva dela Teodorescu... Și acela cine știe când o venì... Cum e dânsul ambițios... Se poate, Doamne ferește!..

Și gândurile îi aduc aminte Angelei de un caz întâmplat nu de mult, cazul cu Gugeanu, despre care dânsa a aflat tocmai la urmă după ce afacerea se isprăvise.

Afacerea fusese cu o pădure în tovărășie cu Gugeanu, chestie de vr'un milion.

După ce se înțelesese cu Gugeanu în toate a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mănuntele„ Dinu a luat pădurea la mezat după înțelegere.

După ce o iea însă, iaca Gugeanu dă a înțelege că Dinu s'a rădicat prea mult la mezat, și că el n'a înțeles așà.

Dinu atunci s'a supărat și fără vorbă a luat totul asupra lui. Nu e vorbă, n'a pierdut, din contra a realizat un câștig foarte frumos, dar se puteà foarte ușor să și pearză.

Afacere de-un milion și ea—Angela—nu știa nimic. Il vedeà numai că umblă posomorât, că umblă tăcut, nervos... ba într'o zi cum vorbià cu cinevà l-a auzit: Mă rog, vorba spusă, cuvântul dat e contract: ți-ai dat cuvântul trebue să te execuți...

— Iți privești portretul în oglindă d-le Plevan, zice d-na Rămureanu.

Dinu răspunde cu un ușor zâmbet, apoi dela copil Dinu își îndreaptă ochii asupra Angelei:

— Vezi-o cum stă dusă pe gânduri? Cum a făcut Rămureanu e cel mai nimerit: scapi de explicări, scapi de scene, scapi de toate neplăcerile. Ce-o fi de spus se spune la judecată. Acolo vii cu probe, cu marturi... scrisul ei, scrisul lui... Ca Rămureanu e cel mai bun lucru.

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ DIN CLUJ

IV.

— Să vedem pe ziua de astăzi... Răbdare... zice Dinu, așezându-se într'un scaun balansoar în fața ferestrei și fixându-și privirile asupra ușei de vis-à-vis unde se vede o firmă de dentist. Răbdare, își zice el aprinzând o țigară. Când eram copil de vr'o nouă, zece ani, ședeam ceasuri întregi și pândeam la o colivie prinzetoare de paserele ca să prind steclețí; astăzi, om matur, pândesc ceasuri întregi după steclețíi nevestii...

*

Din pricina scrisorii Angelei, Dinu hotărâșe nestrămutat ca adoua zi dimineața, Luni, să congedieze pe Teodorescu. Făcându-și socoteală însă că aceasta ar putea să aibă urmări care să supere pe mama, își schimbă hotărârea, își face planul să amâne totul până după plecarea mamei.

Adouazi dimineață când se duce la biurou Teo-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dorescu nu acolo; este însă dela el scrisoare în care spune că și-a scrintit un picior și că n'o să poată veni vr'o câteva zile.

— Ce să-i faci? Are noroc, se gândește Dinu. De expediat nu puteam să-l expediez din pricina mamei, dar ori cum dacă era acolea cine știe dacă n'ar fi avut de încasat câte ceva dela mine.

„Acasă Angela parcă nu mai e așă de 'ngrijorată: se vede că scrisoarea ei pusese la cale totul cum trebuià?.."

Peste vr'o câteva zile, însă, Dinu umblând prin hârtiile de pe biuroul lui Teodorescu dă de scrisoarea Angelei: A-ha!.. scrisoarea!..

Stimate d-le Teodorescu,

... în biurou la d-stră loc pentru... d-șoara... scris cu mașina-n croitoreasa mea... soră... Lucreția Popescu... M'ai îndatorà foarte mult... Dacă aș aveà ocazie să te văd... ți-aș mai vorbì și eu... Mulțumiri...

A. Pleșan

Citește în fugă, mai citește odată, citește cu băgare de seamă, nimic!

Intoarce foaea, se uită pe toate părțile, nimic.

Rămâne pe gânduri. Parcă i-ar părea rău că a găsit-o. I-a stricat parcă tot rostul. Nu știe ce să gândească. Mai citește odată: nimic.

— Bine, fie și-așà, se gândește el și trece îndărăt în biuroul lui.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Iea o condică, o deschide, apoi o pune la loc și iea niște gazete. Citește informații.

Vine cinevà care îl ține de vorbă până la prânz.

Oricât rămăsese de nedumerit, totuș scrisoarea i-a schimbat mult dispoziția. A început să fie mai vesel, mai vorbăreț.

Peste câteva zile a venit și Teodorescu. Nu i-a zis nimic.

Se 'ntelege, bănuitor tot era pe Angela, tot o pândià, tot umblà cu ochii după ea, dar mai cu tact, mai cumpătat. Peste câteva săptămâni face și un drum în provincie, înnainte de Paște.

In tren se întâmplase într'un compartiment cu un gazetar și cu un fost polițist, un fost șef al siguranței, amândoi oameni deștepți și simpatici.

Nu se cunosc cu Dinu. Vorbesc între ei.

Politică, economie, finanțe, literatură, de toate. Un bun capitol din conversație îl ocupă drepturile femeilor. Polițistul se ține tare în materie. „D-le, zice-el, eu sunt unul din cei mai sinceri admiratoriai ai femeilor. Admirator nu adorator. Adorator cred că e orice urmaș al lui Adam; dar eu le admir ca urmașe ale Evei. D-le, pentru interesul ei, femeea este de-o ingeniozitate și de-o persistență, cum să zic?.. Voltaire zicea *que l'amour est plus ingenieux dans une jeune fille*, eu socot că pentru amor femeea nu 'ncetează niciodată de a fi jeune fille. Cât despre persistența, în chestie de amor, e de-o persistență infernală: până ce n'ajunge ea la țelul ei, nu se lasă. Mă rog, un caz

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

concret. Un tânăr student stă în cameră mobilată la o oarecare gazdă mai mult sau mai puțin tânără, care cu încetul, ajunge să-l ieà în pensiune cu tot confortul"...

„Situațiunea aceasta durează până când tânărul scapă de studențiе, își formează o carieră și ieà funcție".

„După ce se stabilește, el vrea să se căsătorească; gazda nu vrea să-l lase: că de-aceea l-a găzduit dânsa și l-a ajutat la nevoe cu pensiune și cu tot confortul pentruca la urmă, când o ajunge el la bine să se 'nsoare cu alta? că s'o ieà pe dânsa! De ce să n'o ieà? Nu-i place? Dar pân' acì cum i-a plăcut? Vrea să se 'nsoare cu alta de condițiе mai bună? Dar și ea vrea și chiar merită condițiе mai bună, căci situațiunea lui i-se datorește ei! Cum?.. ea l-a îngrijit și l-a ridicat și el acuma să-și ieà alta? Dar ea a muncit pentru el: dar ea și-a sacrificat tinerețа pentru el, dar ea și-a stricat reputația pentru el... și pe tema asta discuții și discuții și certe și bătăi...

El se 'nsoară însă cu alta; fată de condițiе bună, familie, zestre"...

„Gazda însă nu se lasă. Vrea să-l facă să divorțeze, s'o ieà pe dânsa. Ei, bine ce nu face femeea asta? Il urmărește pretutindeni: la primblare, la teatru, la grădini, la berărie până și în vacanță la băi. La început numai îl urmărește ca s'o întâlnească și s'o vază, pe urmă începe să-i vorbească și să-l atace:

Te duci la primblare? Iți duci cocoana la gră-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dină?.. I-ai spus că eşti o puşlamà?.. Apoi şi-a închiriat casă şi s'a mutat peste drum de ei, tot ca să le steà în ochi. Am uitat să spun că se deghizà ca servitoare şi se ducеà sara în bucătărie la el de stăteà de vorbă cu slugele ca să afle cum stau şi în ce odae dorm. A ajuns de se ducеà noaptea pe la miezul nopţii de se instalà sub fereastra lor şi din când în când le băteà în fereastră şi strigà: V'aţi culcat?.. Dormiţi ori ce faceţi? Cred că nu vă deranjez dacă vă întreb câte o vorbă din când în când?.. ş'altele... ş'altele.

In sfârşit s'a divorsat şi s'a însurat cu dânsa.

„N'ai idee, d-le, ce poate o femeie,.. mai alès în chestie de inimă!.. Şi sunt două feluri de femei, unele, cum le zice franţuzul: *les bons enfants* sau *les folâtres* şi altele *les sévères*. Cele dintâiu, les bons enfants nu sunt periculoase pentru că n'au destulă energie să ţină, n'au răbdare, n'au persistenţă. Se sbate la început, face gălăgie, face tapaj, strică, răstoarnă şi în sfârşit o lasă moartă; o dă dracului: cum cedează unui cuceritor tot aşà cedează şi unei nevoi. Celelalte însă, les sévères, sunt cu totul altfel, nu cedează nici în ruptul capului. Cedează ca să fie cucerită şi e cucerită cu greu, e greu de străbătut la inima ei; dar ce i-a intrat în inimă ţine, acolo rămâne"...

„Şi chestia întâlnitului e chestie foarte importantă, nu se poate dragoste fără întâlnire"...

„Şi în privirea întâlnitului sunt două cazuri: cazul când amorezaţii sunt liberi şi când unul din

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ei sau amândoi se găsesc de pildă supuși la rigorile căsătoriei".

„Când sunt liberi, firește, pot să se întâlnească unde vor, la ea sau la el".

„Obiceiu vechiu și mai popular e să se întâlnească la ea. Când pleacă bărbatul de-acasă, hop, cellalt în loc. Grija cea mare a ei este să se informeze dinnainte când pleacă bărbatul, ca să-l poată vesti pe celalt. Pentru ca să informeze pe celalt pe gagiu, se pot întrebuința și semne, de pildă, se atârnă o batistă colorată sau brodată de cutare fereastră, ori se lasă un geam deschis, ori un colț de perdea ridicat, ori o lampă la cutare geam, un băț la poartă ori în cutare loc.

Tot obiceiu vechiu e și întâlnirea la o vecină, mai ales vecină mai bătrână. Imi aduc aminte de una cucoana Mănușica, care avea prietene multime de cuconițe tinere cu care era în foarte strânse legături și vizite. În care casă te duceai dădeai și de cucoana Mănușica, iar dacă te duceai la cucoana Mănușica puteai să te întâlnești cu toate cuconițele la care Dnia-ei avea obiceiu să se ducă. Și se mirau toți, și se întrebau ce găsesc, mă rog, cucoanele la cucoana Mănușica de aleargă mereu la ea și dânsa vine mereu la ele?.. Că e persoană simpatică, persoană distinsă, bună, pricepută, săritoare, îndatoritoare, că știe multe, că multe știe să facă! Mai se pricepe la dulcețuri, la prăjituri, la făcut conserve, șunci, păstrămuri, cârnățării, la preparat pește, brânzături, orice fel de bucate; la cusut, la croitorie, la mode,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la cumpărat, la ce vrei. Oare cine ar putea să-mi spună unde să găsesc cutare lucru? Cucoana Mănușica. Unde aș puteà găsì un model de cutare fel? La cucoana Mănușica. Cum aș face să găsesc o femee bună la bucătărie? La cucoana Mănușica. Mă doare de-o parte sub o coastă, am făcut atâtea și nu-mi trece? La cucoana Mănușica".

„Dar cucoana Mănușica le mai ajută la ceva. Cucoana Mănușica are casa ei, casă veche, cu mulțime de odăi, cu grădină și cu mai multe intrări, și la nevoe înlesnește și câte o întâlnire. acolo la dnia-ei adevărat, foarte rar, dar înlesnește. Mai adese ori însă face serviciul de a duce câte *un* bilețel dela unul la una, sau dela una la unul".

Felul acesta de întâlnire nu e așà de periculos, dar nu e déstul de secret; pe lângă el, ea și Bunul D-zău mai e și o cucoană Mănușică. Și cucoana Mănușica asta e bună, dar pot să fie unele altfel, nu atât de bune, de, trădători au fost de când e lumea!"

„Cu progresul civilizațiunii, se 'nțelege, serviciul acesta de cucoană Mănușica se transformă într'o profesiune—casă de întâlnire.—Profesiunea sau mai bine zis instituția aceasta, s'a deochiat, însă, nu convine pentru orice persoane; nu convine pentru persoanele care au nevoe de absolută discreție".

„In orașele mari se întrebuințează mult *casa închiriată*. Ca să-și asigure întâlnirea, persoanele respective închiriază o casă, un apartament în-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tr'un cartier pe unde nu sunt cunoscute şi se întâlnesc acolo la ceasuri convenabile".

„In loc de casă închiriată, multe preferă să se ducă la el, multe, însă, îşi schimbă locul la fiecare dată".

„Se înţelege că pentru schimbarea asta de loc trebue să iea înţelegere. Pentru înţelegere însă trebue ori să-şi scrie — şi atunci e nevoe de un curier credincios, de o cucoană Mănuşică foarte conştiincioasă, ori trebue să se vază, să se întâlnească undeva, într'un loc aşà zis neutru. Ca loc neutru se utilizează muzeele, bisericile, locurile în care se poate aşteptà. Muzeele numai când sunt expoziţii noi pentrucă altfel nu te poţi duce mereu la muzeu fără să deştepţi bănueli. Un loc foarte întrebuinţat sunt policlinicile şi dentiştii. In aceste locuri amorezaţii se văd, îşi spun o vorbă ori îşi trec un bileţel şi gata...

*

Vorbele poliţistului, mai ales chestia cu dentiştii fac lui Dinu o deosebită impresie. De-o bucată de vreme Angela mereu are de umblat pe la dentist: ba pune o coroană la o măsea, ba la un dinte, ba plombează, ba displombează şi nu mai isprăveşte! Tot nu e lucru curat, se gândeşte el. Acì la dentist poate să spargă buba. Dacă l-a lăsat pe Teodorescu în pace şi nu i-a zis nimic, asta nu însemnează că Teodorescu e sfânt şi nu-şi vede de treburi şi de dragoste. Scrisoarea

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Angelei oricât de inocentă ar părea tot poate să ascundă cine știe ce înțelesuri, ce combinații. Fiecare cuvânt poate să aibă altă însemnare decât cea obicinuită: hoții nu-și au limba lor? Când îl auzi vorbind socoți că-i vorba de lucrurile cele mai comune și când colo el te vinde dela ochi: el pune la cale să-ți mănânce capul... .

...Cucoană Mănușică nu prea știi cine ar putea să fie... Din câte vin pe la Angela?.. la care se duce ea?.. Grebănoaea?.. nu pare, Pădureanca iar nu, Tăbăruș nu. Cucoana Anicuța nu, a lui Iancu Rulea nici atâta; dar la urma urmei poți să juri? Cine știe de unde sare epurele!!...

...Dragoste fără întâlnit nu se poate, zicea polițistul, iar pentru întâlnit îți trebue loc și-ți trebue și înțelegere, ca să știi când să te duci. Ar trebui mai întâi să știi cine e persoana, să știi cine e el. După cât se pare e tot Teodorescu. Teodorescu și pentru înțelegere se văd la dentist, își spun o vorbă ori își trec un bilețel și gata.

...Cum să te asiguri însă dacă în adevăr e dânsul? Să te duci la dentist, nu merge. Să pui pe cineva?.. Pisica cu clopoței... și apoi pe cine să pui? Cui să te încredințezi? Ar trebui să stai la pândă să-i vezi cum intră, cum es dela dentist..., cum...

Cu astfel de gânduri Dinu ajunge la hotărârea să caute să-și închirieze vis-à-vis de dentist o odae de unde să poată vedeà cine intră și cine ese dela dentist. A hoătrât și lucrul s'a făcut. A pus pe cineva din oraș, care i-a închiriat două odăi, a așe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

zat în fiecare câte un biurou, ceva mobilă, scaune, perdele; a tocmit un servitor şi a pus şi un funcţionar. Funcţionarul îşi are biuroul într'o odae mai despre curte, iar odaia din faţă Dinu şi-a rezervat-o de şi-a făcut din ea loc de pândă.

Funcţionarului îi dă el de lucru nu ştiu ce, ca să se cheme că e biurou.

Sunt vr'o zece zile de când vine acî regulat de pe la orele patru şi stă câte o oră aproape două până pe la şase. Când vine Angela pleacă şi el îndată ce-a eşit dânsa; iar când n'o vede pe ea atunci stă mai mult tot aşteptând-o să vină. Ar putea să afle dela dânsa când se duce ea la dentist şi la ce oră; dar nu vrea să-i dea de bănuit că-o urmăreşte.

De când vine însă pe-aice până acuma pe Angela a văzut-o de vr'o patru sau cinci ori, dar pe dânsul, pe Teodorescu niciodată. Nu e vorbă că nici el n'a venit regulat, a absentat de vr'o câte-va ori, şi se poate că tocmai când a lipsit el atunci să fi venit Teodorescu.

Acuma sunt orele cinci. Dinu stă acî de vr'o trei sferturi de ceas şi n'a venit încă nici Angela. Au venit alţii şi altele care nu-l interesază. A ajuns să-i cunoască aproape toată clientela dentistului. A venit o damă cu un băeţel, două domnişoare blonde, un maior bătrân, o damă cam în vârstă care vine foarte regulat. Oare n'o fi asta vr'un fel de cucoană Mănuşică? De ce nu? Îşi face treabă pe la dentist şi face şi serviciul postal, intim—poartă bileţele... N'ar fi bine oare de urmă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

rit... să vedem cine e și pe unde șade? Te pomenești că are și casă cu mai multe intrări!.. și vezi pe d-l Teodorescu și pe...

Lanțul gândurilor lui Dinu se întrerupe. La ușa de intrare la dentist s'a oprit un domn cu umbrelă. Afară cam plouă. Umbrela deschisă. Cine să fie? După pardesiu,.. pardesiu de culoare sable... parcă să fie Teodorescu...

Ce bine am făcut eu că mi-am instalat biuroul ăsta!!... stai colea fără să te știe nici pământul, te uiți, vezi cine intră, cine ese... și e bine că și personalul e nou: funcționarul străin, servitorul de asemenea. Dacă luam personal dela mine spuneau la ceilalți. Ar avea haz!!... Ce bine că am venit și astăzi, eră cât p'acl să nu vin. Zice că inima-ți spune când să faci și când nu!.. Dacă mă luam după inimă n'ar mai fi fost nici pomeneală de venit!.. Și după talie samănă cu Teodorescu!.. De-o fi el... păcat că n'am revolverul... Mizerabilul!.. în biuroul meu! în serviciul meu!.. Și în loc de recunoștință!.. Stăi, parcă strînge umbrela?.. A!.. Nu-i el, nu-i Teodorescu!.. e nesuferitul cel cu barba roșie parc'ar fi falșă și cu monoclu, care vine regulat aci la dentist. Teodorescu trebue să fi având altfel de combinațiuni... Angela face parte mai mult din cele *severe*, după vorba polițistului, din cele cu persistență, care o duce până 'n pânzele albe. Samănă ea, nu-i vorbă și cam a „bon enfant"... adică samănă cu amândouă tipurile: „bon enfant" ca să se lase cucerită și „sévère" ca s'o țină morțiș încotro a apucat...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

...Stăi!.. se vede cineva eșind... O damă... Merge grăbit... Angela!.. De-atâta vreme?!.. de când stau eu aci e mai bine de-o oră și a venit înaintea mea. Ce roșă e la față!!... Și parcă supărată?... enervată!!? O fi necăjită că n'a venit el... Vrea să-și deschiză umbrela... Ce nostimă e!.. Drept vorbind, adică asta e femeie făcută să fie credincioasă?!. O frumuseță severă care îți impune și în acelaș timp bon enfant care te ispitește să dai asalt... Câte ispite pe ele, câte ispite, Doamne! Noi le învinovățim că cedează, ar trebui din contră să le admirăm că mai rezistă!! Cu toate acestea trebue să reziste pentru că e datorie impusă de lege și de societate, de opinia publică. Pot să fie cât de multe ispitele, dar și femeea din mamă în fiică are pregătirea de a le rezistà. Care nu rezistă însemnează că nu are o moștenire bună, nu scoboară din străbune destul de corecte, n'a moștenit destulă putere de a rezistà. Și dacă n'are putere de a rezistà atunci pe nedrept ocupă poziția de damă serioasă, de soție corectă, atunci cu tot dreptul e vinovată...

...dar dânsa a plecat, eu la ce-să mai stau? Sumi.

Servitorul intră.

— Costache, dă-mi pardesiul...

Dar de unde ești tu Costache?

Costache se duce să dea pardesiul și venind îndărăt răspunde vesel:

— Eu din Gorj.

— Dar ai un chip cunoscut, parcă te-am mai văzut undeva?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Pe mine nu, cred că pe frate-meu.

— Ai un frate?

— Da, Toma, care e la d-l Andrei Teodorescu?

— Cum frate cu Toma?

— Da, frate bun.

— Frate bun, poftim!.. repetă Dinu în gând. Frate bun, şi eu ca prostul aştept colea şi mă mir că nu vine Teodorescu!.. D-le, D-le... ce meştere sunt femeile!...

Cu aceste gânduri trage pălăria pe ochi şi pleacă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvanie.ro/mdrr1901-1932

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

V.

Începutul lui Iulie.

Accelératul care pleacă la cinci după prânz din Bucureşti, trecând podul dinspre Băicoiu intră pe şesul din dreptul Câmpinei şi aleargă în goana cea mare alunecând ca un şarpe roşiatic şi colosal printre copacii înfipţi unul lângă altul pe malul jos al Prahovei.

Dinu cu Angela şi băeţelul lor Virgil sunt în vagon-restaurant la o masă.

Se serveşte masa.

Trenul goneşte turbat. Pe ferestre numai din când în când zăreşti câte-un luminiş. In fuga nebună a trenului copacii parcă se lipesc unii de alţii şi nu vezi de cât un fel de pânză verde făcută din fire verzi străvezii care se prelungesc pe dinaintea ferestrelor vagonului ca şi firele de telegraf, un verde de frunze prin care parcă trenul umblă să se ascundă.

Angela vorbeşte cu Virgil cu care stă alătu ea.

Dinu stă cu privirile înfipte pe fereastră parcă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

s'ar uità să vază ceva şi totuş nu vede nimic. Simţind iuţeala cea mare a acceleratului parcă i-ar părea rău, parcă ar regretà că fuge aşà repede. I-se pare nu ştiu cum, parcă trenul l-ar fi smuls, l-ar fi răpit fără voea lui şi parcă l-ar duce undeva, unde n'o să fie bine, unde el n'ar vrea să se ducă, parcă l-ar duce să-l pearză să-l omoare.

*

Trecuse mai bine de o lună dela încercarea cu biuroul de vis-à-vis de dentist, într'un după prânz pe la vr'o jumătate a lui Mai, şezând în grădiniţa din faţă de vorbă cu mama lui, dânsa începe să-i reproşeze că el nu se îngrijeşte în deajuns de sănătate.

— Nu eşti bolnav, zice ea, nu eşti... fereascà D-zău... dar se vede că nu eşti bine, se vede că ai ceva, îţi strică ceva... Vorbiam şi cu Angela că şi dânsa era foarte îngrijată. Ea se temeà nu cumva să fie vr'o încurcătură în afaceri.

— Eu încurcătură? întrebă el.

— Nu încurcătură, adică să te încurci tu; dar cine ştie... lumea e şireată, rea; oamenii fel de fel, ca de pildă Gugeanu cu pădurea, că umblà să ţi-o arunce în spate.

— Aş!.. dar nu mă tem eu de Gugeanu şi de-al de astea! Eu când intru într'o afacere nu intru pân ce n'o cunosc dintr'un capăt pân în celalt, n'o încep pân ce n'am măsurat-o, cântărit-o şi răscântărit-o şi răs socotit-o...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Nici nu mă îndoesc dragă că tu ştii ce faci; dar îţi spun cum vorbiam cu Angela, că îmi aduc aminte, ca acuma, că Angela încă l-a întrebat şi pe d-l Teodorescu...

— Pe cine? întreabă repede Dinu sûrprins la auzul neaşteptat al acestui nume.

— Pe d-l Andrei Teodorescu.

— A, da, pe d-l Andrei... zice Dinu căutând să se calmeze.

— Da, pe d-lui. Ştii când a fost el bolnav... ziceà că şi-a scrintit un picior...

— Da.

— Ei, şi după ce s'a făcut bine, ducându-se la biurou a trecut pe-acolea, că i-a fost scris Angela pentru o d-şoară s'o primească la maşină.

— Da.

— Da, şi d-l Teodorescu a venit să-i spună Angelei că a primit-o pe d-şoara aceea şi atunci Angela l-a întrebat dacă n'aţi avut ceva vr'un necaz, vr'o... ceva... în afaceri, că tot te vedeà pe tine aşà pe gânduri.

— Şi l-a întrebat pe Teodorescu?

— Da, şi el a asigurat-o că nu e şi nici n'a fost nimic absolut nimic; că totul merge bine. Asta se 'nţelege ne-a liniştit mult pe amândouă, cu toate astea tu tot pe gânduri, tot supărat...

— Cu toate astea n'am nimic.

— Aş!.. Nu vrei să spui... Şi nu înţeleg de ce?.. Poate eşti prea obosit, prea... cum să zic?.. de atâtea treburi şi afaceri... mereu şi mereu, în toate zilele... mai bine te-ai duce înapoi în străinătate...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mai schimbi locul... mai schimbi clima... oamenii... ocupația... Zău, adică de ce nevoe atâta frământătură, atâta sbucium?.. Pentru un om sărac înțeleg, chiar și pentru unul cu ceva avere, dar tu, cu ce ai tu?.. Zău, gândește-te...

*

După ce vorbește aste câteva lucruri cu mama lui, Dinu începe să-și zică în gând:

„Vrea să zică tu te ascunzi și stai colo la pândă ca un prost și ei se întâlnesc colo acasă la tine și se pun la cale, se aranjază, se sfătuesc cum să facă mai bine!..

„D-le!.. D-le!.. ce sunt femeile!.. Mare dreptate avea polițistul cel din tren...

„Și cum combină lucrurile!.. nici dracul să nu le poată descurcà!!. Meșteșug!.. întreagă artă!.. Mă rog, trimite scrisoare, o scrisoare inocentă, absolut inocentă, intervine pentru o fată ca să-i dea un loc în biurou, la mașina de scris. Ce poate fi mai inocent?.. Ba încă bine facere, generozitate!.. Poate că fata aceea nici nu există... poate că e o invențiune, un simbol, niște înțelesuri... Dar și dacă există fata?.. Poate fata să existe și să existe și înțelesurile... Fata poate să existe și el cu toate astea să vină chiar acasă la tine, să stea de vorbă gură 'n gură cu nevasta ta, să se înțeleagă cu dânsa foarte bine și încă cum? cum? chiar în fața mamei tale!!... Și încă sub forma că să interesează de tine, că o doare inima de tine,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

că te vede supărat şi pe gânduri şi necăjit... Şi cu asta o îmbrobode şi pe mama ta şi te chiorăşte şi pe tine în caz când ai află şi chiorăşte şi pe toată lumea"...

„Cu ce naivitate povesteà biata mama că Teodorescu le-a asigurat pe dînsa şi pe Angela, şi le-a liniştit să nu le fie grijă de loc că nu e şi n'a fost nimic şi absolut nimic. Şi mama credeà că o asigură şi o linişteşte pe dînsa când colo poate el o asigurà pe Angela să n'aibă nici o grijă, că în felul cum a aranjat el lucrurile toate or să meargă strună. Mare dreptate aveà poliţistul! Mă rog, aşà de bine chibzuite toate că eu n'am aflat nimic până astăzi, până acum!.. şi câtă vreme e de atunci şi eu n'am ştiut pân acum că Teodorescu a fost p'aice pe la mine! Firește lucrurile au fost aşà bine puse la cale că venirea lui acì s'a părut lucru cu totul natural, cu totul obicinuit ca să-l mai amnitească cineva; mai ales că erà de faţă şi mama".

*

Peste câteva zile după ce Dinu stă de vorbă cu mamă-sa se întâmplă încă ceva:

Intr'o dimineaţă, la biurou, în prezenţa celorlalţi funcţionari Teodorescu spune lui Dinu că de-acì 'nnainte voind să lucreze pe socoteala sa proprie, trebue să se retragă din serviciul lui. Il roagă să-l scuzeze, să-l erte... că regretă... că... in-sfârşit... precum se face în asemenea împrejurări.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dinu pare mișcat, emoționat.

Cu cât însă Dinu pare mai emoționat cu atât Teodorescu se emoționează și el și înmulțește scuzele și vorba.

Dinu însă din altă pricină e emoționat. Dinu își zice:

„Dacă Teodorescu e liber, atunce cu ce mai pot face?.. Mama acolea... Ajung un fel de jucărie a lui, caraghiosul lui!..

*

Peste vr'o patru-cinci zile dela plecarea lui Teodorescu când vine Dinu acasă, iaca Virgil îi ese 'nnainte:

— Tată, să-mi iei alt eal. Vrei să-mi iei?

— Ce?

— Alt cal.

— Alt cal?

— Da, că pe-al meu mi l-a luat.

— Nu pricep.

— L-a luat ăla al cui a fost.

— Al cui a fost?

— Da, zice copilul, aleargă repede în biuron și aduce o scrisoare:

— Uite, citește.

Dinu își aruncă ochii pe scrisoare și spicuește în fugă cuvintele care dau firul înțelesului:

Stimate Domn... Noembre... toamna trecută... uitat... băț negru... abanos... cap de cal de argint... N'am mai putut veni... să-l dați d-lui... care

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Vă prezintă această scrisoare... Mă scuzați... G. I. Georgescu... Cărăușești... 23 Mai 190...

— Ti-ti-ti!.. D-le, gândește Dinu; meștere sunt femeile!!... Uite, mă rog, cum le potrivește și le aranjază să juri de-o mie de ori că sunt tocmai așà!.. Vrea să zică m'a îmbrobodit și cu bățul!..

— Imi iei alt cal, tată?

— Da, îți ieau.

— De ce stai așà? Iți pare rău după el?... Dacă-mi cumperi unul ți l-oiu da și ție... Ori poate ți-o aduce cineva altul? Așà e?

*

Dela întâiu Iunie Dinu începe să țină un jurnal secret în care însanmă zilnic ceeace observă el în mișcările Angelei, și reflexiunile lui.

Iată câteva din acele însemnări.

Vineri, 5 Iunie... Polițistul din tren trebue să fi fost un perfect polițist: toate le știea: Cum spuneà el de semnele pe care le întrebuințează femeile ca să fixeze locul sau timpul de întâlnire, de pildă: o batistă brodată ori colorată atârnată la o fereastră, cutare geam deschis; o fundă de panglică, un juvaer... Observ că Angela schimbă diferite funde la coafiură. Toate sunt din panglică neagră, dar odată una mai subțire, altă dată una mai lată, ori mai mare, ori mai bogată. Azi avea una mare... De asemenea schimbă și broșele. Se știe că pietrele prețioase au însemnări și de-asemenea pot să li se dea și însemnări noi. Astăzi a-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vea o broşă cu tiurcoaze... E interesant de aflat în ce ordine se fac aceste schimbări de pietre ori de broşe, poate şi de inele; de funde...

— *Luni, 8 Iunie*... de obiceiu ne întreabă pe mine şi pe mama dacă nu vrem să eşim cu dânsa. Mama de obiceiu nu prea vrea să iasă; dar eu după felul cum ne întreabă o înţeleg pe Angela dacă vrea chiar să merg cu ea sau dacă face întrebarea numai ca să îndeplinească o formalitate trebuitoare—cum să zice: ca să-şi mântue urechea... Astăzi m'a întrebat serios, eu însă n'am voit să es de-acasă, de aceea dânsa a eşit numai cu Virgil. Se vede că n'avea altă combinaţie...

— *Marţi 9 Iunie*... şi azi a eşit fără să mă întrebe nici pe mine nici pe mama, ziceà că e grăbită, că... Am lăsat-o să se ducă...

— *Miercuri, 10 Iunie*... Astăzi m'a întrebat numai de formă, dar a fost pâcălită, căci în loc să zic că nu mă duc, din contra i-am spus că mă duc eu cu ea. Cred că din pricina asta tot timpul a fost nervoasă. Se ţineà, se stăpâneà însă ca să n'o observ eu, ziceà că are migrenă...

— *Joi, 11 Iunie*... Azi am avut musafiri... Madame Răstăgeanu după cât mi se pare s'ar puteà să fie un fel de cucoană Mănuşică că prea e îndatoritoare, prea se pricepe la multe, prea are multe specialităţi... cam prea multe prietene.

*

Sfârşit de Iunie.

Dimineaţă frumoasă; senin, soare.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Angela în odaea de toaletă înnaintea oglinzii își aranjază părul. Dinu în pat, în odaea de culcare, cu pieptul descoperit, cu-o mână sub cap, cu ochii în plafon se gândește că ar trebui să-și revază notele zilnice, memoriile: se prea poate ca din apropierea faptelor să iasă vr'o revelație, vr'o cucoană Mănușică, vr'o... cine mai... știe... vorba polițistului din tren... Apoi se gândește la prietenii de-asară. Tot se duce el nopțile dar mai mult din obiceiu de cât de plăcere. Nu-i mai plac nici petrecerile astea, nici prietenii, nici femeile: îi e silă de toți; toți spun prostii, fac prostii... El vrea să s'amuzeze dar degeaba, nici măcar nu poate râde, în loc de râs îi vine un fel de milă de prostia lor și adeseori dispreț. Își face plăcerea să le plătească consumațiile la cei ce sunt cu el. El nu consumă decât un cognac, o dulceață, o cafea neagră.

Apoi schimbându-și poziția în pat și zărind pe Angela își întoarce privirile la ea și privește nevasta, privește cum razele soarelui de dimineață străbat și înnălbesc îmbrăcămintea ei subțire și sumară.

El nu prea se simte bine.

Nu-l doare nimic, dar se găsește fără putere, fără curaj, fără nici un îndemn. Nu știe cum e când e să mori, dar i-se pare că el trebue să fie cam pe la sfârșit, pe-aproape de moarte.

Își privește nevasta cu drag, dar cu părere de rău că nu mult o s'o mai poată admirà. Acuma își dă seamă el cât de mult o iubește. Odorul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cel mai scump oricât ţi-ar plăcea nu-l preţuești atâta câtu-l ai, cât îl preţuești când e să-l pierzi.

O priveşte pe Angela de-o soarbe cu privirile. Îi priveşte profilul feţii, rotunzimea obrazului, albul gâtului, umbrele şi luminile cu care o înconjoară bogăţia de raze a baei de soare. Îi pare rău că a învinuit-o şi bănuit-o atâta vreme. E prea frumoasă, prea vie, prea om ca să nu întâmpine ispite. Şi de s'o fi întâmplat cumva să alunece, să cedeze... trebue să-i erţi...

„Trebue?.. se întreabă el... Negreşit că trebue, îşi răspunde singur, negreşit trebue pentru că o iubeşti; pentru că nu-ţi poţi distruge obiectul iubirii tale, nu-ţi poţi suprimă iubirea ta. Iubirea ta e în tine, e o nevoe a sufletului tău, o condiţie a vieţii tale. De aceea te superi, de aceea te temi să nu ţi-o iea altul.

Şi acî gândul lui se întoarce în altă parte. Nu cumva o fi descoperit ea că dânsul o bănueşte? N'ar vrea să-şi fi înstrăinat iubirea ei. Chiar dacă avântul tinereţii, lipsa experienţii, necunoştinţa lumii ar puteà s'o facă într'un moment să alunece. dacă alunecarea e din greşală, facla conştiinţii trebue s'o lumineze, să-i arate calea cea bună la care să revină. Un lucru trebue însă, trebue ca sufletul ei să nu fie înstrăinat de tine, să fie tot al tău, să nu fi început cumva să te dispreţuiască. să te urască. Poate să fie supărată pe tine cât de tare, cât de grozav; câtă vreme nu te dispreţuește, nu te urăşte, iubirea către tine nu e sdruncinată, tu nu eşti alungat încă din inima ei.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Astfel se gândeşte el că dânsa putea să se supere dacă ar şti că el a bănuit-o pentru că şi-ar zice că nu poţi bănui decât pe omul în care n'ai încredere; el însă a avut şi are încredere în ea, de aceea nu o bănueşte, dar caută să vegheze ca să înlăture, să îndepărteze orice pericol, orice încercare de ispită. El nu vrea să fie socotit ca un poliţist care o urmăreşte, care o spioneză, ci ca un protector, ca un apărător, ca un înger păzitor...

Şi în această expansiune de sentimente de duioşie, bunătate, iubire către dânsa, deodată îi vine ca un fel de inspiraţie: In străinătate!.. de ce nu m'aş duce în străinătate?!.

Şi la gândul de străinătate într'o clipă, în minte, i-se desvăleşte pitoreasca vedere plină de verdeaţa în mijlocul căreia se întinde albă şi înfloritâ Dresda tăiată în două de Elba cea măreaţă ce se târăşte grăbită ca un uriaş balaur cu solzii de argint.

De ce nu s'ar duce la Dresda? de ce nu s'ar duce în acel oraş elegant, curat, plin de aer, de flori şi de sănătate, să petreacă acolo cu Angela, cu copilaşul lui în linişte, la adăpost de orice bănueală, de orice turburare?!.

Vede Dresda, vede cartierele ei de grădini, vede funicularul care urcă sus la Weisser-Hirsch la acel colţ splendid de grădini, unde se vede cum omul cucerind natura şi aflându-i secretele, o face să lucreze după fantazia lui, cum anticul magician voia să constrângă să lucreze zăul al căruia nume i-l aflase.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Se simte chiar la Weisser-Hirsch și nu se satură de privit diferitele vile cu grădinele cele mai elegante și mai artistice: arbori și pomi de toate felurile tăeți și aranjați în toate formele geometrice posibile și flori mai mult decât în toate formele și în toate culorile. Flori, arbori, pomi, fructe, jedouri, puțuri artesiene, jocuri de apă, colecțiuni în mic sau echantilloane de minunile de la Schönbrun, ori dela Versailles.

La Dresda și-ar puteà el vedeà și de sănătate în toată liniștea și în toată voea. Acolo atâția doctori, atâtea sanatorii pentru tot felul de afecțiuni. După relațiunile lui comerciale și financiare Dinu este un mare admirator al Germaniei. Când e vorba de căutat ceva bun el nu-și poate închipuì că se poate găsì aiurea decât în Germania, parcă și un Paris veritabil tot în Germania ar trebuì căutat.

Viața de student și-o făcuse în Germania. În Paris fusese de multe ori, dar în primblare. Și acum tot în Germania vrea să se ducă, la Dresda.

— Știi ce m'am gândit eu, Angelo?

— Dacă mi-i spune, răspunde ea, aruncând mai întâi o privire în oglindă și apoi întorcându-se cu fața spre dânsul împletindu-și părul ei frumos castaniu închis.

— Am hotărât să mergem în străinătate, la Dresda.

— Dacă vrai, foarte bine... Când?

*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Masa din vagon-restaurant a fost bună. Nu cine știe ce mâncări: ceva pește, o friptură de puiu, o bucată de muschiu, un pahar de cotnarr, fructe; dar aerul curat dela poalele munților au schimbat cu totul dispoziția lui Dinu: nu mai e trist.

Trenul dincolo de Sinaia gonește în sus către Predeal.

Dinu la vagon de dormit în culoar, dinaintea unei ferestre deschise, ținându-se cu o mână de ruloul de perdeà de deasupra ferestrei, fumează cu poftă în aerul proaspăt ce năvălește înnăuntru în fuga trenului; fumează privind cu nesaț peisajul de verde închis dela munte, pe care sara îl închide și mai mult îngroșându-i umbrele negre. Privește peisajul care i-se desfășură sub ochi în goana mersului. Privește și se simte bine, se simte în putere. Își simte puterea în brațul cu care se sprijine de partea de sus a ferestrei, la mișcările și smunciturile vagonului; își simte puterea în picioare pe care se simte stăpân; își simte puterea așà de mult că însăși goana trenului parcă ar fi un sbor pricinuit de puterile lui; iar gândul, de astă dată sburdalnic și vioiu, se ia la întrecere cu trenul, într'o clipă străbate cu atâția ani îndărăt, în trecutul vremii și se oprește la data când Dinu pentru prima oară se duce singur în străinătate, ca student.

Mai fusese el în străinătate cu părinții și când erà copil și când erà mai mare; dar singur, de sinea lui, acuma erà pentru întâiaș dată.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Își aduce aminte ce mândru era, ce încântat, ce îngâmfat chiar! Așà de mândru, că parcă și-acuma încă mai simte ceva din acea mândrie și îngâmfare.

Ce vrei, mă rog, se simțià om și ce om?.. student în străinătate, și încă unde în străinătate? la Lipsca, la Dresda, la Halle, la Berlin, în sfârșit în Germania... Orașul nu era însă hotărât, în renumita Germanie, cu renumiții studenți! Parcă-i vede chiar cumu-i văzuse odată la München în cârduri lungi, cu șapcele pe vârful capului, cu panglica de student peste piept, defilând pe Maximilian strasse și cântând:

Gandianus igitur
Juvenes dum sumus;
Post jucundam juventutem,
Post molestam penectuem...

și intonează și el, cam discret, dar destul de tare pentru a fi auzit de cei de pe 'mprejur:

Gandiamus...

Cu acest gandiamus parcă asigurà ori prevenià pe cei de pe lângă el să știe că au de-aface cu un student din Germania. Acest avertisment îl îndreptà el cu deosebire către o tânără domnișoară tovarășă de vagon dar pân'acì necunoscută. Nu prea se grăbià el să-i facă cunoștința, deși inima îl împingeà mult în acea parte și deși avusese

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

destul timp și destulă ocazie până'acum; dar nu se puteà hotărî pentru că-i erau încă proaspete în minte vorbele tatălui său: Uite, Dinule dragă, eu îmi cunosc băiatul și am în el deplină încredere. Cum ai știut să te porți aci și să treci atâtea școli și atâtea clase fără să fie nevoe de intervenția mea, tot așà cred că vei fi și acolo unde firește vei deschide și mai mult ochii pentru că vei ști că ești în țară străină și între străini. Este însă un lucru: ești băiat mare, ești, de, om: e chestia cu femeile. Nu pot să te opresc, dar îți dau un sfat: să bagi de seamă ce vorbești cu ele, ce promiți, în sfârșit să te păzești ca de foc ca: legături permanente să nu faci.

Și legăturile astea permanente îi sunau în urechi lui Dinu de câte ori își aruncà ochii ori se gândià la tânăra domnișoară tovarășă de vagon. Dar puterea acestui sunet nu se poate păstrà nestirbită decât până'la leagănul unirii—Focșani.

La Focșani mamița domnișoarei ar fi voit să ieà ceva dela restaurant, mi se pare un fruct ceva și se puneà la cale cu d-șoara ce să facă de oarece erà noapte și trenul ajungeà acolo pe la mieazul nopții. Dinu le aude vorbind și se oferă să le îndatorească.

Trebuià să spun că, nu știu din ce pricină, Dinu luase pentru străinătate trenul care trece prin Moldova: Cernăuți-Lemberg.

Dela Focșani el face cunoștință cu d-șoara și cu mama ei, stau de vorbă mai toată noaptea; le cedează și locul lui și trece în culoar unde își trece

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

timpul până dimineață, gândindu-se la legăturile permanente.

Adouazi se împrietenesc bine dé tot. Doamnele mergeau la Viena. Sfatul părintesc cu legăturile permanente e aproape uitat ori nesocotit, iar tata privit ca eșit dela modă, învechit, cu idei de pe vremea volintirilor! Se împrietenise așà de bine că deșì drumul lui spre Dresda erà dela Cracovia prin Oderberg și n'avea de-a împărți nimic cu Viena, totuș erà aproape hotărât s'o iea dela Cracovia prin Viena ca să întovărășească pe domnișoara. Pricina că nu s'a dus prin Viena a fost mama domnișoarei, care nu înțelegeà s'o lase pe d-șoară să steà singură de vorbă cu dânsul.

Deci cu părere de rău, dela Cracovia și-a luat adio dela d-na și d-șoară spre marea satisfacere a sfatului părintesc.

Intre Cracovia și Oderberg însă, parcă în necazul autorității paterne, el face cunoștință cu o domnișoară poloneză, tot așà de periculoasă, dacă nu cumva și mai mult ca cea de care se despărțise. Cu atât mai mult că aceasta nu erà întovărășită de o mamă care să n'o lase să vorbească, ci erà cu tatăl ei, cu care el—Dinu—se înțelegeà numai în latinește. Chiar în latinește a început vorba.

Când a intrat în vagon—clasa întâia, Dinu s'a așezat lângă fereastră. Vis-à-vis de el erà o domnișoară, iar lângă d-șoară un domn, tatăl ei.

Când și-a luat locul Dinu a salutat pe vecinii din față. D-l a răspuns amabil iar d-șoara și mai amabil.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dinu, firește, începe să se gândească la legăturile permanente și caută de unde să înceapă vorba.

Pân'una alta deschide o carte franceză și citește El citește, d-l se uită la cartea lui.

D-l se uită la cartea lui, el se uită la d-șoara.

Merge așà cât merge pân' ce numai deodată aude:

— Dominus, loquites latinam?

De-acì începe vorba. Se 'nțelege discuție foarte interesantă: latinește în drum de fer!.. D-l vorbià el cum vorbià, popește de tot; dar tot îl auziai: sane, magnopere și alte vorbe, pe când Dinu pentru înlesnire o dădeà mai mult pe franțuzește cu oui și non.

Aceasta făcù pe domnișoara să se amestece și ea cu franțuzește.

Amestecul ei însă desleagă toată problema: Dinu vorbește numai cu ea, iar d-lui—tatălui, îi dăru n ghid de călătorie cu o frumoasă hartă de căi ferate. D-l rămâne cu harta, Dinu cu d-șoara. iar autoritatea părintească cu legăturile permanente dincolo de Focșani.

Totuși latineasca d-lui l-a făcut pe Dinu—lucru ne gândit—să rămână două zile la Breslau, în acelaș hotel cu d-l și domnișoara. Ce vra să zică să fii student!!...

In sfârșit aducându-și aminte de aceste lucruri Dinu se gândește ce inspirație fericită a avut el să plece în Germania. Ce frumos trebue să fie acum la Dresda. Stradele curate că 'ntr'un salon,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

căci toată ziua le spală; chiar când plouă, poate să curgă de sus potop, măturătorul neamțul, nu se uită la ploae, el îi dă înnainte cu furtunul cu apă!.. Stradele curate, casele curate, ferestrele, balcoanele pline de flori,.. Ce frumos! Ce curat! Ce aer!.. Ce liniște!..

Cam obosit, după cât stătuse pîn'acum la fereastră, în picioare, Dinu intră în compartiment, se așază pe canapea și s'apucă să se joace cu Virgil.

— Știi tu und' te duc Virgil?

— La Dresda.

— Ce să faci acolo?

— Ce să fac?.. Să prind epuri.

— Ba te duc să te fac neamț.

— Nu voiu.

— De ce? Nemții sunt harnici, sunt economi, oameni cuminți...

— Dar eu nu voiu să fiu Neamț...

— Dar ce vrei să fii?

— Eu voiu să merg călare, zice copilul și se încalecă pe genunchii lui Dinu.

— Acuma hii!.. mână, zice Virgil.

Și tatăl începe să salte genunchii.

— Ce fel de mers e ăsta, tată?

— Ăsta e trap.

— Dar la pas cum e?

— La pas e rar, așà: tip tap, tip tap, tip tap...

— Dar la trap e des?

— Da, la trap vine mai des: tip-tap tip-tap tip-tap... mai des și mai repede.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Dar cel mai repede?

— Cel mai repede, galop: tipa-tap tipa-tap tipa-tap...

Dar repede repede repede?..

Repede repede tot galop.

Dar fă să vedem.

Dinu mişcă genunchii aşà de tare că copilul cade şi rîde cu poftă.

Cu jocul copilului Dinu nici n'a băgat de seamă că trenul intrase în Predeal şi intrase şi în gară.

Incep dară să privească pe peron.

Trenul zăboveşte acì vr'o oră pentru vamă, paşapoarte.

Angela şi Virgil se apropie şi ei la fereastra cea-laltă. Compartimentul e cu patru paturi, căci ei sunt trei.

Dinu mai mult decât vesel găseşte în toate pricină de glume şi de râs.

Un cunoscut a intrat în compartimentul lor şi stă de vorbă despre timp, fiindcă tocmai a început să ploae.

— Uite, zice Virgil—când plouă parcă se 'ntind nişte aţe!.. Cum se fac aţele astea? Trebue să fie sus nişte stropitori mari, mari?..

— Dar bagi de séamă că acuma plouă de sus în jos? întreabă d-l străin pe Virgil.

— Dar altă dată ploua de jos în sus?!. întreabă copilul.

— Negreşit.

Copilul se uită la el un moment apoi adauge, pe mine mama nu mă lasă să mint.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Aci râd cu toții fără nici o explicare, când Dinu deodată face:

— „A?!." se uită pe geam apoi zice: „pardon" ese repede din compartiment, scoboară pe peron și du-te.

I-se păruse că a văzut pe Teodorescu, și cum i-s'a părut s'a și dus să se încredințeze.

„Auzi, mă rog, îndrăzneală, gândește el; auzi să meargă chiar în același tren cu tine!!.

Aleargă deci într'un suflet până la urma trenului, până la grilajul de fer care însemnează granița, se uită prin vagoane, se mai întoarce odată îndărăt și iea vagoanele din capăt, se sue într'un vagon, trece și în altul, dar pe Teodorescu nu-l vede și nu vede nici pe vr'unul care să samene cu el.

— Ce s'o fi făcut? De el, el a fost. Haina lui, pălăria trasă cam pe-un ochiu, el era!.. să fi rămas acî?.. să fi trecut spre restaurantul gării?

Se întoarce la vagon tot uitându-se mereu în urmă spre coada trenului și spre ușa de intrare în gară.

In sfârșit urcă în vagon și rămâne sus în capul scării tot uitându-se poate l-o vedeà.

Trenul pleacă însă și tot nu-l mai vede.

— Dar unde te-ai dus așà grăbit? întreabă Angela.

— Mi s'a părut că erà... un cunoscut, răspunde el încurcând vorba.

Trenul se îndreaptă spre Brașov.

E noapte.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Cum merge trenul, culoarul vagonului vine în dreapta iar compatimentul în stânga.

Copilaşul Virgil s'a culcat în fundul compartimentului cu capul spre fereastră, pe canapeaua din faţa Angelei. Angela e în faţa lui pe cealaltă canapea, cu faţa în direcţia mersului. Angela fără să se culce s'a răzămat deodată spre colţul despre fereastra de-afară. Dinu s'a răzămat şi el în colţul despre uşă cătră culoar, la picioarele copilului.

Cum stă Dinu răzimat e cu ochii drept asupra Angelei.

De când s'a întors de pe peron n'a vorbit aproape nimic. E necăjit de Teodorescu. Se gândeşte ce planuri o fi având mizerabilul? Negreşit vrea să se aşeze acolo, în străinătate... să se vadă cu dânsa...

Şi ce iluzii îşi făcea el de Dresda!..

In reţeaua de bagaje de deasupra ferestrii din partea Angelei e pusă o umbrelă de vară a ei. Dela umbrelă atârnă în jos doi ciucuri mari de aceeaşi culoare ca umbrela de soie écrue.

Ciucurii urmând oscilaţiunile vagonului au nişte mişcări foarte regulate: se mişcă de două sau de trei ori împreună într'o parte şi'n alta apoi se despărţesc şi se ceocnesc de două sau trei ori unul de altul. Mişcările lor sunt întovărăşite şi de nişte scârţiituri ale vagonului; scârţiituri mai groase: scă-ârţi, scărţi, scărţi: când ciucurii se balansează şi scârţâituri mai subţiri: scarţa-scarţi, scârţa-scârţi când ciucurii se ciocnesc.

In necazul lui de întâmplarea cu Teodorescu şi

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu gândurile de Dresda, cum stăteà în colțul dinspre ușă, Dinu țineà ochii îndreptați asupra ferestrei din fund, fără să se uite la nimic iar cu încetul începù să bage de seamă mișcările ciucurilor și scârțiitul vagonului și începù să urmărească aceste mișcări și scârțiituri. I-se păreà că ar fi doi jucători, doi acrobați curioși întovărășiți de o muzică și mai curioasă, mistică, simbolică. Pe urmă cei doi încep a i-se păreà nu jucători ci luptători, doi care se luptă din ce în ce cu mai mult foc; iar în luptă mereu se tot îndepărtează așà că se văd din ce în ce mai puțin, până ce nu se mai văd de loc.

Atunce însă el bagă de seamă altă ceva, bagă de seamă că cineva se uită pe fereastra din fund despre Angela.

Trebue să fie conductorul, se gândește el. Conductorul în inspecția lui pe lângă vagoane își aruncă și ochii pe fereastră. Figura însă nu pare figura conductorului, e o figură cunoscută... e?!.. e?... e?... Teodorescu!.. Teodorescu cu pălăria trasă pe-un ochiu!?. Teodorescu se uită la Angela și-i face niște semne?.. vorbește?.. Se uită și la mine?.. Se uită la mine dar tot îi vorbește!.. Ii face din ochiu și-i arată în spre mine!.. Își bate joc?.. Mizerabile!!... Mizera!!. mize!.. Și nu știu de ce am amorțit!!. Nu pot strigà... dar... o... o... să-l lovesc...

In timpul acesta Angela auzindu-l sforăind greu îl strigă:

— Dinu, Dinu, Dinu!..

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce este? întreabă el deşteptându-se.
— Deşteaptă-te, se vede că visezi ceva urât.
— Visăz? întreabă el.

*

S'au făcut paturile în vagon. Angela şi Virgil se culcă în paturile de jos, Dinu sus. De-o cam dată însă el şede pe canapeaua unde e culcat copilul, la picioarele copilului.

— Dar tu nu te culci, Dinule? întreabă Angela?

Încă nu. Mai stau pân la Braşov, poate mă duc prin gară...

Lui nu-i ese din minte Teodorescu. Parcă-l vede colo la fereastră...

Crâmpee de gânduri îi fulgeră prin minte, aceleaşi şi iar aceleaşi dar văzute numai prin altă parte, pe alte feţe. Stă cu ochii spre fereastră şi-şi zice 'n gând: Şi ea zice c'am dormit!!. Cum dormit?.. Când dormit?.. Teribile... femeile!.. Mare dreptate... poliţistul... din tren!..

„Şi ce prezenţă de spirit la ea!.. Eu ţip la mizerabilul... voiu să-l lovesc, ea să mă prostească: deşteaptă-te... visezi urât!!....

„Visez!.. Cum visez când văd cu ochii?.. Şi când l-am văzut pe peron la Predeal, când am alergat după dânsul prin vagoane tot vis era?.."

Când ajunge trenul în gară la Braşov, cel întâiu care s'a scoborât pe peron a fost el şi la plecare cel din urmă care s'a urcat în vagon tot el a fost. Pe Teodorescu însă nu l-a mai văzut.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi când a plecat trenul el a stat în uşa vagonului la scară şi s'a uitat pe peron pân nu s'a mai zărit gara. Iar plecând dela scară îşi zice:

Tu alergi pe colea pe partea asta pe la peron şi mizerabilul în timpul ăsta poate foarte bine să se ducă pe partea cealaltă!...

Ducându-se acum în compartiment se apropie deci de fereastra din culoar şi se uită pe partea cealaltă a trenului...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

VI.

Început de August. Weisser-Hirsch.

Pe terasă.

Soarele scoboară spre apus, dar tot dogoare.

Terasa așezată spre răsărit, umbrită. Subțiri adieri de vânt strecurate prin frunziș de copaci și peste straturile de flori împrospătează terasa.

Angela la o masă cu jurnale de modă. La altă masă Virgil aranjază un oraș cu căsuțe de carton.

Dinu pe un balansoar cu țigara.

Peste vr'o jumătate de ceas pleacă cu toții la o serbare unde sunt invitați.

— Ce stai tu așà acru, Dinule? întreabă Angela. Mă bucuram în tren pe la Predeal când te vedeam vesel glumind și jucându-te cu Virgil. Tu ai ceva, nu te simți bine, și cu toate astea taci, suferi, rabzi și nu vrei să-mi spui...

— Ce să-ți spun dacă n'am nimic? răspunde el, iar în gându-i zice:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ce şireată!.. Se face că se interesează de mine ca să nu-mi vină în minte s'o bănuesc... Se'nţelege că se bucură să mă vază vesel pentru că atunci eră sigură că stau legat la gard...

*

Eri s'au împlinit trei săptămâni de când sunt la Dresda.

Sunt la Weisser-Hirsch instalaţi perfect: casă, masă, serviciu; trăsură şi automobil la dispoziţie.

Au găsit în oraş câteva cunoştinţe din ţară cu care se văd adese la parc, la grădini. Au şi nişte cunoştinţi din localitate: petrec bine.

Copilul face băi de brad acolea la Weisser Hirsch. Merge dimineaţa cu guvernanta.

Angela de obiceiu dimineaţa ese de-acasă pe la zece, zece jumătate. Se duce în oraş ori la primblare în pădure. Câteodată trece pe la copil, stă până isprăveşte baia şi-l iea împreună cu guvernanta. Pe la unu după amează de obiceiu sunt îndărăt acasă pentru dejun.

Dinu a încercat pe la mai mulţi doctori şi pe la sanatorii. Unii i-au spus că trebue să-l pună la regim ca să slăbească, alţii ca să se 'ngraşă. In urmă a găsit un doctor care îi aplică homeopatia şi nu ştiu mai ce. Se duce în oraş în toate dimineţile.

Din toate el e mulţumit că se găseşte la Dresda. Dresda singură parcă-i face bine, îl face să-şi uite

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și din necazuri. A mai uitat și de Teodorescu. De la Brașov încolo s'a mai uitat pe la gări dar n'a mai văzut nimic. In Viena iar nu. Numai la Praga i-s'a părut într'un moment că a văzut trecând repede pe unul cu pălăria așà pe ochi ca Teodorescu.

Intr'o dimineață însă, când se întorceà din oraș cu funicularul, iaca, într'un vagon care scoboară la vale, pe cine să vază? Pe nesuferitul cel cu barba roșie parc'ar fi falșă și cu monoclu și care veneà regulat la dentist.

Când îl vede îi pare deodată așà nu știu cum parcar visà, parcă nu știe de unde să-l iea și cu toate astea foarte cunoscut. Intr'o clipă însă îi vine în minte ușa cu intrarea dela dentist, unde își făcuse el biurou vis-à-vis.

— Uite, d-le, își zice el atunci, de unde să sară epurele!!... Eu așteptam pe Teodorescu și când colo cine mi-erà!!.

Acuma pricep de ce nu vedeam pe Teodorescu!..

Cu toate astea cum rămâne cu scrisoarea lui Teodorescu?.. cu servitorul pus de Teodorescu?.. cu demisia lui Teodorescu?.. Sau... ce, dracul, e-rau doi?.. Teodorescu și ăsta?!. Și la Predeal pe Teodorescu l-am văzut nu pe ăsta: parcă-l văd colo la fereastră pe Teodorescu cu pălăria pe-un ochiu deși văd că și ăsta poartă pălăria așà pe un ochiu!.."

De-acì 'nnainte pe lângă Teodorescu nu-i ese din minte și nesuferitul cu barba falșă. Nu știe

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cum să-i împace pe-amândoi. Iar începe să-l frământe gândurile, iar îi sboară liniștea.

In ziua aceea după prânz s'a dus cu Angela și cu copilul la un muzeu, unde e Madona Sixtină. Ei, bine, așà de stăpânit erà de gânduri că nu puteà să fie nici atât de atent să observe acest capo d'operă al Marelui Rafael; iar noaptea n'a putut să doarmă. Și adouazi când în funicular... îl vede iar și a treia zi iar.

Și bagă de seamă că-l întâlnește numai atunci când Angela nu ese în oraș, adică în zilele când ea petrece dimineața prin Weisser-Hirsch.

Acuma de două zile nu l-a mai întâlnit, dar nici Angela n'a fost diminețele acì, a fost în oraș. Se vede că și a fost și el în oraș?

De gânduri de felul ăsta erà stăpânit el acuma stând și fumând pe terasă în balansoar când îl întreabă Angela de ce stă așà acru.

Nu mult după aceasta însă, deodată pe stradă pe lângă terasa lor, sfârrrrr un automobil și în în automobil nesuferitul cu barba falșă!.. Trece și ține o batistă la nas.

—!A!.. hotărât că e lucru serios!.. Cât a fost numai pe la funicular calea valea, dar acum dacă a ajuns să-i treacă chiar pe lângă casă, pe lângă terasă, pe sub ferestre, negreșit că nu mai e întâmplare!!...

Și batista la nas trebue să fie vr'un semn de înțelegere. O fi însemnând: vino ori nu venì sau vin eu în cutare loc sau cutare...

Auzi, mă rog, nesuferitul!.. Și ce dracul o fi gă-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sind ea la dânsul?.. Cel puțin Teodorescu e om frumos, prezentabil... dar ăsta caraghios?.."

Și gândindu-se așà Dinu deodată se lovește peste frunte: Am găsit!

Ăsta trebue să fie tot Teodorescu... Teodorescu deghizat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr/1901-1932

VII.

Angela cam indispusă stă astăzi acasă. Dinu se duce el astăzi să vadă cum se face bac copilului.

Dinu vrea să intre în vorbă cu guvernanta să vază de n'o puteà să afle dela dânsa ceva despre vr'o întâlnire de-ale Angelei pe-acolo prin Weisser-Hirsch cu primblările ei de dimineață.

Când ajunge el la băi, Virgil erà aproape îmbrăcat. Ar fi fost el îmbrăcat mai de mult dar o descoperire proaspătă îl pusese pe gânduri. Ce descoperire? Până să-i vină rândul la bac umblând încoace şi 'ncolo prin grădină şi prin curte ajunge şi la odaia portarului unde erà uşa deschisă. Acolo la portar vede el un ceasornic cum nu mai văzuse. Tot cadranul reprezentà un cap de turc cu cealmà roşie şi cu barbă neagră. Arătătoarele cu numerile ceasurilor erau sus pe cealmà ca o mare pecete în dreptul frunții. Pecetea albă.

Turcul parcă erà viu. După cum umblà limba ceasornicului tic-tac, tac-tac într'o parte şi'n alta aşà purtà şi el ochii la dreapta şi la stânga. Iar

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

când bătea ceasurile la fiecare bătae scotea limba, o limbă roșie și mare. Când l-a văzut copilul, mai ales că l-a văzut tocmai când bătea, a rămas cu ochii la dânsul înmărmurit. A avut de lucru guvernanta ca să-l iea de-acolo să-l ducă la bae. Și tot timpul băei n'a vorbit de cât de cias. Fel de fel de întrebări la care nici guvernanta nu se mai pricepea ce să răspundă. Și, negreșit, cu cât mai mult nu răspundea cu atât întrebările se înmulțiau. Și când a sosit Dinu, copilul vorbia încă tot de ciasornic. Peste câteva minute însă toți trei es pe poartă.

Dinu începe vorba cu guvernanta, se înțelege mai pe departe să nu se dea de gol ce urmărește:

— D-ta, Freulein, cunoști stradele pe-aici?

— Da, răspunde dânsa, cum să nu cunosc dacă sunt de-aice. Sunt născută chiar acî în Weisser-Hirsch.

— Da?

— Da. Dar am învățat și aice și am învățat și la Berlin la Kirchner. Aice am învățat la Madam Krauss; iar la Berlin am fost la prințesa Iosefina a prințului Ludwig lângă Altkirche, la copii. Avea prințesa trei copii, trei fetițe: Amalia, Berta și Ștefania. Amalia era cea mai mare, ba cea mai mare era Berta de unsprezece ani, apoi Amalia de zece și Ștefania de șase. Zice că între Ștefania și Amalia au mai fost avut copii dar s'au prăpădit.

— Sunt frumoase locuri pe-aice, zice Dinu ca să mai scurteze vorba guvernantei care vorbia foarte cu spor...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, reîncepe ea, dar la Berlin: Wasserfall im Victoria-Park, Tiergarten-ufer, Sieges-Allee, Nellendorf, Platz, Leipziger Strasse, Friedrich-strasse, Unter den Linden, Schlossplatz, Der Dom, Rathaus, Städtische Sparkasse am Mühlen-damm!...

— Da, da, da: zice Dinu văzând că guvernanta îşi ia din nou prea mare vânt.

— Dar pe-aice pe la Weisser Hirsch vine... aşà... lume să se primble?..

— Da, vine cine vrea; dar la Berlin pe Unter den Linden, şi la Tiergarten atâta lume!.. Prin-ţesa Josefina îmi zicea, dragă Frieda...

— Dar primblându-vă pe-aice prin Weisser-Hirsch cu cine v'aţi mai întâlnit?

— A! Ieri chiar am întâlnit...

Să vedem pe cine?.. a întâlnit?.. se gândeşte Dinu cu oarecare nerăbdare. Aţi întâlnit?..

— Da, ieri am întâlnit pe Iohan Tischler care e ober-kelner la Imperial; îmi spuneà că peste vr'o trei zile se duce la Berlin. Iohan Tischler e văr cu Hans Müller care umblà odată să se însoare să mă ia pe mine şi pe urmă a luat pe Luisa lui Franz. Erà băiat bun... ţinea foarte mult să mă ia...

— Numai pe el l-aţi întâlnit.

— Da, erà singur el. Spuneà că se duce pân în deal la Zollhaus la o mătuşă a lui: Tereza lui Renz.

— Şi pe altul pe cine aţi mai întâlnit?

— A! Am întâlnit pe d-l Feldmann, contabil

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la Schlesinger. A fost și el la Berlin. Il întâlniam foarte dese ori. Acolo erà la Neumann...

— Numai pe Feldmann?

— Ba, am întâlnit și pe Madam Stör, bătrâna. N'o văzusem de-atâta vreme și chiar îmi erà dor de dânsa. Dar nici nu mă așteptam s'o văd, că auzisem că s'a mutat la fecioru-său la Leipzig. Erà bună prietenă cu o mătușă a mea, soră cu tata. Țineà ea, mătușa, niște case mari, din care închirià odăi mobilate și nemobilate și madam Stör-ședeà la dânsa, țineà două odăi.

— Dar din țară dela noi n'ați întâlnit?

— Asta, de, nu pot să știu, pentrucă dacă nu cunosc pe nimeni, nu știu... poate să fi întâlnit, poate să fi văzut, dar dacă nu cunosc... Dacă nu cunosc de unde știu cu de unde e el?!.

— Ale dracului sunt femeile, d-le, gândește acum Dinu. Ai văzut, mă rog, cum le întoarce, cum le sucește și nu poți scoate nimic dela dânsa. Adevărată vorba: Corb la corb nu-și scoate ochii. Chiar dacă nu i-o fi zis Angela anume să tacă, tace ea singură dela sine. Poate s'o fi și temând să nu-și găsească Bacăul cu Angela.

Intorcându-se deci către guvernantă îi zice:

— Acuma, freulein, poți să te duci acasă. Spune cuconiței că Virgil a rămas cu mine".

Apoi începe vorba cu Virgil:

— Dar tu ai văzut pe cineva?

— Eu, da, răspunde Virgil care erà cu gândul tot la ceasornicul dela portar.

— Pe cine ai văzut?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Pe... pe... ăl cu barbă.

— Cu barbă?!.. întreabă cu interes Dinu şi în minte îi apare nesuferitul cum îl văzuse în funicular cu monoclu, şi cu pălăria trasă pe-un ochiu.

— Pe unde umblu eu şi unde pot găsi lămuriri!! vorba Evanghelici. Din gura pruncilor şi a... nu ştiu cum mai zice—ese adevărul!..

— Da, cu barbă, zice copilul.

— Şi mai cum?

— Şi... aşà...

Aice copilul poartă ochii, ca turcul dela ceasornic, într'o parte şi'n alta.

— Cum aşà?

— Uite aşà: cu ochii încoace şi 'ncolo, încoace şi 'ncolo...

— Ce-o fi voind să spună copilul? se 'ntreabă el în gând. Se vede că mizerabilul e fricos şi cât stă cu dânsa de vorbă se tot uită în toate părţile, se păzeşte?..

— Se uită aşà într'o parte şi 'n alta?

— Da, tată, şi pe urmă scoate limba...

— Scoate limba? întreabă Dinu cu mirare. Cum scoate limba?

— Uite-aşà.

— Ce-o fi asta?!. se 'ntreabă Dinu.

— Oare ce-ar fi dacă l-ai apucà de limbă? Când scoate el limba afară, tu odată hap de ea?

— Ce spui tu, dragă? Nu pricep. Cine scoate limba?

— Acela.

— Care?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Acel cu barbă.

— Unde erà acel cu barbă?

— Ei... Acolea... la 'portar...

— La 'portar? Auzi mizerabilul unde se bagă!! La 'portar!.. Își dau, se vede, întâlnire acolo...

— Și unde la 'portar?

— Acolò în odae.

— In odae?

— Da, 'pe perete.

— Pe 'perete?!.

— Da.

— Ce spui tu, dragă?

— Poi, spun. Vrai să-l vezi și tu?

— Dar ce, e acolo și-acuma?

— Da.

— Auzi mizerabilul e acolo! Se vede c'o așteaptă 'pe dânsa? Nu s'au înțeles, se vede, ori ea n'a știut că n'o să 'poată să se ducă astăzi. Mă mir însă cum de m'a lăsat să mă duc eu 'pe-acolo?!..

— Știi sigur că e acolo?

— Da, știu. Vrei să mergi să-l vezi?

— Să merg?..

Și acì Dinu se gândește un moment: să mă duc? N'o să 'priceapă că mă duc pentru el, și să iea alte măsuri?..

— Mergi, tată?

— Merg.

Se 'ntorc să-l vază.

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

VIII

— Să-l apuci de barbă, să-i tragi barba jos; să-i scoți peruca, să-l dai pe mâna poliției să-i închee proces-verbal! Ar fi mai frumos ca asta să fie la noi la București, să-l vadă lumea care-l cunoaște, să zică: bravo, d-l Teodorescu, foarte frumos!..

...Dar acolea cum poți s'o faci asta?... Nu cunoști pe nimene... și dacă te cunoaște cineva, ce... o să te duci la Julius Star? la Müller? la Brunner?.. Dacă l-aș aveà aice pe Sterică Munteanu sau pe Radu Țepoiu, ce ar-fi!.. Mi l-ar ciofăla în mijlocul stradei... Ce-ar trebuì doar? Ar trebuì numai să-i pună mâna 'n barbă să i-o smuncească odată, să i-o scoață și atunce la scandal poliția vine numai decât, ese ca din pământ!.. Acì însă ce e de făcut? pe cine să găsesc?..

Cum să-l aduci acolea pe Sterică ori pe Țepoiu? Mai bun ar fi Țepoiu pentrù că știe nemțește, când o vorì poliția să poată da explicație. Sau adică de ce explicație? Poliția numai să-l iea, pe

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdr1901-1932

urmă vine el şi restul, chestia e să fie descoperit, să fie demascat.

Să-i scrii dar lui Sterică sau lui Ţepoiu, dar ce să-i scrii, ce să-i spui? Trebue să-i explici omului ca să-l faci să plece de-acasă, să vină aice...

...Îi scriu că i-am găsit o afacere care poate să câştige ceva şi... se înţelege, când o veni aci îi spun cum stă lucrul, care e afacerea şi aşa zisul câştig i-l plătesc eu împreună cu drumul şi cu celelalte cheltueli de-aice. Plătesc dar isprăvesc odată... să nu-l mai văz pe mizerabilul trecând cu monoclul, cu pălăria pe ochi şi cu aerul lui obraznic...

Cu astfel de gânduri Dinu merge încet trecând podul spre debarcader ca să iea vaporaşul la Weisser-Hirsch.

Ideea asta de a-şi aduce acolea unul din oamenii lui cunoscuţi îi pare nimerită, dar ar mai trebuì gândită, întregită, desăvârşită. Se întoarce înnapoi deci peste pod şi urcă sus pe terasa de alături. Se aşază lângă balustradă. Vrea să dea sbor liber gândului.

Nu poate însă gândì nimic în chestia asta. Se gândeşte la Sterică şi la Ţepoiu, îi vede parcă gata de a-l servì, dar nu ştie ce să le spună.

Se simte obosit.

Aprinde o ţigară. Nicotina asta otrăvitoare are parcă darul de a te ajută să te reculegi. Parcă ţi-ar limpezì mintea.

Priveşte pe apă.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Ca o pânză de argint Elba majestoasă alunecă la vale spre soare-apune departe cât vede ochiul. Se duce Elba, se duce de-acolea, se duce aiurea, prin alte pământuri, prin alte maluri, prin câmpi de verdeață, prin desiș de pometuri, prin pajiști întinse, până la bătrâna și neastâmpărata mare. Din marea? în nori, în fundul mării, în pământ, în isvoare, în gârle, în râuri, în fluvii apoi iar în marea, iar în nori!... Dar ceeace se rădică în nori nu mai e Elba. E numai ceva dintr'însa. Ce se rădică în nori sunt numai niște molecule din ea, cel mult ca niște celule din capul nostru. Dar moleculele izolate nu mai sunt ea. Când a intrat în Marea, Elba s'a sfărâmat, a murit. Din ea n'a mai rămas decât amintirea prin locurile pe unde a trecut și cine știe poate slabe amintiri prin moleculele care au alcătuit-o. Acestea amintiri cu totul slabe, căci ce poate ști, deci ce poate să-și aducă aminte o moleculă decât că în viața ei s'a găsit odată făcând un tot mare împreună cu alte molecule. Dar ce era acel tot? Era el Elba, era el Rinul sau Isarul sau Dunărea? Ce poate să știe o moleculă de apă, poate să știe locurile pe unde a trecut. Dar și din acelea ce anume? Că a trecut odată pe lângă niște clădiri mărețe? pe lângă turme de miei sburdalnici? pe lângă grămunți înfiorători de nalți? pe lângă nisipuri? pe lângă turme de miei sburdalnici? pe lângă grădini de flori? Dar câtă vreme au umblat rastogolindu-se prin adânc pe fundul plin de pietre

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

sau de nisip al râului, fără să poată vedeà nimic mai mult de cât pietre, nisip, pământ?..

...Şi de tine cine o să-şi aducă aminte? Câţiva prieteni care te-au cunoscut, câţiva cunoscuţi, câţiva care au auzit de tine... câţiva care nu te puteau suferì? care îţi doriau moartea?.. şi pe urmă după ce s'or trece ei?!..

Pentru ce dar atâta bătae de cap cu viaţa asta mizerabilă?

E plictisît Dinu, necăjit, desgustat, obosit... Obosit de necaz, obosit de gânduri. Nici nu mai poate gândì. Vine un chlner de-l întreabă ce consumaţie vrea să comande. El se uită lung la dânsul şi nu-l pricepe ce vrea, nu-l vede că e chelner, nu-şi dă seamă că se găseşte la o cafenea sau berărie...

. . . . . .

E hotărât să scrie în ţară lui Sterică sau lui Ţepoiu.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

IX.

Angela tot nu e bine. Stă încă 'n pat.

. . . . . .

...Şi vezi cum se înţeleg de bine! îşi zice Dinu. Sunt mai bine de două săptămâni de când stă dânsa în casă, şi în tot timpul acesta mizerabilul nu s'a mai zărit nici p'aici, nici prin funicular, nici prin oraş, nicăeri!.. Negreşit c'a fost înştiinţat, şi înştiinţat mereu, pus în curent! Prin cine s'o fi făcând însă corespondenţa asta aşà de-regulată? Nu cumva nemţoaica asta, guvernanta copilului face pe cucoana Mănuşica?

Ce-ar fi adică dac'aş da-o afară? Cine-mi garantează însă că cea nouă va fi altfel?..

Ea e d'aci chiar din Weisser-Hirsch se cunoaşte pe-acolea cu toţi, cu toată lumea, pân şi câinii îi cunoaşte. Iea bileţelul dela dânsa şi-l lasă undeva la vr'o altă cucoană Mănuşică... Mizerabilul vine şi o iea şi lasă răspuns şi merge strună.

...Mă miram eu de ce stau ele de vorbă şi tot şuşotesc atâta?!... Dacă m'aş lua de vr'o câteva

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ori după dânsa înnadins să văd pe unde se o-preşte?... cui dă scrisoarea?... Dar la ce capăt eşi?.. Vezi că vorbeşte cu-o nemţoaică ori c'un neamţ dar de unde poţi şti ce-a vorbit, sau cum poţi şti ce-a vorbit, sau cum poţi dovedì ce-a vorbit?.. Mai sigur e că nu afli nimic...

Cel mai bun lucru e tot aşà cum am hotărât să fac: să aduc pe cineva din ţară să-i smulgă barba, să-i smulgă peruca...

...Nu ştiu însă de ce nu primesc scrisoare din ţară, răspuns la scrisoarea care i-am trimis-o lui Paulică să caute el să-mi expedieze pe Ţepoiu ori pe Sterică...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

X.

— Mai sunt unsprezece minute; zice Dinu privind ceasul din perete.

E în biuroul detectivului.

Pe tăbliţa dela uşa biuroului e scris cu cretă:

„Astăzi se poate să fiu la biurou între orele patru şi cinci fără un sfert".

Acuma sunt orele patru şi treizeci şi patru de minute.

Dinu a mai fost odată pe-aci azi dimineaţă, când a văzut cele scrise pe tăbliţă.

E nerăbdător.

Şi-a luat nişte gazete de citit; pe o masă în camera de lângă biuroul detectivului sunt multime de reviste ilustrate foarte interesante; dar nu poate citi, nu mai are răbdare, n'are răbdare nici măcar să se uite la ilustraţii. Caută mereu la ceas. Mai sunt vr'o doi clienţi dar stau tăcuţi şi parcă îmbufnaţi, duşi pe gânduri.

*

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

In urma scrisorii trimisă în țară, în locul lui Sterică sau Țepoiu, Paulică i-a trimis pe unul Trântomăreanu. Trântomăreanu a venit cu o scrisoare în care Paulică spune că neputând găsi nici pe Sterică nici pe Țepoiu, care sunt duși undeva de vacanță, îi trimite pe-un fin al său, Jenică Trântomăreanu care are nevoe să câștige ceva bani că e om nevoiaș.

Dinu înțelege că Trântomăreanu ar vrea să câștige ceva bani, dar nu înțelege să-l pună să se trântească cu nimene. Nu l-a mai văzut până acum, nu știe cine e, nu se poate încredința unui om necunoscut. Ii spune, deci că afacerea nu mai e, îi plătește cheltueala și-l sfătuește să se 'ntoarcă înnapoi în țară.

Apoi neavând la dispoziție un om sigur cum își pusese în gând, schimbă planul. Se adresează unui detectiv.

Detectivului îi spune:

„E un domn pe care-l bănuesc că întreține legături intime cu o femee care nu e a lui. Aș vrea să pot constată faptul cu marturi, conform legii".

Detectivul îi cere lămuriri asupra persoanelor. El îi spune numai despre bărbat—despre mizerabilul, cum îi zice el... Are barbă parcă ar fi falșă, pălăria trasă pe-un ochiu, monoclu, haină în cutare fel; umblă cu funicularul, l-a văzut prin strada cutare și cutare cu automobilul sau cu trăsura pe la oarele cutare, l-a văzut și pe strada X.... Despre dânsa nu-i spune nimic.

Detectivul se mulțumește cu aceste lămuriri și-i

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dă termen de zece zile. Până 'n zece zile o să-i spună dacă poate face ceva. Dacă va putea mai nainte o să-l înștiințeze. Dacă nu-l înștiințează atunci la zece zile să vină la el la biurou.

Astăzi se împlinesc cele zece zile.

Și ceasul grăbește grozav. Abia a intrat și au și trecut șase minute. Mai sunt cinci.

Cine știe unde-o fi acuma detectivul, se gândește el. Și în minte deodată i-se arată, ca la cinematograf un drum lung printr'o pădure, un automobil care aleargă cu toată viteza și un altul care-l gonește din urmă. In cel dintâiu e mizerabilul, cu barba pusă, cu pălăria pe-un ochiu și cu monoclu, în celălalt detectivul. Automobilele aleargă mereu: cel din urmă se apropie din ce în ce. Mizerabilul atunce începe să cotească prin fel de fel de strade strâmte și întortochiate. Detectivul după el. Atunci mizerabilul se întoarce și trage focuri de revolver. Detectivul îi răspunde și dânsul cu focuri.

Se poate însă ca mizerabilul s'o fi luat și pe dânsa în automobil. Și atunci îi vede în automobil pe amândoi. Dânsa acoperită cu un voal albastru, se ține strâns de un mâner; el aplecat către dânsa îi încunjoară talia cu brațul.

Când se gândește că dânsa poate fi și singură în automobil, atunce vede automobilul alergând numai cu ea, învăluită la cap cu un voal albastru, ale cărui capete se întind fâlfâind în urmă trase de curentul vehiculului.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Gândul lui aleargă după automobile, iar minutele au trecut. Ceasul sună trei sferturi.

Dinu se hotărăşte totuş să mai stea vr'un sfert de ceas: cine ştie poate detectivul a întârziat dar tot vine. Uşa dela biurou se deschide însă şi un glas gros şi hârbuit rosteşte:

— Domnul nu mai vine.

— Dar eu aş vrea să mai aştept vr'un sfert de ceas, zice Dinu.

— Nu mai primeşte: răspunde feciorul.

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XI.

— Insfârşit,—zice Dinu eşind dela detectiv, să vedem mâne!..

Sunt orele şapte seara.

După ce data trecută aşteptase la detectiv până la cinci ceasuri fără un sfert, adouazi primì un bilet în care-i spuncà să nu se mai deranjeze până nu va fi vestit.

A fost vestit peste trei zile.

— Iată cum stă lucrul, zice detectivul:

Personajul d-tale l-am găsit: Ii ştiu şi locuinţa şi numele.

Are în adevăr întâlniri cu o tânără al cărei nume n'am putut să-l aflu. Brună, de statură mai naltă ca mijlocie, elegantă în port, graţioasă în mişcări. Poartă de obiceiu în automobil un voal albastru cu care-şi învăleşte faţa. Cunosc locul, casa unde se 'ntâlnesc. Cunosc situaţia camerelor şi intrarea. Am la dispoziţie oamenii ceruţi de lege. Sunt gata să facem descinderea mâine la cinci după prânz. Vom plecà din Bürger Wise la patru jumătate. Vă convine?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Da, răspunde Dinu.
— Mai aveţi ceva de adaos?
— Nimic.
— Atunci aşa?
— Da, aşà.
— Pe mâne.
— Pe mâne.

Îşi strâng mâna şi se despart.

Dinu pleacă mulţumit. Vrea să zică nu m'am înşelat... Mizerabilul mizerabil şi dânsa cum mi-am închipuit.

Simte o mulţumire răutăcioasă. Gesticulează singur parcă s'ar găsi în faţa ei şi i-ar zice:

— Ce? Ţi-ai închipuit, dragă Angelo, că poţi să-ţi baţi joc de Dinu Plevan? Te-ai înşelat. Te-ai înşelat grozav.

Drept zicând el nu e supărat pe dânsa. El îi crede. Lunea e captivantă, ademenitoare. Ea frumoasă, ispite multe... se 'nţelege, la urma urmei eşti om. El chiar o iubeşte şi dacă ar fi vorba numai de el, dac'ar fi, de pildă, într'un pustiu, într'o pădure, numai el cu ea, i-ar reproşà numai, i-ar face o mustrare bună, i-ar da un fel de pedeapsă ca să ştie pentru altă dată şi atâta tot; dar aci în societate e altă vorbă, aci trebue s'o lase, trebue să se divorţeze de ea. Se'nţelege şi aice o tratează absolut cum trebue s'o trateze un om corect: De şi o bănueşte şi e aproape sigur că ea-l înşală, el totuş se face că nu ştie: pentrucă după lege hoţul cel mai hoţ dacă nu e dovedit trebue să fie tratat ca om cinstit. Pân'

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la proba contrară toată lumea e om cinstit. Unui om bănuit legea poate să-i ieà libertatea, să-l închidă; dar şi aceasta pe urma unor dovezi.

Se 'ntoarce deci acasă vesel, c'un aer de triumfător şi foarte bine dispus. Aceasta şi pentrucă chiar e bine dispus şi pentru că nu vrea să-i deà ei cumva de bănuit că el a descoperit totul şi mâne o s'o urmărească.

Pentru ca să fie mai garantat că toată sara o să fie dispus i-a propus chiar Angelei de-au mers undeva la niște prieteni din localitate. In familie la aceşti prieteni era şi domnişoara pe care Dinu începuse a-şi cam pune ochiul; îşi cam făceà socoteală că în cazul când ar divorsà de Angela ar puteà foarte bine s'o ieà pe dânsa. I-ar fi convenit din toate punctele de vedere şi ca persoană şi în privirea situaţiunii.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XII.

Automobilul sfârâe la scară, în Leipziger strasse. Sunt orele patru jumătate.

— Poftiți, mă rog, zice detectivul arătând spre automobil.

— Mulțumesc, zice Dinu, urcând cel întâi.

Detectivul urcă lângă el și automobilul-pornește 'n goană.

Dinu pleacă, dar pleacă nemulțumit. I se pare că pleacă prea în pripă, prea pe negata, prea fără socoteală.

Cât de mult dorià el să ajungă să afle adevărul, acuma parcă-i pare rău, parcă se teme. I se pare că s'a apucat să unelteasc ceva rău, să facă o crimă. Îi vine să spună detectivului că renunță să mai meargă, lasă pe altă dată ori o lasă de tot. Nu-și dă seama pentru ce nu-i vine să se ducă: parcă-i vine greu să dea ochi cu dânsa... un fel de rușine... un fel de milă... Cum o să se uite ea?... Ce-o să zică ea?.. El... ce să facă? ce să răspunză?...

Și ca un copil neastâmpărat care s'aruncă aci

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

pe scaun, aci pe pat, aci iar pe scaun, ori pe masă, gândul îi aleargă aci 'ntr'o parte, aci într'alta. După ce se gândește la dânsa, acuma începe a se gândi și la detectiv.

S'ar retrage din toată inima, dar îi vine peste mână să se retragă și din pricina detectivului. Ce om fără voință!.. o să zică detectivul... o să râză... Apoi iar își mai face curaj:

Ce-ți pasă ție de părerea detectivului?.. Dă-l Ddracului de neamț!..

Pe când se luptă el așà cu gândul începe și detectivul să vorbească:

— N'aveți idee ce fin a fost aranjată toată afacerea asta a d-stre, toată, toată. Principalul e să nu te bănuească și greutatea e la urmărit. Persoana pe care o urmărești nu trebue să te vază de două ori după ea. E o întreagă artă în detectivat.

El vorbește dar Dinu nu știe ce să răspunză, aproape nu știe nici ce-i vorbește. Incepe să simtă un fior în tot corpul, un fel de tremur, un fel de strânsoare prin coaste, un fel de receală. Se simte parc'ar fi amorțit și la orice hop de automobil îi trece sguduitura prin toate coastele. I se îngreue respirația. Ce bine ar fi dacă s'ar strică acum automobilul!.. Dar automobilul nu se strică, merge parcă în ciuda lui și merge și merge... Și lui i-se pare că-l duce cu sila și se miră singur cum de n'are el putere ori voință să se opună, să zică halt... Simte chiar frig în tot corpul, frig și tremur. Detectivul vorbește mereu dar el nu-l pricepe. I-se pare că-l duce în sur-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

ghiun, că-l duce să-l închiză undeva. In sfârșit la un colț de stradă automobilul se oprește.

Acolea mai este un automobil din care scoboară trei domni. Detectivul îi salută. Ei răsupnd la salut. Dinu salută și el.

Domnii pleacă înnainte și detectivul cu Dinu după ei.

Ajung la un gang, îl trec; intră într'o curte, sună la o scară.

Ușa dela scară se deschide.

Se vede o femee bătrână.

Un domn din cei trei vorbește ceva. Bătrâna îi poftește înnăuntru.

Trec printr'o sală, urcă o scară și se opresc la o ușă.

D-l bate la ușă.

Nu răspunde nimeni.

Mai bate odată.

Inima lui Dinu începe să bată și ea.

Din năuntru tot nu răspunde.

D-l spune ceva cu glas tare.

S'aude o voce din năuntru.

Inima lui Dinu bate cu putere.

Ușa se deschide.

Intră cu toții. Dinu intră și el. Inima îi bate tare și repede.

Pe-o masă din mijloc o pălărie de damă cu un voal albastru.

Pe mai multe scaune se văd atârnate haine femeești.

Aproape de ușă, nesuferitul lui Dinu cu barbă cu monoclu și cu gulerul dela haină rădicat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

La o fereastră după perdea se vede ascuns cineva, o femee. Un colţ îndoit din poala perdelei permite să se vază un picior cu ciorap negru de damă şi cu pantofi de lac.

Un moment de tăcere.

Dinu cu ochii la fereastră s'apropie de se sprijine de un scaun. Respiră cu greu.

D-l sau detectivul cer ca d-na de după perdea să fie bună să-şi arate faţa.

D-na nu se mişcă.

Rugămintea se repetă.

D-l atunci apucă perdeaua din dreptul capului doamnei.

O mână goală până la umăr apare de odată şi ţine perdeaua.

— Trebue să vă vedem, d-nă, zice d-l.

D-na atunci scoate capul de după perdea.

— Este, mă rog, d-na pe care o urmăriţi? întreabă d-l pe Dinu.

Dinu cu ochii ţintă la dânsa nu zice nimic.

— E d-na pe care o urmăriţi? repetă el.

Dinu se uită la el şi dă din cap în semn de negare.

— Nu?

— Nu, răspunde Dinu.

— Nu?! mai întreabă şi detectivul cu mirare.

— Nu, răspunde Dinu zăpăcit şi în acelaş timp nemulţumit.

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XIII.

Obosit.

Pe terasă, într'un scaun balansoar cu ochii pe-un jurnal.

Pe urma unei furtuni apele mării, izbite, rostogolite în valuri uriașe, frământate până 'n adâncurile cele mai de jos, stau neclintite, nemișcate, de și mici încrețituri le mai înfloresc fața cum visurile grele încrețesc fruntea unui adormit. Stau nemișcate, stau ca adormite, n'au putere să se mai miște.

Furtună grozavă a sbuciumat sufletul lui Dinu.

De când își aduce el aminte gândul i-se oprește la o întâmplare din copilărie când era de vr'o nouă ani.

Era la țară în zilele de după Paște. In sat, la cârciumă, era un dulap ori scrânciob cu patru scaune, care se învârtesc peste cap, așezate în cruce și cumpănindu-se două câte două.

Intr'o Duminică dimineața înnainte de a se începe hora, un număr de flăcăi își găsiseră joacă la dulap, se dădeau în el.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Din întâmplare Dinu trecând pe-acolo cu un flăcău, Stan, servitor al lor, acesta îl întreabă dacă vrea să se dea în dulap. Dinu vrea. Stan vorbește cu flăcăii dela dulap. Aceștia golesc un scaun și Dinu cu Stan s'așază în el.

— Gata! strigă unul din flăcăi care făcea pe vătaful, și dulapul începe să se dea peste cap, să se învârtească.

Se învârte odată, de două ori și când începe roata a treia oară, cei din scaunul din naintea lui Dinu se scoboară. Când se scoboară ei însă, în scaunul acela nu se mai urcă alții și rămânând gol, deci cel mai ușor, acest scaun se rădică numai de cât sus în răscruci. Celelalte două scaune de după ei se golesc și ele și singurul scaun încărcat e acela unde e Dinu cu Stan și care acuma e tocmai sus în răscruci.

Dinu acum își aduce foarte bine aminte momentul când se găsia sus în răscruci.

— Țineți bine, strigă vătaful către cei patru flăcăi, care purtau dulapul.

— Ținem, răspunde unul.

— Măi Stane, măi! strigă acum vătaful.

— Ce e? întreabă Ștan de sus.

— Să-i dăm drumul?

— Mai stați răspunde Stan către cei de jos și numai de cât întreabă pe Dinu:

— Vrei d-ta să ne dea drumul?

— Cum să ne dea drumul?

— Să dea drumul dulapului să vezi ce bine e...

Dinu nu prea pricepe cum o să fie bine. Se

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

uită numai că se găsește sus de tot, așă de sus cum n'a fost niciodată. Așă sus că se uită peste toate casele, și peste copaci. Simte un fel de fior mai ales când se uită în jos, cu toate acestea ademenit de vorbele lui Stan că o să fie bine îi răspunde:

— Hai să ne dea drumul.

— Atunci ține-te bine cuconașule, zice Stan, înțepenind bine mânele pe hlubele scaunului ca să sprijine pe Dinu apoi strigă:

— Dați drumul.

In momentul acesta cei patru flăcăi de jos, care țineau coarnele sau boldurile dulapului, le lasă din mâni și se dau la o parte. Dulapul numai de cât începe să se miște îndărăt și scaunul cu Dinu scoboară înainte cu-o repeziciune din ce în ce mai mare. Merge așă de repede că în clipa când ajunge în partea de jos se face așă vânt că le sboară de pe cap pălăriile lui Dinu și a lui Stan. Scaunul se ridică iar aproape de răscruci, dă îndărăt, se ridică pe partea cealaltă în față, apoi iar îndărăt și tot așă. Scaunele cele goale se învârtesc prin grindeele lor, se dau peste cap, se lovesc unele de altele de s'auzeà cine știe unde: pac! pac! pac!..

Lui Dinu i-se păreà că s'a prăbușit lumea, s'a răsturnat pământul, s'a răsturnat cerul; s'au amestecat, s'au ciocnit toate stihiile; iară dânsul parcă rătăcește prin văzduh, printre sfărâmături, printre cioburi, așteptând în fiecare clipă să fie lovit, să fie turtit, aruncat în cine știe ce fund de

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

tartar. Strânge din mâni, strânge din picioare, strânge din dinți, nu mai știe pe ce lume se află.

Când începe însfârșit să se mai ogoească repeziciunea, deodată flăcăii se reped toți patru și prind de scaunul lui Dinu și-l opresc.

Dinu galbăn la față, dar nici Stan nu e roșu.

De întâmplarea aceasta și-aduce aminte Dinu și sguduitura de-atunce nu i-se pare de loc mai mare de cât cea de acuma. Atunci avea cel puțin lângă el pe Stan, avea un om al cărui braț puternic îl protejă, pe când acum n'avea pe nimeni. Din partea lui acuma se chiamă că era detectivul, om străin, angajat negustorește pentru anumit lucru.

Când s'au dus acolo de s'au oprit cu automobilul, s'au întâlnit cu cei trei și au intrat în casă, parcă tot își mai aduce aminte ceva, dar cum au eșit de-acolo, sănătate!

Curentul puternic de aer din automobil la întoarcere i-a făcut însă bine, l-a deșteptat.

Astăzi e a treia zi după prânz. Tot obosit. Citește foiletonul unui jurnal.

De obiceiu nu citește literatură.

Produsele artistice el le consideră ca articole de lux. Valoarea lor se razimă pe faptul că sunt lucrate cu îngrijire, că sunt din material mai scump, sunt mai rari, mai originale. Arhitectura e cea mai de frunte. Industria cată să ia locul artelor. Literatura o laudă și el, laudă pe literații renumiți dar nu-și dă seamă la ce e bună literatura, la ce e bună poezia decât doar să zăpăcească

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mințile femeilor. Poezia patriotică o înțelege și el, dar cea sentimentală, exotică, romanele?... Comedia e bună să biciuească defectele, drama să dea exemplul virtuții, dar poeziile cu suspinuri, cu dureri de inimă?!. romanele cu serenade?!. El nici lui Alexandri nu-i poate ertà că s'a scoborât să scrie bucăți ca Buchetiera de Florența, cri cât le-ar lăudà unii. Nu e frumos, nu e de demnitatea lui Alecsandri să scrie asemenea lucruri.

Dinu nu citește literatură. Când are vreme să se recreeze caută oameni, se duce la prieteni să stea de vorbă, se duce la un spectacol, se duce la primblare; iar când, de pildă, e bolnav, nu poate eși din casă, a luat obiceiu dela tatăl lui că iea o pereche de cărți și face pasiansuri.

Acuma neavând ce face, de-odată a stat să deslege o șaradă dintr'o revistă cu ilustrații pentru copii. Apoi aruncându-și ochii pe-un jurnal a început să citească foiletonul. De și foileton și literatură, foiletonul acesta îi pare însă o bucată serioasă, scrisă altfel, nu ca celelalte romane. Un caz care se potrivește cu al lui: Unul care-și bănuește nevasta o surprinde vorbind la telefon cu... mizerabilul ei. Păcat că foiletonul e cu urmare, nu merge mai departe. Se pare că mai încolo o să urmeze un duel. Ce nebunie e duelul!!. El e în contra lui. Ce vrea să zică, sălbătăcia asta medievală!.. Te-am nedreptățit, te-am atins, ți-am făcut vr'un rău, fă-mi proces, pune-mă la amenda cea mai mare, dă-mi închisoare;

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dar dă-mă pe mâna unor oameni, unor arbitri, nu pe mâna unui sălbatec ori a unui nebun care şi-a făcut meserie de duelist ca să omoare lumea! Cine primeşte să se bată în duel dovedeşte că e un om de nimic, o secătură, un prost.

Şi ca urmare a indignării lui, Dinu împinge mai departe de el, pe masă, jurnalul cu foiletonul în care se dădea a înţelege că va urmă un duel. Acesta e păcatul literaturii gândeşte el: literatura cea mai bună, vorbeşte ce vorbeşte de lucruri serioase şi numai te pomeneşti că amestecă şi câte-o prostie ca duelul bună oară.

Lăsând la o parte jurnalul, gândul îi sboară acum la întâmplarea de alaltăeri, când a fost cu detectivul.

Îşi aduce aminte când s'a deschis uşa de-au intrat înnăuntru. Nesuferitul cela cu gulerul dela haină rădicat, cu monoclul în ochi şi cu mânele în buzunar la pantaloni, avea o căutătură aşă de obraznică, de nesuferit că fără să vrei îţi venea parcă să-l iei la palme.

Trebue să fie vr'un nebun, vr'un bulgar, vr'un başbuzuc.

Îi pare rău de cele ce-a păţit. Ce nevoe eră de detectiv şi de toate istoriile astea? Putea s'o urmărească încet, cu răbdare, cu prudenţă, fără să arfiestece pe alţii. Cu alţii rişti întotdeauna să ieşi rău. Detectivul, se înţelege e om serios de meserie, n'o să divulge nimic, dar nebunul cela de nesuferit de sigur c'o să vorbească, o să facă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vâlvă printre prieteni, o să râză... poate să ajungă s'audă și Angela să 'ntrebe pe cine urmărià?

Angelei o să găsească el, se 'nțelege, ce să-i spună, dar vorba e că nu-i place lui s'ajungă să dea explicații care oricum ar fi la urma urmei sunt un fel de scuze.

Nu mai e de stat aci la Dresda, trebue să plece aiurea, în alt oraș, la Berlin, de pildă, și încă în cel mai scurt timp.

Pe când gândește el aceste lucruri la poartă se oprește un automobil cu doi domni.

Ii primește.

Vin din partea d-lui Ramon de Galzada.

— Ramon de Galzada? Spaniol?

— Da, d-le.

— Dar nu-l cunosc pe acest domn.

— Se poate, dar l-ați ofensat alaltă eri.

— A!... gândește Dinu, e nesuferitul... Și ce poftiți d-voastră?

— Să vă trimiteți martorii d-tră la adresa aceasta, zice unul din ei prezintând o cartă de vizită.

— Duel!..

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XIV.

Iar la detectiv.

— Un căscăun!.. un nebun!... Ramon de Galzada!.. Spaniol!.. Ce spaniol!.. trebue să fie cine ştie ce naţie... spaniolii sunt oameni ca toată lumea... Aşà gândeşte Dinu şi se uită la ceas.

Cinci fără zece minute. Detectivul a lăsat vorbă că astăzi poate să vină între orele patru şi cinci.

Are haz că nu vine până la cinci. Ce e de făcut atunce?

Alaltăeri când au venit cei doi domni—marturii nesuferitului, Dinu, a fost la început aşà de impresionat că nu i-a venit în minte nici să-i mai întrebe ceva, nici să le spună ceva, nici să iea vr'o hotărâre.

Pe urmă târziu, după plecarea lor a început să gândească ce e de făcut.

Duel nu primeşte, nici marturi nu poate să trimiţă. Pe cine să iea martur? Dintre cunoscuţii din ţară nu vrea să iea; dintre cei de-acolea nici atâta.

Mai pe sară se întâmplă altă ceva: Angela bolnavă. Boală venită repede şi cu gălăgie: temperatură rădicată, ameţeli...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Şi în acest timp s'a întâmplat că a plecat şi guvernanta lui Virgil aşă că Dinu nevoit să stea acasă, să se ocupe de ai lui, nu mai poate, nici nu vrea să se mai gândească la duel: Dă-l dracului de băşibuzuc şi căscăun nesuferit, îşi zice.

E însă şi ceva curios: tocmai în momentele acestea când îl înconjoară atâtea griji, gândul îi sboară tocmai în casa unde a fost cu detectivul acum câteva zile. Îi vine mereu în minte doamna care stătea ascunsă după perdea, îi vede umărul gol, decoltat, vede piciorul care rămăsese neacoperit de perdea, îi vede figura cum apărea de după perdea. Parcă s'a uitat la el cu oarecare interes.

L'a fixat, şi parcă nu era supărată, şi parcă figură cunoscută?.. Cine să fie? De ce condiţie?.. Măritată?.. Pare persoană distinsă şi obicinuită cu lumea, ori cel puţin stăpână pe mişcările ei: nu părea speriată, nici îngrijorată; avea mai mult un aer întrebător.

Acuma Dinu stă şi aşteaptă pe detectiv pentrucă astăzi au venit iar cei doi şi i-au spus că d-l Ramon de Galzada a hotărît că dacă până în douăzeci şi patru de oare d-l Plevan nu trimite marturi atunce îşi iea libertatea să-şi caute satisfacţie pe altă cale şi mai întâi de toate va da lămuriri, prin publicitate.

Această ultimă încheere supără mult pe Dinu şi-l face să numere minutele şi secundele care parcă sboară prea repede.

Şi totuş în această grijă de minute şi de ne-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

răbdare gândul lui tot la acea de după perdea se oprește.

Minutele rămase trec însă și ele. Ceasul sună cinci, cameristul vine de vestește că d-l nu mai primește.

Ce te faci acuma?

Pleacă lumea care era în biurou pleacă și Dinu.

In stradă, mergând încet, începe să gândească ce să facă, dar gândul îi sboară din nou colo după perdea. Ii vine iar în minte. O vede cum se uită la el: blondă cu ochii verzi, șireți... S'a uitat la el... la el cel întâi... Privire hotărâtă... cu interes... De ce s'o fi uitat la el? Și-o fi zis: ăsta își urmărește nevasta, vrea s'o surprindă... ce căpcăun trebue să fie!.. Căpcăun și cu toate astea poate să-i placă tocmai pentrucă-l credo căpcăun.

Femeile sunt curioase, capricioase nici nu-ți vine 'n cap ce poate să le placă...

Te pomenești câteodată că te scoli dimineața recitând două-trei versuri, pe care apoi le repeți toată ziua; sau mergând pe drum te pomenești îngânând un cântec al cărui tact se potrivește cu pasul tău și-l repeți mereu cât ține mersul nu mai poți scăpă de el. Așà ceva pățește acuma Dinu cu dama de după perdea: îi vine mereu în minte, gândul mereu stăruе asupra ei și el nu mai poate scăpă de dânsa.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XV.

La un muzeu.

In sfârşit azi o vede.

O cheamă Ermina: i-a aflat numele.

E artistă.

I-a dat întâlnire aci la muzeu în sala asta chiar, sala unde e grupul de sculptură: Fiul risipitor îngenunchiat înnaintea tatălui său.

Dinu e de vr'un sfert de cias acolea.

Pân acuma priveà blocul negru de sculptură reprezentând scena evanghelică, acum a început să se uite la ciasornic.

Automobilul îl aşteaptă jos în faţa scării. Gândul lui Dinu erà ca de acì să se ducă cu artista undeva în împrejurimi.

Ii pare curios că ea încă n'a sosit pân acuma. Incepe să cam pearză răbdarea, de şi caută să se încurajeze singur: Aşà sunt artistele, aşà sunt femeile, le place să se facă aşteptate, dorite: ţin mult ca persoana lor să fie mai mult de cât preţuită.

A descoperit acum şi pentru ce dânsa îi părea o fi-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

gură cunoscută. Samănă cu o domnișoară pe care o vedeà el odată cam de mult, la băile dela Slănicul din Moldova. Ii ziceà el Fetița blondă. Erà un grup de vr'o șapte fetițe pe care-l întâlniai prin toate părțile prin parc, prin pădure, pe la ape; vesele, sprintene ca niște păserele și cam sperioase. Căpetenia pare că erà ea, cea blondă. parc'o vede cu capul gol și cu coada cu fundă, bleupale lăsată pe spate. Se uità el mult după dânsa, îi trimiteà ilustrate pe la serbările din parc, îi trimiteà telegrame. Se gândià mult la ea, dar neavând încă pe atunci o situație convenabilă, nu voia să se gândească la însurătoare. Peste vr'o doi ani a văzut-o la un examen de conservator, cântà Poloneza întâia de Schopen. Cântà admirabil. Pe urmă n'a mai văzut-o, dar s'a gândit de multe ori la dânsa.

Acum începe să se uite pe la tablouri; mai mult i-ar plăceà însă dacă s'ar putea uità în stradă pe unde trebue să vină dânsa.

*

Afacerea cu duelul l-a enervat din cale afară, ajunsese la desperare. Nu voia nici c'un preț să se vază prin gazete: el om serios și cu pretenții de președinte la societatea „Vulturul"!..

Atunce sara când a așteptat pe detectiv care n'a mai venit, à umblat pe stradă mai bine de-un cias gândindu-se ce e de făcut, sau mai bine gândindu-se la artistă. La urmă s'a urcat într'un automobil să se ducă acasă. Când ajunge acasă

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

și dă să se dea jos, ce-i vine 'n minte? Adecă de ce n'a lăsat el un bilețel pentru detectiv în care să-i spună că vrea să-l vază numai decât?

Urcă deci numai de cât îndărăt în automobil și face așà.

Adoua zi se vede cu detectivul și pe seară afacerea este isprăvită. Detectivul și-a luat asupra lui să găsească marturi din localitate însă oameni a căror discreție erà sigură. Firește, aceasta a costat ceva bani. Marturii, oameni de condiție. I-au adus declarație iscălită de toți patru marturii și de Ramon de Galzada că, în urma explicărilor date de marturi, incidentul s'a închis socotindu-se ca neavenit și ne privind întru nimica nici pe d-l Ramon de Galzada nici pe d-l Dinu Plevan.

Tot prin detectiv a aflat apoi numele și adresa artistei.

Când a aflat adresa ei i-a scris și după o scurtă corespondență a ajuns să aibă întâlnirea la care el a venit acum aci la muzău.

Aplanarea afacerii cu duelul, care l-a scăpat de grija că o să fie dat prin gazetę și făcut de râs; mulțumirea că Angela a fost bănuită pe nedrept, precum și începutul corespondenții cu artista îl fac să-și schimbe ideea de a părăsì Dresda și să găsască potrivit să se mai amuzeze și el, să se mai recreeze de atâta sbucium și sguduiri; mai ales că și Angela s'a făcut bine.

A trecut însă mai bine de un ceas și artista nu mai sosește.

Cine poate fi pricina? S'a bolnăvit ea? A oprit-o

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cumva Ramonul cel caraghios? Ori i-a dat întâlnire numai în bătae de joc?

Prea întârzie!..

Se primblă pe dinaintea tablourilor, nu mai are răbdare să se uite la ele.

Stă un moment în faţa unei pânze reprezentând un fel de vânătoare medievală: O piaţă din oraş, Alt-Mark, încunjurată de case din toate părţile e prezentată ca loc de vânătoare: s'au închis uşile şi ferestrele la etajele de jos pe piaţă, s'a dat drumul la animale sălbatece şi vânătorii, de pe la rândul de sus le ochesc să le vâneze. Vezi nenorocitele fiare alergând disperate dintr'un colţ în altul. Lui Dinu îi vine în minte tocmai situaţia în care se găsià el zilele din urmă, compătimeşte deci pe lupi şi urşi. Se mai opreşte înnaintea blocului evangelic pe care mai nainte îl admirà şi ca execuţie artistică ori tecnică, şi ca expresie psihologică. In această grupă fiul risipitor reprezintă căinţa sinceră, iar tatăl reprezintă în adevăr pe tată, pe tatăl-om; cum Christ dela Leipzig, din tabloul cu deviza lăsaţi copiii să vină la mine reprezintă partea omenească din Christ; cum Madona de Kaulbach reprezintă pe mama. In madona sixtină se simte divinitatea înaintea căreia te închini, nu se simte mama, mama omenească, mama care trăeşte din traiul copilului; madona sixtină dacă e mamă, e mama lui D-zău, mama unui copil asigurat nemuritor şi atotputernic, nu mama unui copil muritor, de-a cărui viaţă trebue să se îngrijască ea. Acuma lui Dinu acest grup a început să-i pară monoton,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

plictisitor. Găsește că subiectul nu era bun pentru sculptură nici pentru pictură, căci aceste arte prea perpetuează o situație trecătoare. Subiectul e bun numai pentru literatură cum e dat în cartea sfântă.

Acum, dinaintea unui peisaj, Dinu se gândește la planul ce-și făcuse pentru o excursiune, cu artista afară din oraș. Acum i-se deșteaptă în minte toate plăcutele amintiri care-i prezintă vioae, sburdalnică și sălbatecă pe fetița blondă. Parcă se vede cum se uită după dânsa, o urmărea cu ochii, îi părea rău că se duce din fața lui și se gândia cu părere de rău că într'o zi n'o s'o mai vază de loc. Aruncându-și ochii la blocul evanghelic, un fior de compătimire îi strânge sufletul: acum îl înțelege mai bine pe părintele care și-a găsit fiul. Așteptând pe artista îi pare că așteaptă să vină fetița blondă.

Ea nu vine însă, ciasurile trec și un paznic vestește că ora de închiderea muzeului a sunat.

Cu părere de rău și parcă fără voe Dînu părăsește sala.

Afară un comisionar îi dă un plic.

Deschide și citește:

„Azi peste putință. Mâne la același cias și „loc".

Ermina.

— Iar așteptare!...

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XVI.

Tot Teodorescu ori... Glejanu...

In cabinetul directorului Ministerului, Dinu singur pe gânduri în faţa ferestrei.

Au trecut mai bine de şase luni de când s'a întors Dinu în ţară; dar sunt aproape două luni de când treapădă pe la ministerul ăsta. Vrea să mute pe Marin Pânzăreanu din Oltenia aci în capitală. A vorbit cu ministrul. Ministrul foarte amabil a luat însemnare şi i-a promis că dă ordin ca numirea să se facă numai de cât.

A vorbit cu ministrul într'o joi. Până pe Duminică, Luni trebue să fie gata. Ce Duminică, nici Duminica următoare n'a fost făcut. Hai iar la ministru. Ministru se scuză, îl asigură că acuma se face numai de cât; dar tot nimic.

De şi ministrul i-a fost zis să nu se mai deranjeze să vină pe la dânsul, el tot vine.

Vine, dar ministrul ori e ocupat cu cineva, cu vr'un ministru străin şi nu primeşte, ori încă n'a venit, ori nici nu vine, aşà că dânsul—Dinu,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

după ce perde ciasuri întregi se 'ntoarce fără măcar să-l fi văzut.

In sfârșit într'o zi îl prinde pe ministru:

— Să mă erți, te rog, d-le Plevan, să mă erți...

E de față și secretarul general—să mă erți d-le Plevan, dar nite, îți prezint pe d-l Octav Popescu secretar general. D-lui o să-ți facă ce ți-am promis.

D-l secretar general însă, cum se nimerește, e tot așà de ocupat ca și d-l ministru, ba e dus nu știu unde, ba încă n'a venit, ba s'a dus, astfel că Dinu se duce cum a venit. Dela o vreme ajunge că vine la minister în fiecare zi, ca slujbașii. Ajunge că chiar cunoaște ministerul și serviciile și multora le dă chiar lămuriri ca un slujbaș. Unii îi cer și servicii.

Căutând pe secretarul general face cunoștință cu directorul.

— Imi pare bine de cunoștință, d-le Plevan. Nu e nevoe să mai vedeți pe d-l secretar general, lucrul ăsta vi-l fac eu, că doar la mine se face.

Și e vr'o săptămână de zile de când umblă acum după Director.

Și Marin Pânzăreanu bombardează mereu pe Dinu cu scrisori: Dragă Dinule, voiu să-ți aduc aminte, se vede că ai uitat să vorbești cu ministru. Te rog foarte mult perde vr'o câteva minute într'o zi pentru un vechiu prieten...

Câteva minute!.. Și Dinu cu săptămânile și cu lunile... curat vorba că practica nu se potrivește

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

cu teoria, ori mai bine socoteala de-acasă cu cea din târg.

Ce e însă cu Marin Pânzăreanu sau, mai bine zis, ce nevoe are Dinu de Marin Pânzăreanu?..

După biletul primit dela artista, dela Ermina, ca să se întâlnească a doua zi la acelaş cias şi în acelaş loc, Dînu s'a dus acasă plin de necaz şi de nerăbdare până mâne; dar când ajunge acasă găseşte din ţară o telegramă care îl vesteşte că tatăl lui s'a prăpădit.

Aceasta îl face să plece numai de cât şi pleacă adouazi la două după amează.

Intâlnirea cu artista rămâne baltă.

In ţară, în primele zile afectat de pierderea tatălui său, pe urmă ocupat de interesele mamei uită de grijile care-l rodeau mai nainte.

Vr'o două luni de zile aproape nu se mai gândeşte la ele. De altfel erà şi firesc, o sguduitură mai mare acopere pe cele mai mici.. Moartea bătrânului îl sgudue destul.

Pe de altă parte cazul cu descinderea cu procuror dela Dresda de şi i-a fost făcut neplăcere totuş îl liniştise, îl asigurase chiar despre fidelitatea soţiei.

Intr'o zi însă află că Teodorescu în vacanţă a fost în străinătate.

— A-ha, îşi zice el, Teodorescu a fost în străinătate? Atunci tot Teodorescu a fost spaniolul, falşul spaniol Ramon de Galzada?..

— Ti-i-i-i, d-le! Ce dreptate avea poliţistul cel din tren!... Auzi d-ta la ce duce un cap de fe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

mee!.. Auzi ce farsă mi-a jucat!.. De sigur că a fost înţelegere chiar cu detectivul!.. A fost înţelegere toată ziua!.. Au fost înţeleşi înadins de-au adus pe artista aea pe Ermina în locul Angelei.

Asta explică de ce artista era aşà de nepăsătoare, aşà cu sânge rece! Mă miram şi eu, cum se poate ca o femee surprinsă în asemenea împrejurare să rămână aşà de nepăsătoare. Acuma însă înţeleg; erà prevenită, ştià că joacă un rol,.. Ce rău că n'am putut-o vedeà atunce la întâlnire. Dacă vorbiam cu dânsa aflam totul. Posibil că şi dânsa erà dispusă să-mi spună ce-a fost. Poate chiar de-aceea se şi uità la mine cu aşà interes. Asta de altfel explică şi pentru ce dânsul erà aşà de nepăsător, aşà de obraznic chiar. Se 'nţelege, ce-i păsà? Vedeà că-şi bate joc de mine... îi făceà plăcere.

Nu-i vorbă se puteà să fie şi altfel. Să nu mă îndoesc de sinceritatea detectivului. Se puteà ca pe lângă Angela, mizerabilul să fie în legături şi cu artista. Ce, adică nu se puteà să aibă două? Avea una din ţară şi a mai luat şi una din localitate pentru variaţie, noutate... Dacă mă puteam eu întâlni cu artista erà minunat. Printr'însa aflam eu cine erà mizerabilul şi atâta îmi erà de ajuns O puneam să-l observe dacă are barbă şi perucă puse, ori să i-le smulgă cumva pe-amândouă, făcând o glumă sau cine ştie cum...

Pe urmă Dinu află că în vacanţă Teodorescu a fost prin Elveţia.

— Moft, gândeşte el. Ce Elveţie!.. a fost el

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

chiar la Dresda, însă nu vrea să spună, ca să nu bănuesc eu.

In urmă apoi observă el că Mişu Glejanu un prieten al lui prea se 'nvârte pe lângă Angela, prea se 'ntâlneşte cu el în toate părţile. La teatru în loja de alăturea ori vis-à-vis ca s'o binocleze; la concerte tot aşà, la diferite ocazii şi pe lângă toate poartă şi pălăria pe ochi şi samănă la faţă şi mai ales la nas cu Teodorescu şi cu caraghiosul cel de spaniol, aşà ca dacă Teodorescu a fost în Elveţia atunce în Dresda a fost ăsta— Mişu Glejanu. Vorba acuma e aşà: a fost Teodorescu ori Glejanu; dar unul din ei a fost.

Cum să afli însă, cum să ştii. Aice detectivi?.. Şi cum să te confiezi detectivului, să-i vorbeşti despre nevasta ta?

Gândurile astea îl rod şi-l frământă acuma.

Intr'o zi mama lui, care după moartea bătrânului steteà cu ei, începe să-l întrebe ce are? de ce pare aşà de gânditor, de îngrijorat, de supărat?

El care până acuma nu vorbise cu nimene, de data asta ca să mai respire, să-şi mai descarce sufletul, să se mai răcorească îi spune mamei bănueala lui.

— Vai, Dinule mamă, păcătueşti, dragă, păcătueşti dacă-ţi vin aşà gânduri. Nu-ţi cunoşti nevasta, dragă, păcătueşti. Nu mai zic că sunt femee bătrână şi am şi eu oarecare obicinuinţă de a cunoaşte lumea; nu mai zic că am atâtea cunoştinţe, persoane serioase care cunosc societatea,

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

care țin la mine și care mi-ar fi spus îndată ce s'ar fi auzit cea mai mică vorbă prin lume; dar din contră toată lumea vorbește de noră-mea nu numai cu laude ci cu admirație; dar îți sunt mamă dragă și ori cât aș iubi-o pe ea, crede-mă că tot tu ești mai aproape de sufletul meu. Ei, bine te rog să crezi pe mama ta și să te liniștești.

In felul ăsta vorbesc amândoi și vorbesc până acolo că mama plînge și Dinu plînge și lui Dinu îi pare bine că și-a deschis inima înnaintea mamei care l-a liniștit cu asigurările ei; și mamei îi pare bine că și-a consolat feciorul.

In adevăr Dinu din momentul ăsta pare altfel, mai vesel, mai fără grijă, mai vorbăreț. Masa a fost mult mai veselă, mai vie, mai sgomotoasă. Și veselia asta crește pe fiecare zi.

Peste vr'o două săptămâni însă, într'o dimineață când se duce la biurou găsește un bilet:

Dragă Dinule, aș vrea să te văd numai de cât să te rog ceva. Devotat Marinică.

Acest Marinică este Marin Pânzăreanu un vechiu coleg de școală, care i-a fost prieten lui Dinu în tot cursul liceului și prieten i-a rămas.

— A!.. se gândește Dinu, iată omul de care am nevoe. El poate să-mi facă pe detectiv și pe răsdetectiv. O cred pe mama, am toată încrederea în ea, dar... de ce n'aș căutà să mă încredințez și eu, pe altă cale?... Omul poate să se 'nșale, oricât ar fi el... mamă ori...

Așteaptă deci pe Marinică și vorbește cu el.

Lucrul stă așà:

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Marinică voește să fie mutat cu serviciul în București. Dacă e mutat atunci e cu totul la dispoziția lui Dinu.

Dinu îi făgăduește și numai de cât intervine la ministrul respectiv. Intervenția merge precum am văzut, de și Marinică are toate drepturile pentru ca cererea să-i fie satisfăcută.

Dinu așteaptă acuma iar pe Director, dar Directorul nu vine nici astăzi.

18 68 Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901_1932

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XVII.

— Ascultă, dragă Dinule, o să vezi cu ochii tăi şi o să auzi vorba: aşà închee Marinică.

A doua zi dimineaţa cinci automobile eşind pe barieră se'nşiră pe şosea luînd drumul spre mânăstirea din Brădet.

Cel întâiu automobil duce pe Marinică Pânzăreanu cu nevastă-sa Nina şi madama, guvernanta lui Virgil. In al doilea mama lui Dinu, Angela şi Virgil. Al treilea Mişu Glejanu, al patrulea Dinu singur în automobil deschis ca să aibă aer. Al cincilea doi feciori dela Dinu cu cele trebuitoare pentru masă.

Plecarea se face de-acasă dela Dinu.

Toţi sunt veseli. Angela glumeşte cu toţi. Glejanu se'nvârte pe lângă Angela, Dinu pe lângă Nina lui Marinică.

După plecare însă, când ese în şosea lui Dinu i-se schimbă cu totul dispoziţia. Incepe a se îngrijì ce-o să fie. Ii vin în minte vorbele lui Marinică din ajun: „O să vezi cu ochii tăi şi o să „auzi vorba".

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Începe să simtă chiar un fel de tremur ca la Dresda când mergeà cu detectivul... Are haz să se stârnească un scandal... Poate erà mai bine s'o lase moartă... câți sunt care... tac și înghit?!. Mai ales îi pare rău că nu s'a gândit să nu fi mers mama... Poate ar fi bine să-i spună lui Marinică... să-l oprească?.. Îi pare rău că l-a mai băgat pe Marinică în afacere și în secrete.

*

Când cu mutarea lui Marinică el începuse a crede că n'o să mai reușască să-l mute și încetase de a se mai duce pe la minister. Prea îl știa lumea, prea se dăduse în vileag că umblă să mute în Capitală pe unul Marin Pânzăreanu. Tot interesul erà să nu se știe că el e prieten ori măcar cunoscut cu Marinică: pisica cu clopoței nu prinde șoareci...

Intr'o zi însă un domn care vine la dânsul cu o afacere spune că e cumnat cu Directorul ministerului.

— A! Am rugat odată și eu de ceva pe d-l Director și rugat a rămas, zice Dinu. Am alergat degeaba...

— Cum se poate? întrerupe cumnatul Directorului. O să-i aduc eu aminte...

Și se vede că chiar s'a ținut de vorbă și i-a adus aminte ori și-a adus aminte chiar Directorul, ori secretarul general, ori ministrul că într'o bună dimineață se pomenește la biurou cu Marinică mutat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Am venit și sunt la dispoziție.

Dinu îi spune cum stă lucrul.

Marinică îi cere răgaz de vr'o săptămână, după care vine și-i spune:

Teodorescu a fost în adevăr în Elveția și numai în Elveția. Îi spune unde a fost, cu cine a fost, cât a stat. S'a întors în țară înnaintea lui.

Despre Mișu Glejanu însă pot fi oarecare bănueli. A fost și el în străinătate în vacanță, dar zice că a fost în Franța.

A făcut cunoștință cu dânsul, i-a făcut niște îndatoriri, se văd adese și a început să lege prietenie cu el. I-a spus că cu Dinu a fost coleg de școală, dar că de multă vreme nu s'au mai văzut și n'au fost în legături.

Din vorba cu Glejanu a înțeles că acesta are oarecare înclinare către Angela. A văzut că nu e indiferent de dânsa dar nu poate conchide mai mult.

Marinică e de părere că trebue să caute prilej să pună pe Mișu Glejanu față 'n față cu Angela. Din aceasta se va ști și legătura ce poate fi între ei și posibilitatea de a fi vr'o legătură: se va vedeà caracterul Angelei.

Pentru asta el, Marinică, s'a interesat de un loc de întâlnire.

După cât șticà dânsul demult, i-se părea că un bun loc de întâlnit ar fi la mânăstirea din Brădet. Nu știca însă dacă nu cumva, de când n'a fost pe-acolo nu s'a schimbat cumva clădirea și împărțirea camerilor.

S'a dus deci la Brădet și a găsit totul neschimbat. Atunci a vorbit acolo că ar vrea să vină o-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dată mai multe persoane şi în acest caz ar dorì să-i oprească anumite camere. I s'a promis.

Intreabă acuma pe Dinu dacă primeşte să meargă acolo cu Angela şi-i propune şi data pe când ar fi bine de dus.

Data a fost hotărâtă pe astăzi.

Dinu a primit, a fost încântat de cele aranjate de Marinică şi au plecat cu toţii precum am văzut. Acuma însă nu mai e aşà de încântat. Acuma parcă se teme, parcă ar vrea să dea înnapoi. Parcă merge fără voea lui, parcă automobilul îl duce cu sila, parcă merge într'o prăpastie. Fumează, fumează mereu, ţigară după ţigară.

Aproape nu mai poate gândì, nu mai poate schimbà gândul: acelaş gând îi stăpâneşte mintea: Ce-o să zică? Ce-o să facă mama? O să se supere mama!.. Işi aduce aminte de vorbele ei: Vai, Dinule mamă, păcătueşti dragă, păcătueşti dacă-ţi vin aşà gânduri. Nu-ţi cunoşti nevasta, dragă: păcătueşti!..

Acuma ce-ar zice mamà? Nu-ţi cunoşti mama, nu pui temeiu pe vorbele ei; nu-ţi crezi mama!..

Automobilul însă merge, goneşte, sboară, se apropie din ce în ce mai mult de locul... de locul unde trebuia să se producă explozia, de locul unde trebuià să se 'ntâmple nenorocirea. Fumează, fumează şi se lasă dus...

*

— Vrea să zică ne-am înţeles, ne vedem la ciasurile trei, aice şi de-aice mergem la prim-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

blare la pădure. Astea sunt vorbele cu care încheie Marinică adresându-se tuturor.

— Da, da, la trei răspund cu toţii.

Dinu aprobă dând din cap. Aprobă şi cu toate astea nu-i place că aprobă. Parcă e prea repede, prea curând la trei. Dă din cap fără să vrea, aprobă pentru că aprobă toţi ceilalţi.

Când au sosit la mânăstire s'au oprit cu automobilele la poarta unui gang.

Lăsând vehiculele acolo şi trecând prin gang au urcat nişte scări de piatră la etaj, unde li s'a deschis un salonaş.

Salonaşul nu mare dar ţinut curat, îngrijit bine.

Două ferestre luminoase, între ferestre oglindă cu consolă, în faţa uşei. In rând cu ferestrele şi cu oglinda precum şi în rând cu uşa mai multe scaune Louis XV. In mijloc masă rotundă cu un vazon cu flori. La ceilalţi doi pereţi câte o canapea deasupra căreia se vedeà atârnată câte o roată mare din pene de păun, peste care de-o parte erau puse portretele Regelui Carol şi a Reginei Elisabeta; iar de partea cealaltă portretul Mitropolitului Primat. Penele de păun şi portretele mascau însă câte o uşă.

In acest salonaş au venit cu toţii când au ajuns în mânăstire.

Doamnele împreună cu Marinică şi Mişu Glejanu s'au aşezat împrejurul mesei.

Dinu cu ţigara lângă o fereastră.

Aci li s'a servit apă rece cu dulceaţă. Erà cald.

De-acì au mers fiecare de şi-au luat câte o cameră.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Dinu cu Angela şi-au luat două camere a căror uşă erà în faţa uşei salonaşului. Alături de ei mama. Ceilalţi camere mai depărtate. Marinică şi mai departe.

După asta merg la masă în trapeza de musafiri.

Masa e veselă. Toţi vorbesc şi spun şi râd afară de Dinu care îşi dă toată silinţa să nu facă notă discordantă, dar nu poate reuşi în totul.

Când pleacă din salonaş spre masă, Marinică îi şopteşte în treacăt:

— Am găsit întocmai cum am vrut. O să meargă strună...

Marinică e încântat dar Dinu de loc. Lui dela vorba asta parcă i s'a pus un nod în gât. Nu putea să mănânce. Nu putea 'nghiţi.

*

La trei făr-un sfert Marinică bate la uşa lui Dinu.

— Mă ertaţi, v'am deranjat...

— Nu, mă rog...

— Iaca ce e. Ştiu că eşti amator de curiozităţi, Dinule. Este acì un bătrân de vr'o sută de ani, zice că ştie să cate la zodie, dacă vrei să-i vezi?.. Vr'o zece minute?... Pentru doamne nu face de văzut...

— Nicì nu doresc, răspunde Angela.

— Merg, zice Dinu luându-şi pălăria, şi ese cu Marinică.

Marinică îi spusese la despărţire că o să vină să-l ica.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

Marinică mai avusese grija să arunce şi altora câte o vorbă, de pildă:

Lui Glejanu i-a zis:

— Ar trebuì să fim punctuali la trei, să nu-i fie urât d-nei Angela Plevan care e foarte exactă. N'ar trebuì s'o facem să aştepte...

Mamei:

— S'a hotărât să fim la trei, dar d-stră nu vă deranjaţi, veniţi pe la trei jumătate, mai pe răcoare.

D-nei Angela Plevan:

— Noi vom fi la trei precis, să nu se supere Doamna Plevan, mama, care trebue să fie foarte punctuală.

Marinică plecând cu Dinu merge până la sălița care duce la scară şi se opresc la o uşă.

Deschide uşa, intră amândoi înnăuntru, apoi întoarce cheea şi trec în altă odae.

Când ajung aci, Marinică se apropie de-o uşă din păretele din mijloc, cheamă pe Dinu şi-i arată într'o margine a uşei o crăpătură:

— Uită-te pe colea.

Dinu se apropie şi se uită.

— Ce se vede?

— Salonaşul unde am fost noi?

— Da. Ei bine aci va fi întâlnirea. Cei întâi care vor veni cred că vor fi persoanele de care am vorbit.

— Ea şi?...

— Da. Aşà cred, după cât am pus la cale şi după cum mi-am făcut socoteală.

— Dar dacă n'o venì?

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Atunce... să vedem.

— D-ta te uiți pe-acolo și eu, am și eu loc uite p'acì în partea astălaltă, mai jos.

Crăpăturile astea vin printre fulgii penelor de păun dela roata cea mare pe care e portretul Primatului.

Crăpăturile erau dinnainte dar le-am mai rostit eu cu briceagul. Din salonaș nu se văd de loc. De aice însă s'aude și vorba foarte bine.

— St! tăcere, s'aude ușa.

— El? zice Dinu.

— St!... face Marinică încet, apăsând degetul arătător pe buze.

In adevăr în salonaș intrase Mișu Glejanu.

Glejanu intrând s'apropie de masă, pe care pune bastonul și pălăria; apoi începând să scoață mănușele se apropie de o fereastră.

Dinu tremură.

Glejanu după ce și-a scos mănușa din dreapta și a luat-o în stânga, pune amândouă mânele în șolduri și privește pe fereastră.

Se deschide ușa.

Intră Angela.

Glejanu se 'ntoarce spre ușă, se 'nclină și începe să s'apropie de masă.

— D-nul Glejanu, cel dintâi? zice Angela.

— La asemenea ocazie se poate să fie altul?..

Ii sărută mâna.

Așezându-se pe-un scaun Angela invită pe Glejanu:

— Luați loc, mă rog.

Glejanu s'așază pe scaunul cel mai apropiat.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Ideea de a face o primblare pân acî a fost foarte fericită. Trebue să fi fost ideea d-stre?

— Nu. Nu ştiu a cui a fost.

— Şi camera asta aşà de luminoasă... Aţi mai fost p'aice?

— Pân acuma nu.

— D-l Plevan s'o fi odihnind însă?..

— Ba s'a dus undeva cu d-l Pânzăreanu, să vază pe-un bătrân...

— A! A eşit?.. zice Glejanu apropiindu-şi scaunul de masă.

— Şi doamna Plevan, mama, o fi ostenită de drum?..

— Probabil, zice Angela, care stând gânditoare cu mâna pe masă, urmăreşte încet cu un deget cônturul unei figuri în relief de pe vazonul cu flori.

Glejanu gândindu-se parcă să mai găsească vr'un subiect de vorbă, priveşte la mâna delicată al căreia alb contrastează cu culoarea grena a feţii de masă.

Rămâne un moment de tăcere.

In camera de-alături Dinu simte că-i slăbesc picioarele, se razămă cu mâna de uşă.

— Şi d-tră ce-aţi rămas aşà gânditoare, zice Glejan întinzând mâna peste mâna Angelei.

Angela surprinsă retrage mâna şi c'un zâmbet de reproş zice:

— Mă rog, să nu te superi, am observat de mai multe ori din partea d-tale unele... unele atenţiuni care pe mine mă ofensează. N'aş dorì să se mai repete.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

— Vă rog să credeţi că... eu cu nici o intenţiune...

— Mă rog, atâta.

— Să credeţi că am tot respectul...

— Nu, nu e nevoe de scuze.

— Ba, ca să nu vă închipuiţi d-stră...

— Nimic. Nu e vorba de trecut, ci de viitor.

Sfârşind aceste vorbe, Angela fără să-şi dea seama întinde iarăşi mâna la figura de pe vazon.

Mişu Glejan automatic umblă să-şi închee nasturii dela haină care sunt încheiaţi.

Tăcere.

In odaia de-alături Dinu şi Marinică stau nemişcaţi cu ochii în crăpăturile uşei.

Angela urmăreşte conturul figurii de pe vazon. Glejanu a început să bată toba foarte uşor cu degetele în masă.

In sfârşit uşa se deschide şi intră Virgil:

— Uite, mamă, ăsta e lupul locustelor; l-a prins Mihai din iarbă.

In timp ce copilul îi arată Angelei insecta pe care o ţinea în mână, pe uşă intră guvernanta; iar în odaea de-alături Marinică îndreptându-se către Dinu lasă mânele deschise în jos şi întreabă:

— Ei?...

— Dinu se apropie de el, îi strânge mâna şi o lacrimă fierbinte îi brăzdează faţa. E palid.

— Putem să mergem, zice Marinică.

— Da... afară la aer.

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

XVIII.

— Alegerea asta pe Dinu o să-l facă bine cu totul. Trebue lucrat serios: astea sunt vorbele Angelei.

Erà vorba de alegerea lui Dinu ca președinte la „Vulturul".

Cele petrecute la mănăstirea din Brădet au rămas știute numai de Marinică și Dinu.

Lui Dinu însă i-au folosit, l-au liniștit.

Alte dispoziții acuma, alte gusturi, alte plăceri, alt om.

Toți ai lui sunt mulțumiți.

Angela crede că această îmbunătățire a lui se datorește îngrijirilor medicale și regimului alimentar pe care-l observă dânsul acuma. Mama atribue liniștea lui Dinu sfaturilor și asigurărilor ei în privirea Angelei. Singur Marinică știe adevărul și e mândru că a putut reuși să-și vindece amicul la care ținea atât de mult. Marinică o știe și o știe și Dinu, de aceea între amândoi se leagă o prietenie și mai mare de cât fusese înnainte. Marinică și cu nevasta-sa Nina ajung

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

la Dinu considerați ca făcând parte din familie. Se nimerise că Angelei îi plăceà foarte mult Nina. Drept zicând Nina plăceà și lui Dinu, însă prietenia lui pentru Marinică îl făceà să păstreze cea mai deplină stimă pentru soția unui prieten așà de devotat. De altfel Nina și prin educație și prin caracterul ei aveà tot dreptul la această stimă. Prietenia între ea și Dinu erà tot atât de sinceră, de curată ca și între dânsa și Angela. Dela primblarea la Brădet rămăsese vorba că Dinu a adoptat-o de nepoată așà că el îi ziceà „nepoată" și nepoțică, iar dânsa îi ziceà nchiule.

In vr'o două-trei luni de zile se schimbă cu totul și aerul și viața și aspectul casei lui Dinu, când iată o noutate: A murit președintele dela „Vulturul".

A murit pe neașteptate din muscătura unei muște infectate.

Această moarte a deșteptat regrete, mirare, durere, căci președintele erà om tânăr, cu familie numeroasă și cu foarte multe simpatii; dar lui Dinu această moarte îi deslănțuie în minte gânduri care-i alungă din suflet orice urmă de liniște. Intrebarea care și-o pune el este: Pute-va el fi ales președinte la Vulturul? După drept, după tradiție el trebue să fie ales, căci el e vice-președinte; dar cine-l asigură? Alegerea e alegere, votul secret; oamenii oameni!.. Poate unii să prefere pe altul, din simpatie, din interes, din cine știe ce pricină, și atunci rămâi tot vice-preșe-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

dinte sub președinția unuia care pân acum a fost simplu membru. Aceste griji încep să adune nori negri și groși pe seninul care stăpânià pân acum sufletul liniștit al lui Dinu.

Cei din casă împreună cu Marinică o înțeleg și hotărăsc să-l ajute.

Angela și mama și Marinică și Nina sunt neadormiți și neastâmpărați. Cutreeră și brăzdează orașul în lungiș și'n curmeziș, vorbesc în dreapta și'n stânga, ispitesc, iscodesc, se informează, se sfătuesc, complotează și'n timp de vr'o șase săptămâni lucrează, așà că Dinu este ales Președinte.

*

Astăzi dela oarele opt seara acasă la Dinu ferestrele luminate a giorno, curtea plină de automobile, muzică.

Sunt invitați la masă cu soțiile membrii comitetului dela „Vulturul".

Masă splendidă.

Fracuri.

Decolteuri.

Lachei.

Șampanie.

Discursuri.

Vice-președintele, nou ales în locul lui Dinu rădică cel întâiu toast, Dinu cel din urmă.

Animație, veselie de nedescris.

La trecerea din sala de mâncare în salon noul

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

vice-președinte oferind Angelei brațul și conducând-o în salon, Dinu rămas mai la urmă conduce pe Nina.

Ajunsă în salon Nina aplecându-se respectuos către Dinu îi zice:

— Acuma unchiule să-mi dai voie și mie să-ți doresc toate fericirile posibile.

Marinică fiind și el de față adauge:

— Fericiri și numai fericiri. Senin în gând, sănin în suflet, sănin în viață. Sănătate și fericire!

In salon veselie, animație, lumea se împarte în grupuri. Apoi una din doamne s'așază la piano.

Toți ascultă.

Dinu e încântat, mai mult decât mulțumit. Sub impresia muzicii însă ajunge mai gânditor. Îi vin în minte vorbele din urmă ale lui Marinică: „Sănin în gând, sănin în suflet, sănin în viață!.. Sănin, sănin, sănin!.. De ce atâta senin? Nu cumva asta o fi arătând că Marinică a lucrat înadins ca să-mi asigure sănin în suflet și 'n gând și 'n viață? Nu cumva atunci ca să-mi asigure acest sănin s'o fi apucat să sacrifice adevărul?.. Prea bine i-au reușit toate acolo la mânăstire la Brădet! Prea s'au potrivit net la program!.. Prea s'au isprăvit toate deodată!.. Mă rog câte-au fost?. Intâmplarea cu bastonul, scrisoarea către Teodorescu, demisia lui Teodorescu, Teodorescu la Predeal la fereastra vagonului, la Dresda, Teodorescu deghizat; probabil că și detectivul de-acolo a fost cumpărat... Și aice mama împăciui-

Muzeul Digital al Romanului Românesc
revistatransilvania.ro/mdrr1901-1932

toare universală, Marinică alt împăciuitor... S'au înțeles cu toții...

Am uitat să spun că astăzi e și aniversarea zilei de naștere a lui Dinu.

Toți se retrag cu felicitări.

Marinică vine și-l sărută, mama îl sărută și ea, apoi îl sărută Angela; iar Dinu își zice în gând:

Mă 'nșală.

— S F Â R Ș I T —